

บทที่ 3

หน้าที่ในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

1. หน้าที่ในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินกรณีตัวแลกเงินซึ่งมีวันถึงกำหนดแน่นอนตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้บัญญัติถึงหน้าที่ในการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินไว้เป็นการแตกต่างกันในตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินทั้ง 4 ประเภท นั่นคือ ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัว ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็นและตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงเฉพาะหน้าที่ในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในตัวแลกเงินซึ่งมีวันถึงกำหนดแน่นอน อันได้แก่ ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้และตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว อันเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินตามที่มาตรา 913 (1) , (2) ได้บัญญัติไว้เท่านั้น

1.1 หน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

ตามที่มาตรา 941 ได้บัญญัติว่า

“อันตัวแลกเงินนั้นย่อมจะพึงใช้เงินในวันถึงกำหนด และถึงกำหนดวันใดผู้ทรงต้องนำตัวเงินนั้นไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น”

ได้ก่อให้เกิดหน้าที่ที่สำคัญต่อคู่สัญญาในตัวแลกเงินทุกฝ่าย แบ่งเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน อันได้แก่ผู้ทรง และผู้ต้องใช้เงินตามตัวแลกเงิน อันได้แก่ ผู้จ่าย ผู้รับรอง และธนาคาร อีกทั้งได้กำหนดถึงวันที่ต้องยื่นตัวให้ใช้เงินซึ่งหมายความถึงวันถึงกำหนดใช้เงินของ ตัวแลกเงินดังกล่าวไว้

เหตุที่กฎหมายได้บัญญัติถึงหน้าที่ของคู่สัญญาตามตัวแลกเงินไว้ดังกล่าว ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้

1.1.1 ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

ตามที่มาตรา 941 ได้บัญญัติว่า

“...และถึงกำหนดวันใดผู้ทรงต้องนำตัวเงินนั้นไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น”

ดังนั้น ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวแลกเงินเพื่อใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดนั้นคือ ผู้ทรงตัวแลกเงินนั่นเอง ซึ่งหน้าที่ในการยื่นตัวให้ใช้เงินนี้ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่ผู้ทรงพึงต้องกระทำ หากผู้ทรงไม่กระทำคือไม่นำตัวแลกเงินไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดแล้วจะทำให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่าย ผู้สละหลัง และลูกหนี้ตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้นเพียงแต่ผู้รับรองเท่านั้น ซึ่งการยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินนี้ถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ทรงเกิดสิทธิที่จะไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายและผู้สละหลังตามมาตรา 914 ได้ บัญญัติไว้ แต่หากผู้ทรงได้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่พึงต้องกระทำ คือได้นำตัวแลกเงินไปยื่นให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินแล้วจะส่งผลตามกฎหมายเป็นลำดับต่อมาคือ หากผู้จ่ายหรือผู้รับรองได้ใช้เงินตามตัวแลกเงินแล้วยอมทำให้มูลหนี้ตามตัวแลกเงินนั้นระงับสิ้นไป แต่หากผู้จ่ายหรือผู้รับรองปฏิเสธที่จะจ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้น ผู้ทรงจำต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินแล้วจึงจะใช้สิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายและผู้สละหลังตามตัวแลกเงินตามมาตรา 960 ประกอบมาตรา 973 ได้

ในการยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ใช้เงินดังกล่าว ผู้ทรงอาจตั้งตัวแทนเพื่อให้ยื่นตัวใช้เงินแทนตนได้ ซึ่งการตั้งตัวแทนดังกล่าวอาจเป็นการตั้งตัวแทนโดยการสละหลังตามมาตรา 925 วรรคแรก ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

“เมื่อใดความที่สละหลังมีข้อกำหนดว่า “ราคาอยู่ที่เรียกเก็บ” ก็ดี “เพื่อเรียกเก็บ” ก็ดี “ในฐานะจัดการแทน” ก็ดี หรือความสำนวนอื่นใดอันเป็นปริยายว่าตัวแทนไซ้ ท่านว่าผู้ทรงตัวแลกเงินจะใช้สิทธิทั้งปวงอันเกิดแต่ตัวนั้นก็ยอมได้ทั้งสิ้น แต่ว่าจะสละหลังได้เพียงในฐานะเป็นตัวแทน”

ซึ่งการตั้งตัวแทนดังกล่าวสามารถทำได้โดยการสละหลังและส่งมอบตัวแลกเงินให้กับผู้ที่ผู้ทรงตัวแลกเงินตั้งให้เป็นตัวแทนของตน ซึ่งในการสละหลังนั้นต้องมีข้อความกำหนดไว้ว่า “ในฐานะจัดการแทน” หรือ จะเป็นข้อความอื่นที่มีความทำนองเดียวกัน อันอาจตีความได้ว่าเป็นการตั้งตัวแทนก็ได้ เช่น ให้ดำเนินการแทน หรือให้จัดการแทน ฯ ก็ได้ โดยในการสละหลังและส่งมอบตัวแลกเงินดังกล่าวทำให้ผู้รับสละหลังเป็นผู้ทรงตัวแลกเงินเช่นเดียวกัน แต่มีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามตัวเงินเฉพาะในฐานะที่เป็นตัวแทนเพื่อเรียกเก็บเงินตามตัวเท่านั้น นั่นคือผู้รับสละหลังเป็นตัวแทนจะไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวเงินนั้น แต่จะเป็นผู้ทรงตัวแลกเงินในฐานะเป็นตัวแทนของผู้ทรงตัวที่แท้จริง จึงมีอำนาจกระทำการทุกอย่างเท่าที่จำเป็นเพื่อให้ได้สิทธิที่เกี่ยวข้องกับการเรียก

เก็บเงิน เช่น มีสิทธินำตัวเงินไปยื่นให้ผู้จ่ายทำการรับรอง และมีสิทธินำตัวแลกเงินไปยื่นให้ผู้จ่าย หรือผู้รับรองใช้เงินเมื่อตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ฯ ซึ่งในการสลักหลังตั้งตัวแทนเพื่อให้เรียกเก็บเงินนี้ ผู้รับสลักหลังมีสิทธิสลักหลังตั้งตัวแทนเพื่อให้เรียกเก็บเงินแทนตนต่อไปได้ แต่จะสลักหลังโอนตัวเพื่อชำระหนี้หรือจะจำหน่ายตัวนั้นมิได้ เพราะมิใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวแลกเงินฉบับนั้น¹ หรือจะเป็นการตั้งตัวแทนโดยวิธีการตั้งตัวแทนธรรมดาตามมาตรา 797 ก็ได้²

1.1.2 ผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงิน

ผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้นมีได้หลายบุคคล ได้แก่

1. ผู้จ่าย
2. ผู้รับรอง
3. ธนาคาร

ซึ่งสามารถอธิบายโดยละเอียดได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้จ่าย

บุคคลผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวในฐานะผู้จ่ายนั้นคือผู้ที่ผู้ส่งจ่ายได้ระบุไว้ในมาตรา 909 (3) ว่า ให้เป็นผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้น ชื่อของผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงินถือเป็นรายการที่สำคัญอันตัวแลกเงินมีอาจขาดได้ ตามมาตรา 909 (3) หากตราสารดังกล่าวขาดชื่อผู้จ่ายเงินตามตัวไปจะทำให้ตราสารนั้นไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน ตามมาตรา 910 วรรคแรก ซึ่งในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินนั้น ผู้ทรงผู้มีหน้าที่ยื่นตัวต้องนำตัวที่ถึงกำหนดใช้เงินแล้วไปยื่นให้แก่ผู้ที่ถูกระบุว่าเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้นเท่านั้น แต่หากผู้จ่ายได้ทำการรับรองตัวแลกเงินนั้นแล้ว ผู้ทรงต้องทำการยื่นตัวให้ผู้รับรองใช้เงิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็คือบุคคลเดียวกันเพียงแต่มีฐานะและความรับผิดชอบตามตัวแลกเงินในฐานะที่แตกต่างกันเท่านั้น

¹ เสาวนีย์ อัครโรจน์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542) น.164-166.

² จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัด ตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 17 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2533 โดยเสาวนีย์ อัครโรจน์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533) น.107. และ สหธน รัตนไพจิตร, หลักกฎหมายตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547) น.210.

ในกรณีที่มีผู้จ่ายหลายคน ซึ่งผู้ส่งจ่ายระบุให้เป็นผู้ใช้เงินร่วมกัน ผู้ทรงมีหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายทั้งหมดทุกคน³ แต่ผู้จ่ายไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ตามตัว เนื่องจากมิได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงิน จึงไม่ต้องมีความรับผิดชอบในความในตัวแลกเงินตามมาตรา 900 ประกอบมาตรา 901 ดังนั้นเมื่อผู้ทรงนำตัวแลกเงินมายื่นเพื่อให้ใช้เงิน ผู้จ่ายอาจปฏิเสธไม่ใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นก็ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำตัดค่านการไม่ใช้เงินดังกล่าวแล้วจึงใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่าย เหล่าผู้สลักหลังและคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ได้ ผู้จ่ายจะมีเพียงมูลหนี้ที่มีต่อผู้ส่งจ่ายเท่านั้น ดังนั้นผู้ทรงจึงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยหรือไม่อาจฟ้องคดีเอาแก่ผู้จ่ายได้

(2) ผู้รับรอง

ผู้รับรองคือบุคคลซึ่งผู้ส่งจ่ายระบุในตัวแลกเงินตามมาตรา 909 (3) ว่าจะเป็นผู้ใช้เงินตามตัวแลกเงิน เมื่อผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินตามมาตรา 914 ซึ่งแต่เดิมผู้ถูกระบุว่าจะเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินจะไม่มี ความรับผิดชอบใด ๆ ต่อผู้ทรง จึงอาจปฏิเสธที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงินได้ แต่หากได้ทำการรับรองตัวแลกเงินแล้ว จะทำให้ผู้จ่ายกลายเป็นผู้รับรองตัวแลกเงิน ซึ่งทำให้มีความรับผิดชอบตามคำสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงินซึ่งมาตรา 937 ได้ระบุว่า

"ผู้จ่ายได้ทำการรับรองตัวแลกเงินแล้ว ย่อมต้องผูกพันในอันจะจ่ายเงินจำนวนที่รับรองตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตน"

ความรับผิดชอบของผู้รับรองตัวเป็นความรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นต้น ซึ่งต้องผูกพันรับผิดชอบตามข้อความที่ตนได้รับรองว่าจะทำการใช้เงินตามจำนวนที่ตนได้รับรองไว้ นั้น โดยความรับผิดชอบของผู้รับรองจะสิ้นสุดลงต่อเมื่อได้มีการใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นคือหนึ่งดังกล่าวได้ระงับสิ้นไปแล้ว หรือได้ขาดอายุความฟ้องร้องเอาแก่ผู้รับรองตามมาตรา 1001 แล้วเท่านั้น ดังนั้น เมื่อผู้จ่ายได้ทำการรับรองว่าจะจ่ายเงินตามจำนวนที่รับรอง เมื่อตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ผู้ทรงจึงจำเป็นต้องนำตัวแลกเงินนั้นมายื่นให้แก่ผู้รับรองทำการใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น หาก ผู้รับรองปฏิเสธที่จะจ่ายเงินตามตัวแลกเงิน ผู้ทรงจะสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้รับรองได้

ในกรณีที่มีผู้จ่ายหลายคน ซึ่งผู้ส่งจ่ายระบุให้เป็นผู้ใช้เงินร่วมกัน หากผู้จ่ายได้รับรองตัวนั้นแล้ว ผู้ทรงต้องทำการยื่นตัวต่อผู้รับรองทุกคน หากมีการยื่นตัวต่อผู้รับรองคนหนึ่งคนใด ก็

³ สหธน รัตนไพจิตร, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 2, น.211. (คำพิพากษาฎีกาที่ 404/2515 (ประชุมใหญ่) (เนติ.) น.334

มีผลต่อเฉพาะผู้รับรองคนนั้น หากผู้รับรองคนหนึ่งคนใดบอกปิดไม่ใช้เงิน ผู้ทรงจะอ้างเป็นเหตุให้ผู้รับรองคนอื่นต้องผิดนัดด้วยไม่ได้⁴

(3) ธนาकार

บุคคลผู้ต้องจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงิน ซึ่งผู้สั่งจ่ายระบุว่าเป็นผู้จ่ายเงินนั้นอาจเป็นธนาकारหรือบุคคลธรรมดาก็ได้ ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายระบุให้ธนาकारเป็นผู้จ่ายเงินจะทำให้ธนาकारอยู่ในฐานะผู้จ่าย ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับที่บุคคลธรรมดาพึงมี เพียงแต่มีความแตกต่างกันที่หลักเกณฑ์ในการจ่ายเงิน ซึ่งหากเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้จ่ายเงินแล้ว ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 949 ได้ระบุไว้ แต่หากเป็นธนาकारเป็นผู้จ่ายเงินต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 1009 จึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งหลักเกณฑ์ของทั้ง 2 มาตรานั้นมีความแตกต่างกันตรงระดับความรับผิดชอบที่ธนาकारผู้จ่ายตามมาตรา 1009 มีระดับความรับผิดชอบสูงกว่ากรณีที่ผู้จ่ายเป็นบุคคลธรรมดาตามมาตรา 949

1.1.3 วันที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

วันที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินนั้นเป็นวันอันสำคัญในตัวแลกเงิน เนื่องจากหากมีการใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินจะทำให้หนี้ตามตัวแลกเงินนั้นเป็นระงับไปตามมาตรา 321 วรรค 3 ได้บัญญัติไว้ และตามที่มาตรา 941 ได้บัญญัติว่า

“อันตัวแลกเงินนั้นย่อมจะพึงใช้เงินในวันถึงกำหนด...”

ดังนั้นการใช้เงินในตัวแลกเงินจึงต้องกระทำในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ซึ่งวันถึงกำหนดใช้เงินได้มี 4 อย่าง ดังที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้อธิบายเฉพาะวันถึงกำหนดใช้เงินที่มีกำหนดแน่นอน อันได้แก่วันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้และเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัวเท่านั้น

(1) ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้

ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินประเภทในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ เป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินที่แน่นอนชัดเจน ทำให้ผู้ทรงและผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้นทราบโดยแน่นอนว่าต้องนำตัวดังกล่าวไปยื่นเพื่อใช้เงินในวันใด เช่น ตัวแลกเงินระบุว่าจะให้ใช้เงินในวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 หรือวันเข้าพรรษา พ.ศ. 2549 ผู้ทรงตัวแลกเงินดังกล่าวก็ต้องนำตัวไปยื่นเพื่อใช้เงินในวันที่ได้ระบุไว้ และผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวต้องจ่ายเงินในวันนั้น เว้นแต่ในกรณีที่ผู้จ่ายขอผ่อน

⁴ เพิ่งอ้าง, น.211.

วันใช้เงินออกไปและผู้ทรงก็ตกลงยินยอมด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ทรงไม่สามารถไล่เบี้ยเอาแก่ผู้เป็นคู่สัญญาคนก่อน ๆ ผู้มิได้ตกลง ตามที่มาตรา 948⁵ ได้บัญญัติไว้ แต่การผ่อนการใช้เงินดังกล่าวต้องมีไขวันผ่อนตามมาตรา 903⁶

(2) เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัว

วันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว ตามมาตรา 913

(2) คือตัวแลกเงินที่ต้องคำนวณนับระยะเวลาจากวันที่ที่ลงในตัวไปจนครบระยะเวลาที่ผู้จ่ายได้กำหนดไว้ เช่น ให้จ่ายเงินเมื่อครบกำหนด 10 วันนับแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ วันที่ตัวแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินคือวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ผู้ทรงจึงต้องยื่นตัวดังกล่าวให้ ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินคือวันที่ครบกำหนดเวลาที่ผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้นั่นเอง

1.2 ผลของการไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

โดยหลักแล้วผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในเวลาในตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินดังที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น ดังนั้นเมื่อผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินที่ถึงกำหนดใช้เงินให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนด จึงเกิดผลทางกฎหมายต่อผู้ทรง ผู้ส่งจ่าย ผู้จ่าย ผู้สลักหลังและลูกหนี้ตามตัวแลกเงิน เว้นแต่ผู้รับรอง ซึ่งเป็นผลตามที่มาตรา 973 วรรค 1 ประกอบวรรค 2 ได้บัญญัติกำหนดไว้ว่า

"เมื่อกำหนดเวลาจำกัดซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ได้ล่วงพ้นไปแล้ว คือ

(1) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น

(2) กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน

(3) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน ในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน"

⁵ มาตรา 948 บัญญัติว่า

"ถ้าผู้ทรงตัวแลกเงินยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้จ่ายไซ้ร้ ท่านว่าผู้ทรงสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ ผู้เป็นคู่สัญญาคนก่อน ๆ ซึ่งมีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น"

⁶ มาตรา 903 บัญญัติว่า

"ในการใช้เงินตามตัวเงิน ท่านว่าห้ามมิให้ให้วันผ่อน"

ท่านว่าผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง"

แต่จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้บัญญัติระยะเวลาที่จำต้องยื่นตัวแลกเงินไว้ตาม (1)-(3) ซึ่งจะได้เห็นได้ชัดเจนตามมาตรา 973 (3) ว่าในกรณีตัวแลกเงินมิได้ลงข้อกำหนดว่า "ไม่จำต้องมีค่าค้ำค้ำ" ผู้ทรงมีหน้าที่ในการยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน หากผู้ทรงละเลยไม่ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินจะทำให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง แต่ในกรณีที่ตัวแลกเงินมิได้ลงข้อกำหนดว่า "ไม่จำต้องมีค่าค้ำค้ำ" ซึ่งเมื่อผู้ทรงได้ยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินแล้วบุคคลนั้นปฏิเสธที่จะใช้เงิน ผู้ทรงต้องจัดทำคำค้ำค้ำค้ำค้ำการไม่ใช้เงินภายในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินหรือภายใน 3 วันนับแต่วันนั้น หากล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าวจะทำให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง แต่สำหรับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น กฎหมายได้บัญญัติว่าผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในกำหนดระยะเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัวหรือในเวลาช้าเร็วกว่านั้น ตามแต่ผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้ ตามมาตรา 944 ประกอบมาตรา 928 หากผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง แต่สำหรับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งภายหลังได้เห็น ซึ่งผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองภายในกำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัวหรือช้าเร็วกว่านั้นนับแต่วันที่ผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้ตามมาตรา 928 หากผู้จ่ายปฏิเสธการรับรอง ผู้ทรงต้องจัดทำคำค้ำค้ำค้ำค้ำการไม่รับรองในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินหรือภายใน 3 วันหลังจากนั้นตามมาตรา 960 หากล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าว ผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบียดตามมาตรา 973 วรรคสอง

จะเห็นได้ว่ากำหนดเวลามาตรา 973 ได้บัญญัติไว้เกี่ยวข้องกับหน้าที่ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินทั้งสิ้น เพียงแต่ได้บัญญัติลงรายละเอียดไว้แตกต่างกันในตัวแลกเงินแต่ละอย่าง แต่คงมีปัญหาว่ามาตรา 973 ได้บัญญัติไว้ถึงเฉพาะตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น และตัวแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำต้องมีค่าค้ำค้ำค้ำ" แต่มิได้บัญญัติถึงตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินอย่างอื่น จึงคงมีปัญหาว่าตัวแลกเงินนอกจากมาตรา 973 ได้บัญญัติไว้ นั้น ผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบียดในทันทีที่มีได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินหรือจะสามารถยื่นตัวภายในกำหนดเวลาทำคำค้ำค้ำค้ำค้ำตามมาตรา 960 และจะสิ้นสิทธิไล่เบียดเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนขอกล่าวถึงปัญหาในข้อนี้โดยละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

การที่ผู้ทรงสิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงิน เช่น ผู้รับอ่าววัล ฯ แต่ผู้ทรงไม่สิ้นสิทธิไล่เบียดเอาจากผู้รับรองตัวแลกเงิน ตามมาตรา 973 วรรคสอง เนื่องจากผู้รับรองอยู่ในฐานะลูกหนี้ขั้นต้นของตัวแลกเงิน ซึ่งจะสิ้นความรับผิดชอบต่อเมื่อได้ใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น นั่นคือหนี้ตามตัวแลกเงินได้ระงับไป หรือได้สิ้นอายุความรับผิดชอบตามมาตรา 1001

มาตรา 973 วรรคแรก ได้บัญญัติถึงกำหนดเวลาที่ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินไว้ 3 กรณี นั่นคือ

(1) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น

ผู้ทรงตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็นต้องนำตัวแลกเงินดังกล่าวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินภายในเวลาที่กฎหมายได้กำหนดไว้ นั่นคือสำหรับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ตามมาตรา 928 ได้กำหนดไว้ว่าต้องยื่นภายในหกเดือนนับแต่วันที่ลงในตัวเงินหรือภายในเวลาที่ผู้ส่งจ่ายได้ระงับไว้ตามตัวแลกเงิน และกำหนดเวลายื่นตัวให้ใช้เงินสำหรับตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น เป็นไปตามกำหนดเวลาที่มาตรา 944 ได้บัญญัติไว้ ซึ่งมาตราดังกล่าวได้บัญญัติให้ใช้กำหนดเวลาเดียวกันกับกำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็นตามมาตรา 928 นั่นคือ ภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ลงในตัวเงินหรือภายในเวลาที่ผู้ส่งจ่ายได้ระงับไว้

ผลของการที่ผู้ทรงตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นละเลยไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัวหรือภายในเวลาซ้ำเร็วกว่านั้นตามที่มาตรา 944 ประกอบมาตรา 928 ได้บัญญัติไว้ อันเป็นกรณีล่วงเลยจำกัดเวลาตามมาตรา 973 (1) ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงิน เช่น ผู้รับอ่าววัล ฯ แต่ผู้ทรงไม่สิ้นสิทธิไล่เบียดเอาจากผู้รับรอง

สำหรับตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ภายหลังได้เห็น หากผู้ทรงยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรองตัวภายในกำหนดเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัวหรือภายในเวลาซ้ำเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้จ่ายได้กำหนดไว้ตามที่มาตรา 928 ได้บัญญัติไว้แล้ว แต่หากผู้ทรงละเลยไม่ยื่นตัวให้ผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน เช่น หากผู้รับรองได้รับรองตัวเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 และผู้ส่งจ่ายสั่งให้ใช้เงินภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ได้เห็นตัว วันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินคือวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2548 ซึ่งหากผู้ทรงไม่นำตัวแลกเงินนั้นไปยื่นให้ใช้เงินในวันที่

1 กุมภาพันธ์ 2548 จะทำให้ผู้ทรงสิทธิไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ ยกเว้นผู้รับรอง ตามมาตรา 973 วรรคสอง

แต่หากผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินนั้น จะมีใช้กรณีตามมาตรา 973 (1) เนื่องจาก ผู้เขียนเห็นว่ากำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น ตามที่มาตรา 973 (1) ได้บัญญัติไว้ก็น่าจะหมายถึงกำหนดเวลาเพื่อยื่นตัวให้ผู้รับรองตามมาตรา 928 ดังนั้นกรณีมาตรา 973 จึงมิได้บัญญัติถึงผลของการไม่ยื่นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินไว้ แต่คงมีปัญหาว่าตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในประเภทนี้ หากผู้ทรงละเลยไม่ยื่นให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินนั้นจะทำให้ผู้ทรงสิทธิไล่เบียดเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวเลยหรือผู้ทรงจะมีโอกาสยื่นตัวให้ผู้รับรองใช้เงินภายในกำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินได้ ซึ่งจะถือว่าผู้ทรงจะสิทธิไล่เบียดต่อเมื่อพ้นกำหนดเวลาทำคำคัดค้านดังกล่าว สำหรับปัญหานี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่ 4

(2) กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน

กำหนดเวลาตามมาตรา 973 (2) นี้ใช้บังคับกับเฉพาะตัวแลกเงินที่มีตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ภายหลังได้เห็น ซึ่งต้องบังคับตามมาตรา 973 (1) และต้องมีตัวแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ซึ่งต้องบังคับตามมาตรา 973 (3) ดังนั้นตัวแลกเงินที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 973 (2) คือตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ซึ่งตัวแลกเงินดังกล่าวต้องมีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" นั่นคือ ต้องเป็นตัวแลกเงินชนิดที่เมื่อผู้ทรงตัวแลกเงินได้ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น แล้วผู้จ่ายหรือผู้รับรองได้ปฏิเสธการใช้เงิน ผู้ทรงจำเป็นต้องจัดทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินดังกล่าวภายในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินหรือภายใน 3 วันนับแต่วันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 960 หากผู้ทรงมิได้จัดทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินผู้ทรงจะสิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้จ่าย ผู้สละหลัง ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้นผู้รับรอง หากมีตามที่มาตรา 973 วรรคสอง ได้บัญญัติผลทางกฎหมายดังกล่าวไว้ แต่หากผู้ทรงตัวได้ละเลยไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินแล้ว จะถือว่าผู้ทรงตัวแลกเงินสิทธิไล่เบียดเอาแก่บรรดาคู่สัญญาผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินในวันถัดไปหลังจากวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินเลยหรือไม่ หรือผู้ทรงจะสามารถยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

ภายในกำหนดเวลาอันสามารถทำคำคัดค้านได้ ในปัญหาข้อนี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงโดยละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

(3) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวเพื่อให้ชำระเงิน ในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน"

กำหนดเวลายื่นตัวให้ชำระเงินในตัวแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" หมายถึง กรณีอื่นนอกจากตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดชำระเงินเมื่อได้เห็นหรือเมื่อสิ้นเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น ซึ่งถูกบังคับตามกำหนดเวลาตามมาตรา 973 (1) และตัวแลกเงินซึ่งมีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ซึ่งหมายความว่า แม้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ทำการชำระเงินตามตัวแลกเงิน ผู้ทรงก็ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านการชำระเงินตามมาตรา 960 และสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยคู่สัญญาตามตัวแลกเงินได้โดยทันที ตัวแลกเงินชนิดนี้ผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบี่ยเอาแก่คู่สัญญาตามตัวแลกเงินทุกคนยกเว้นผู้รับรอง เมื่อได้พ้นวันที่ตัวแลกเงินดังกล่าวได้ถึงกำหนดเวลาชำระเงินแล้ว ดังเช่น ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดชำระเงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ เช่น ให้ถึงกำหนดชำระเงินในวันที่ 5 มกราคม 2548 และได้ระบุว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" เมื่อถึงวันที่ 5 มกราคม 2548 และผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายชำระเงิน ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบี่ยเอาแก่ผู้จ่าย ผู้สลับหลัง ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้น ผู้รับรอง หากมี หรือในตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดชำระเงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว เช่น ตัวแลกเงินที่มีระบุให้ชำระเงินภายในกำหนด 10 วันนับแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 และได้ระบุว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" เมื่อพ้นวันที่ 11 มกราคม 2548 แล้ว ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไล่เบี่ยเอาแก่ ผู้จ่าย ผู้สลับหลัง ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้น ผู้รับรอง หากมี เช่นเดียวกัน

เมื่อสิ้นระยะเวลาตามที่มาตรา 973 วรรคแรก ได้บัญญัติไว้ทั้ง 3 กรณีแล้ว ผู้ทรงมิได้ยื่นตัวแลกเงินให้ชำระเงิน ได้ส่งผลสำคัญต่อผู้ทรง ผู้ส่งจ่าย ผู้จ่าย ผู้รับรอง และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบในตัวแลกเงินดังต่อไปนี้

1.2.1 กรณีต่อผู้ทรง

โดยหลักแล้ว หากผู้ทรงละเลยไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายชำระเงินภายในกำหนดเวลาที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดชำระเงินแล้วยอมส่งผลให้ผู้ทรงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาแก่เหล่าผู้จ่าย ผู้สลับหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้นผู้รับรอง หากมี

การที่ผู้ทรงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลับหลังตัวแลกเงินได้นั้น เนื่องจากความรับผิดของผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลับหลังตัวแลกเงินนั้นเป็นความรับผิดตามคำสัญญาที่ได้

ให้ไว้ต่อผู้ทรงว่าจะมีการใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัวแลกเงิน เมื่อผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ใช้เงินโดยชอบแล้ว ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 914 ดังต่อไปนี้

"บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลังตัวแลกเงินย่อมเป็นอันสัญญาว่าเมื่อตัวนั้นได้นำยื่นโดยชอบแล้ว จะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว ถ้าและตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่มียอมรับรองก็ดี หรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สลักหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว"

ดังนั้นความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังทั้งหลายจึงเป็นความรับผิดชอบแบบมีเงื่อนไข คือจะมีความรับผิดชอบเมื่อผู้ทรงได้ปฏิบัติการยื่นตัวให้ใช้เงินแล้ว ดังนั้นหากผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงิน ผู้ทรงจึงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้ส่งจ่ายและบรรดาผู้สลักหลังไม่ได้

และนอกผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังทั้งหลาย เนื่องจากมิได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงิน ตามมาตรา 914 แล้ว ผู้ทรงยังต้องถูกบังคับตามกำหนดเวลาตามมาตรา 973 วรรค 1 ประกอบวรรค 2 นั่นคือ ผู้ทรงต้องทำการยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้ตามมาตรา 973 วรรคแรก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งหากผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ทรงย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้จ่าย ผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้นผู้รับรอง ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 973 วรรค 2 ดังนี้

"ท่านว่าผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง"

เหตุที่กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้จ่าย ผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ยกเว้นผู้รับรอง หากมี เนื่องจากผู้ทรงมิได้ทำการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ เพราะกำหนดเวลาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในเรื่องของกฎหมายตัวเงิน เนื่องจากตัวเงินเป็นตราสารที่ใช้ในการชำระหนี้และใช้ในการทำธุรกิจ ซึ่งการที่บุคคลผู้ทำธุรกิจต้องสำรองเงินที่จำต้องใช้ให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงินไว้เป็นเวลานานเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามตัวแลกเงินนั้น ย่อมทำให้เกิดความไม่สะดวกในการทำธุรกิจ และย่อมทำให้ตัวแลกเงินไม่เป็นที่นิยมในการประกอบธุรกิจได้ ดังนั้นบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินจึงมีภาระต้องจัดเตรียมเงินไว้เพื่อชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรงตามกำหนดเวลาที่ได้กำหนดไว้ในตัวแลกเงินเท่านั้น หากล่วงเลยกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว บุคคลดังกล่าวย่อมหมดภาระหน้าที่ที่จำต้องเก็บสำรองเงินไว้เพื่อชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรง และสามารถนำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ทำประโยชน์ต่าง ๆ

ได้ แต่กำหนดเวลาดังกล่าวนั้นไม่อาจบังคับใช้กับผู้รับรองได้ เนื่องจากผู้รับรองมีความรับผิดชอบ
 ลูกหนี้ชั้นต้น ซึ่งต้องรับผิดชอบโดยไม่มีข้อแม้หรือเงื่อนไข จึงต้องรับผิดชอบจนกว่าจะมีการชำระหนี้หรือคดี
 ขาดอายุความเท่านั้น⁷

1.2.2 กรณีต่อผู้ส่งจ่าย

ผู้ส่งจ่ายมีความรับผิดชอบผู้ทรงในฐานะผู้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงินเป็นบุคคลแรกสั่ง
 ให้ผู้จ่ายจ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงินหรือแก่ผู้ถือตัวแลกเงินนั้น ซึ่งความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายนั้น
 เป็นความรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวแลกเงินตามที่ตนได้ลงลายมือชื่อไว้ในตัวแลกเงิน อันเป็น
 ความรับผิดชอบที่มาตรา 900 และ 901 ได้บัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 900 “บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินยอมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความใน
 ตัวเงินนั้น

ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไตหรือลายพิมพ์นิ้วมืออ้างเอา
 เป็นลายมือชื่อในตัวเงินไซ้ร แม้ถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือ
 ชื่อในตัวเงินนั้นไม่”

มาตรา 901 “ถ้าบุคคลใดลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินและมิได้เขียนแถลงว่ากระทำ
 การใดแทนบุคคลอีกคนหนึ่งไซ้ร ท่านว่าบุคคลคนนั้นยอมเป็นผู้รับผิดชอบตามความในตัวเงินนั้น”

นั่นคือ ในการลงลายมือชื่อนั้น หากบุคคลใดมิได้เขียนแถลงว่าได้กระทำการแทนบุคคล
 อีกคนหนึ่งแล้ว บุคคลนั้นยอมต้องมีความรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวแลกเงินนั้น ดังนั้นเมื่อบุคคลใด
 ได้เขียนข้อความให้บุคคลใดจ่ายเงินตามจำนวนในตัวแลกเงินให้แก่ผู้รับเงินหรือผู้ถือแล้ว บุคคล
 นั้นจะมีความรับผิดชอบตามข้อความดังกล่าว แต่ความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายเป็นความรับผิดชอบแบบมี
 เงื่อนไข นั่นคือ ผู้ส่งจ่ายจะมีความรับผิดชอบเมื่อผู้ทรงตัวแลกเงินได้ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายใช้เงิน
 แล้ว และผู้จ่ายได้ปฏิเสธการจ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้น ความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายนี้ได้เป็นไปตามที่
 มาตรา 914 ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

“บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลังตัวแลกเงินยอมเป็นอันสัญญาว่าเมื่อตัวนั้นได้นำยื่นโดย
 ชอบแล้ว จะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว ถ้าและตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่
 ยอมรับรองก็ดี หรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สลัก

⁷ เสาวนีย์ อัครโรจน์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น.259.

หลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว"

ดังนั้น หากผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนมิได้ยื่นตัวแลกเปลี่ยนให้ผู้จ่ายใช้เงินแล้ว ผู้สั่งจ่ายจึงหมดสิ้นความรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวแลกเปลี่ยนนั้น ผู้ทรงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายตามเนื้อความในตัวแลกเปลี่ยนตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 973 วรรค 2 ได้บัญญัติไว้ แต่ในกรณีที่ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนและผู้สั่งจ่ายนั้นมีมูลหนี้เดิมและเป็นการออกตัวแลกเปลี่ยนเพื่อชำระหนี้ดังกล่าวจะไม่ทำให้มูลหนี้เดิมนั้นระงับไป เนื่องจากมาตรา 321 วรรค 3 ได้บัญญัติว่า

"ถ้าชำระหนี้ด้วยออก ด้วยโอน หรือด้วยสลักหลังตัวเงินหรือประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้นั้นจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงินหรือประทวนสินค้านั้นได้ใช้แล้ว"

ดังนั้น มูลหนี้เดิมจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อได้มีการใช้เงินตามตัวเงินที่ได้ออกเพื่อชำระหนี้ นั้นแล้ว แต่ในกรณีนี้ผู้ทรงจะสามารถเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมได้ แม้ว่าจะมิได้มีการใช้เงินเนื่องจากผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินก็ตาม เนื่องจากผู้ทรงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาผู้สั่งจ่ายตามหลักกฎหมายตัวแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่ผู้ทรงตัวสามารถใช้สิทธิที่ตนมีอยู่ตามหลักกฎหมายหนี้หรือหลักกฎหมายนิติกรรมสัญญาทั่วไปได้ แต่หากว่าผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนเป็นผู้รับโอนตัวแลกเปลี่ยนมาจากบุคคลผู้มีมูลหนี้เดิมกับผู้สั่งจ่าย ซึ่งผู้ทรงจะมีใช้ผู้มีมูลหนี้เดิมกับผู้สั่งจ่าย ผู้ทรงจึงไม่อาจใช้สิทธิตามมูลหนี้เดิมได้ เนื่องจากผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนมิใช่คู่สัญญาตามหนี้เดิม และไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายตามหลักกฎหมายมาตรา 973 วรรค 2 ได้เช่นเดียวกัน

1.2.3 กรณีต่อผู้จ่าย

ในกรณีที่ผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน อันทำให้ผู้ทรงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง ตามที่มาตรา 973 วรรค 2 ได้บัญญัติไว้ว่า

"ท่านว่าผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง"

แต่บทบัญญัตินี้ก็มิได้กล่าวถึงการที่ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบี้ยต่อผู้จ่าย เนื่องจากผู้จ่ายเป็นบุคคลภายนอกสัญญาตัวเงิน เพราะผู้จ่ายมิได้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเปลี่ยนอันเป็นการแสดงเจตนาผูกพันตามตัวแลกเปลี่ยน อันเป็นความรับผิดชอบตามมาตรา 900 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

"บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินยอมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตัวเงินนั้น"

ความรับผิดตามมาตรา 900 นี้เป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งในกฎหมายตัวเงิน เนื่องจากผู้ต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวแลกเงิน ต้องเป็นผู้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงินนั้นเท่านั้น แต่เนื่องจากผู้จ่ายมิได้เป็นผู้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงิน ผู้จ่ายจึงไม่ต้องมีความรับผิดตามเนื้อความในตัวแลกเงินนั้น ดังนั้นในกรณีที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินและผู้ทรงตัวได้นำตัวแลกเงินไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน หากผู้จ่ายไม่ใช้เงินผู้ทรงจะเรียกให้ผู้จ่ายรับผิดตามสัญญาตัวเงินไม่ได้ เนื่องจากผู้จ่ายมิใช่คู่สัญญาตามตัวแลกเงินนั้น ผู้ทรงจะเรียกได้แต่จากผู้สั่งจ่ายลูกหนี้ ผู้สละหลังตัวแลกเงิน ผู้อาวัล ฯ ได้เท่านั้น เว้นแต่ในกรณีที่ผู้จ่ายได้ทำการรับรองตัวแลกเงิน อันทำให้ผู้จ่ายมีความรับผิดในฐานะผู้รับรองตัวแลกเงิน ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงกรณีของผู้รับรองในหัวข้อที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

ดังนั้นในกรณีที่ผู้ทรงมิได้นำตัวไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน ผู้ทรงก็มีอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ถูกระบุชื่อเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวได้ ความรับผิดของผู้จ่ายนั้นเป็นไปตามมูลหนี้เดิมที่ผู้จ่ายมีอยู่กับผู้สั่งจ่ายเท่านั้น หากผู้จ่ายปฏิเสธที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงินแล้ว ผู้สั่งจ่ายจะสามารถเรียกร้องเอาจากผู้จ่ายตามมูลหนี้ผูกพันที่มีอยู่กันแต่เดิมได้ และในกรณีนี้ผู้จ่ายก็ยังคงมีความผิดต่อผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิมที่มีอยู่ระหว่างกันเช่นเดียวกัน เนื่องจากยังมีมีการชำระหนี้ตามตัวแลกเงินจึงยังไม่ทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไปตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 321 วรรค 3

1.2.4 กรณีต่อผู้รับรอง

บุคคลผู้ถูกระบุให้เป็นผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินมิได้เป็นผู้มีความผูกพันตามตัวแลกเงินที่จำต้องรับผิดตามตัวแลกเงินนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อข้างต้น แต่หากบุคคลดังกล่าวได้ลงลายมือชื่อรับรองการใช้เงินตามตัวแลกเงิน ผู้รับรองก็เป็นผู้มีความผูกพันต้องรับผิดตามลายมือชื่อตามที่ได้ลงไว้ในตัวแลกเงิน ซึ่งเป็นความรับผิดตามมาตรา 900 ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 900 "บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินย่อมจะต้องรับผิดตามเนื้อความในตัวเงินนั้น"

ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไตหรือลายพิมพ์นิ้วมืออ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตัวเงินไซ้ร้ แม้ถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือชื่อในตัวเงินนั้นไม่"

เนื่องจากการที่ผู้จ่ายรับรองตัวแลกเงินนั้นเป็นการที่ผู้จ่ายแสดงเจตนาว่าจะยอมรับปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ส่งจ่าย⁸ ดังนั้น ผู้จ่ายจึงต้องรับผิดชอบตามคำสัญญาตามที่ตนได้ลงลายมือชื่อไว้ นั้น ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้รับรองไว้ตามมาตรา 937 ดังนี้

“ผู้จ่ายได้ทำการรับรองตัวแลกเงินแล้วย่อมต้องผูกพันในอันจะจ่ายเงินจำนวนที่รับรองตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตน”

ความรับผิดชอบของผู้รับรองนั้นเป็นความรับผิดแบบลูกหนี้ชั้นต้น (Primary Party) หรือรับผิดแบบเด็ดขาด (Absolute Party) ซึ่งแตกต่างจากความรับผิดของลูกหนี้คนอื่นในตัวแลกเงินที่เป็นความรับผิดแบบลูกหนี้ชั้นสอง (Secondary Party) หรือรับผิดโดยมีเงื่อนไข (Condition Party) เนื่องจากจะต้องรับผิดชอบเมื่อผู้จ่ายได้ปฏิเสธการชำระเงิน และต้องรับผิดเมื่อ ผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ชำระเงินตามความในมาตรา 914 แล้ว⁹

การที่ผู้รับรองมีความผูกพันต้องรับผิดชอบชำระเงินให้แก่ผู้ทรงในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นของตัวแลกเงิน ทำให้ผู้รับรองมีความผูกพันที่จะต้องรับผิดชอบจนกว่าจะได้มีการชำระเงินตามตัวแลกเงินให้แก่ผู้ทรง ซึ่งทำให้ผู้รับรองมีความผูกพันที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ๆ อันทำให้ลูกหนี้ตามตัวแลกเงินคนอื่น ๆ หลุดพ้นความรับผิดก็ตาม ก็ไม่ทำให้ผู้รับรองหลุดพ้นความรับผิดไปด้วย ยกเว้นแต่ในบางเรื่อง เช่นอายุความ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 973 วรรค 2 ดังนี้

“ท่านว่าผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิด เว้นแต่ผู้รับรอง”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้รับรองมีความรับผิดชอบต่อผู้ทรงจนกว่าจะได้มีการชำระหนี้ตามตัวแลกเงิน นั่นคือ เมื่อหนี้ดังกล่าวได้ระงับสิ้นไปแล้วเท่านั้น ดังนั้น กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ผู้รับรองสามารถปลดเปลื้องตนให้พ้นจากความรับผิดดังกล่าวได้ เนื่องจากการที่ผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้รับรองชำระเงินภายในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดชำระเงินนั้น มีผลในทางกฎหมายเพียงแค่เจ้าหนี้ผิดนัดเท่านั้น แต่ไม่ได้ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นความรับผิด เพียงแต่ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยอันเกิดขึ้นระหว่างที่เจ้าหนี้ผิดนัดเท่านั้น¹⁰ แต่การที่ผู้ทรงไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองชำระเงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดชำระเงิน ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ผู้รับรองที่มี

⁸ เฉลิม ยงบุญเกิด, ตัวแลกเงิน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2509) น.99.

⁹ สหอน รัตนไพจิตร, อ้างแล้ว เซึ่งอรรถที่ 2, น.174-175.

¹⁰ เพ็งฮ้าง, น. 233.

ความผูกพันตนจนกว่าจะได้มีการใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นให้แก่ผู้ทรง กฎหมายจึงได้บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้รับรองในการจะปลดเปลื้องความรับผิดชอบที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 947 ดังต่อไปนี้

“ถ้าตัวแลกเงินมิได้ยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันถึงกำหนดไซ้ ท่านว่าผู้รับรองจะเปลื้องตนให้พ้นจากความรับผิดชอบ โดยวางจำนวนเงินที่ค้างชำระตามตัวนั้นไว้ก็ได้”

การวางเงินเพื่อปลดเปลื้องให้พ้นจากความรับผิดชอบนั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 331 ถึงมาตรา 339 ในเรื่องของหนีบทั่วไป ซึ่งในการวางเงินเพื่อชำระหนี้ตามมาตรา 331 นั้นได้บัญญัติว่าหากได้มีการวางเงินเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว ย่อมทำให้ผู้วางเงินดังกล่าวหลุดพ้นจากหนี้นั้น

มาตรา 331 บัญญัติว่า

“ถ้าเจ้าหนี้ออกปิดไม่ยอมรับชำระหนี้ก็ดี หรือไม่สามารถจะรับชำระหนี้ได้ก็ดีหากบุคคลผู้ชำระหนี้วางทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้แล้ว ก็ย่อมจะเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ได้ ความข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีบุคคลผู้ชำระหนี้ไม่สามารถจะยังรู้ถึงสิทธิ หรือไม่รู้ตัวเจ้าหนี้ได้แน่นอนโดยมิใช่เป็นความผิดของตน”

ดังนั้น เมื่อผู้รับรองได้ทำการวางเงินตามจำนวนตามที่ระบุไว้ในตัวแลกเงินแล้ว ย่อมทำให้ผู้รับรองหลุดพ้นจากการชำระหนี้ตามตัวแลกเงินนั้น ซึ่งจะเป็นผลดีกับผู้รับรองมากกว่าต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยไว้จนกว่าจะได้มีการชำระเงินให้แก่ผู้ทรง ซึ่งไม่รู้ว่าจะเป็วันใดแน่นอน

ในการวางเงินนั้น กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้รับรองต้องวาง ณ สำนักงานวางทรัพย์สินประจำตำบลที่จะต้องชำระหนี้ ตามมาตรา 333 ซึ่งได้บัญญัติว่า

“การวางทรัพย์สินนั้นต้องวาง ณ สำนักงานวางทรัพย์สินประจำตำบลที่จะต้องชำระหนี้

ถ้าไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกฎข้อบังคับเฉพาะการในเรื่องสำนักงานวางทรัพย์สินเมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ร้องขอ ศาลจะต้องกำหนดสำนักงานวางทรัพย์สิน และแต่งตั้งผู้พิทักษ์ทรัพย์สินที่วางนั้นขึ้น

ผู้วางต้องบอกกล่าวให้เจ้าหนี้ทราบการที่ได้วางทรัพย์สินนั้นโดยพลัน”

นั่นคือ หากในตัวแลกเงินได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ก็ต้องวางทรัพย์สิน ณ สำนักงานวางทรัพย์สินประจำตำบลที่ได้ระบุไว้ตามตัวแลกเงินนั้น แต่หากตัวแลกเงินนั้นมิได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ ผู้รับรองต้องวางทรัพย์สิน ณ สำนักงานวางทรัพย์สินประจำตำบลอันตั้งอยู่ ณ ภูมิลำเนาของผู้รับรองเอง ซึ่งเป็นสถานที่ใช้เงินในกรณีที่มีได้ลงสถานที่ใช้เงินในตัวแลกเงิน ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 910 วรรค 1 ประกอบวรรค 3 ซึ่งได้บัญญัติว่า

"ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่ท่านระบุบังคับไว้ในมาตราก่อนนี้ ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน เว้นแต่ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

...

ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้ตกลงไว้ในตัวแลกเงิน ท่านให้ถือเอาภูมิฉำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงิน"

การที่กฎหมายมิได้บัญญัติให้สิทธิผู้จ่ายในการปลดเปลื้องความรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้รับรอนั้น เนื่องจากผู้จ่ายมิได้เป็นลูกหนี้ตามตัวแลกเงินดังเช่นผู้รับรอนที่ต้องรับผิดชอบตามข้อความในตัวแลกเงินที่ตนได้รับรองไว้ ผู้จ่ายมีเพียงมูลหนี้ที่มีต่อผู้ส่งจ่ายเท่านั้นแต่ไม่ได้มีหนี้และไม่มี ความรับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากผู้จ่ายมิได้ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงินและไม่มีความสัมพันธ์ตามมูลหนี้ใดกับผู้ทรงมาก่อน จึงไม่จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบตามลายมือชื่อของตนตามที่ได้ลงไว้ในตัวแลกเงินดังเช่นที่ผู้รับรอนต้องรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้จ่ายจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องวางเงินตามตัวแลกเงินดังเช่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ในกรณีของผู้รับรอน

1.2.5 กรณีต่อคู่สัญญาอื่น ๆ ในตัวเงิน

คู่สัญญาอื่น ๆ ในตัวเงินนั้น หมายความว่า ผู้สลักหลัง ผู้อาวัล ผู้รับรองด้วยสอดเข้าแก้หน้า ซึ่งหากผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในเวลาในตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินแล้ว ผู้ทรงย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลดังกล่าวดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 973 วรรค 2 เช่นเดียวกัน

1.3 ผลของการที่ผู้จ่ายไม่ใช้เงินเมื่อผู้ทรงยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

หากผู้ทรงได้ยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินแล้ว หากผู้จ่ายหรือผู้รับรองได้ปฏิเสธที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงิน จะทำให้ผู้ทรงมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่าย และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้น ซึ่งเป็นไปตามที่ มาตรา 959 ก) ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

"ผู้ทรงตัวแลกเงินจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้สลักหลัง ผู้ส่งจ่ายและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้นก็ได้ คือ

ก) ไล่เบี้ยได้เมื่อตัวเงินถึงกำหนดในกรณีไม่ใช้เงิน"

การที่ผู้ทรงจะใช้สิทธิไล่เบียดตามมาตรา 959 ก) ได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้ทรงได้ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบเมื่อตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน และผู้จ่ายหรือผู้รับรองได้ปฏิเสธที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงิน แต่ในการใช้สิทธิไล่เบียด ผู้ทรงต้องจัดทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินตามที่มาตรา 960 วรรคแรก ได้บัญญัติไว้ โดยในการทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน มาตรา 960 วรรค 2 ได้กำหนดให้ผู้ทรงต้องจัดทำคำคัดค้านในวันที่ต้องพึงใช้เงินตามตัวนั้น หรือในวันใดวันหนึ่งภายในสามวันต่อแต่นั้นไป ซึ่งมาตรา 960 วรรคแรกและวรรคสอง ได้บัญญัติว่า

“การที่ตัวแลกเงินขาดรับรองหรือขาดใช้เงินนั้นต้องทำให้เป็นหลักฐานตามแบบระเบียบด้วยเอกสารฉบับหนึ่ง เรียกว่าคำคัดค้าน

คำคัดค้านการไม่ใช้เงินต้องทำในวันซึ่งจะพึงใช้เงินตามตัวนั้น หรือในวันใดวันหนึ่งภายในสามวันต่อแต่นั้นไป”

“คำคัดค้าน” หมายความว่า หนังสือที่นายอำเภอหรือผู้ทำการแทนนายอำเภอหรือทนายความผู้ได้รับอนุญาตเป็นผู้ทำขึ้นตามที่ผู้ทรงได้ร้องขอ เพราะเหตุที่ตัวเงินนั้นได้ขาดความเชื่อถือเนื่องจากผู้จ่ายไม่ยอมรับรองตัว หรือผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่ใช้เงินตามตัวหรือมีกรณีที่จะใช้สิทธิไล่เบียดได้เพราะเหตุอื่นตามกฎหมายลักษณะตัวเงิน¹¹

หากผู้ทรงไม่ได้จัดให้มีการทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินภายในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินหรือภายใน 3 วันหลังจากนั้น จะทำให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบแต่ผู้รับรอง ตามที่มาตรา 973 วรรคแรก (2) และวรรคสอง ได้บัญญัติไว้ดังนี้

“เมื่อกำหนดเวลาจำกัดซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ได้ล่วงพ้นไปแล้ว คือ

...

(2) กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน

...

ท่านว่าผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่เหล่าผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้รับรอง”

¹¹ เพิ่งอ้าง, น. 281.

1.4 ผลของการใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

ในกรณีที่มีการใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน หากการใช้เงินนั้นเป็นการใช้เงินโดยชอบ ย่อมทำให้หนี้ตามตัวแลกเงินนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป และผู้ที่ได้ใช้เงินตามตัวนั้นย่อมหลุดพ้นความรับผิด และถือว่ามูลหนี้ระหว่างผู้ส่งจ่ายและผู้รับตัวอันเป็นฐานที่มาแห่งการออกตัวแลกเงินเพื่อชำระหนี้เป็นอันระงับสิ้นไป อันเป็นไปตามที่มาตรา 321 วรรค 3 ได้บัญญัติไว้ เพราะถือว่าตัวดังกล่าวได้รับการชำระเงินแล้ว

กรณีที่จะถือเป็นการใช้เงินโดยชอบตามกฎหมาย ได้แบ่งออกเป็น 2 กรณีดังนี้

1. ตามมาตรา 1009 กรณีธนาคารเป็นผู้จ่ายเงินในตัวเมื่อทวงถาม

มาตรา 1009 เป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองธนาคารผู้จ่ายเงินไปตามตัวเงินที่มีกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามให้ธนาคารใช้เงิน บทบัญญัติมาตรา 1009 นี้ใช้เฉพาะกรณีที่เป็นการใช้เงินในตัวที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามและเป็นการใช้เงินโดยธนาคารเท่านั้น ซึ่งมาตรานี้จะนำไปบังคับใช้กับเช็คและตัวแลกเงิน เนื่องจากว่าตัวสัญญาใช้เงินนั้นไม่อาจมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามได้ และไม่นำไปใช้กับเช็คขีดคร่อม เนื่องจากการใช้เงินในเช็คขีดคร่อมต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 997 และ 998 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเฉพาะในเรื่องดังกล่าว

มาตรา 1009 ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 1009 "ถ้ามีผู้นำตัวเงินชนิดจะพึงใช้เงินตามเขาสั่งเมื่อทวงถามมาเบิกต่อธนาคารใด และธนาคารนั้นได้ใช้เงินไปตามทางคำปกติโดยสุจริตและปราศจากประมาทเลินเล่อ ไซ้ไร ท่านว่าธนาคารไม่มีหน้าที่จะต้องนำสืบว่าการสลักหลังของผู้รับเงินหรือการสลักหลังในภายหลังรายใด ๆ ได้ทำไปด้วยอาศัยรับมอบอำนาจแต่บุคคลซึ่งอ้างเอาเป็นเจ้าของคำสลักหลังนั้น และถึงแม้ว่ารายการสลักหลังนั้นเป็นสลักหลังปลอมหรือปราศจากอำนาจก็ตาม ท่านให้ถือว่าธนาคารได้ใช้เงินไปถูกต้องระเบียบ"

ธนาคารผู้จ่ายจะได้รับการคุ้มครองหากได้จ่ายเงินไปเมื่อ

ก. เป็นการใช้เงินไปตามทางคำปกติ

ข. ใช้เงินไปโดยสุจริตและปราศจากประมาทเลินเล่อ

หากธนาคารได้จ่ายเงินตามหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ถือว่าธนาคารได้ใช้เงินไปโดยถูกต้องระเบียบหรือโดยชอบแล้ว มีผลให้ธนาคารมีสิทธิหักเงินจากบัญชีของผู้ส่งจ่ายและไม่ต้องรับผิดต่อผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นเจ้าของเช็คที่แท้จริง

2. การชำระเงินตามมาตรา 949

มาตรา 949 บัญญัติว่า

“ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009 บุคคลผู้ชำระเงินในเวลาถึงกำหนดย่อมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ตนจะได้ทำการช้อฉลหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อนึ่งบุคคลซึ่งกล่าวนี้จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นจริงว่าได้มีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ลายมือชื่อของเหล่าผู้สลักหลัง”

คำว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009” หมายความว่า ในการใช้นั้นต้องมีไม่เป็นการชำระเงินในตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดชำระเงินเมื่อทวงถามอันเป็นการชำระเงินโดยธนาคาร ซึ่งต้องบังคับตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 1009 ดังนั้นมาตรา 949 จะนำไปบังคับใช้เฉพาะกับในตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดชำระเงินวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ เมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้กำหนดไว้ และเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น ไม่ว่าจะตัวแลกเงินนั้นจะได้ชำระเงินไปโดยธนาคารหรือไม่ก็ตาม

“บุคคลผู้ชำระเงิน” ได้แก่ ผู้รับรองตัวแลกเงิน ผู้ออกตัวสัญญาชำระเงิน คู่สัญญาที่อยู่ในฐานะถูกไล่เบี้ยตามมาตรา 970 อันได้แก่ ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลัง ผู้รับอาวัล ซึ่งได้เข้าชำระเงินตามตัวนั้นแล้ว เข้าถือเอาตัวนั้นตามมาตรา 967 วรรค 3 เมื่อบุคคลดังกล่าวได้ชำระเงินตามตัว ซึ่งถือว่าบุคคลที่ชำระเงินดังกล่าวได้หลุดพ้นจากความรับผิด แต่ต้องเป็นการชำระเงินตามหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก. ต้องชำระเงินในวันที่ตัวถึงกำหนดชำระเงิน
- ข. ต้องชำระเงินโดยปราศจากการช้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
- ค. ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่ามีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของลายมือชื่อของผู้สลักหลัง

หากมีการชำระเงินโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ย่อมทำให้มูลหนี้ระหว่างผู้ส่งจ่ายและผู้รับตัวอันเป็นฐานที่มาแห่งการออกตัวแลกเงินเพื่อชำระหนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไป อันเป็นไปตามที่มาตรา 321 วรรค 3 ได้บัญญัติว่า

“ถ้าชำระหนี้ด้วยออก ด้วยโอน หรือด้วยสลักหลังตัวเงินหรือประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้ นั้นจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงินหรือประทวนสินค้านั้นได้ใช้แล้ว”

ตัวแลกเงินเมื่อได้มีการใช้เงินตามตัวเมื่อตัวถึงกำหนดใช้เงิน ถือได้ว่าสิ้นสุดมูลหนี้ตามตัวแลกเงินนั้น และมูลหนี้เดิมระหว่างผู้จ่ายกับผู้รับก็ถือได้ว่าได้รับชำระเรียบร้อยแล้ว เช่นเดียวกัน¹²

และในกรณีที่ผู้รับเงินไปไม่ใช่เจ้าของตัวที่แท้จริง เมื่อได้มีการใช้เงินโดยชอบแล้วจะถือว่าตัวหลุดพ้น เจ้าของตัวที่แท้จริงไม่มีสิทธิเรียกคืนตัวจากผู้จ่ายได้ และหากผู้จ่ายได้รับรองตัวไว้ เจ้าของตัวที่แท้จริงก็จะเรียกให้ผู้รับรองต้องรับผิดชอบตามตัวอีกไม่ได้ เนื่องจากถือได้ว่าได้มีการชำระหนี้ตามตัวแลกเงินนั้นโดยชอบแล้ว หนี้ตามตัวแลกเงินนั้นย่อมเป็นอันระงับสิ้นไป และในกรณีที่ผู้จ่ายเป็นผู้ใช้เงิน ถือได้ว่าผู้จ่ายได้กระทำการโดยชอบตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายที่ให้ใช้เงิน จึงมีสิทธิที่จะวางกล่าวเอาจากผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิมที่ผู้จ่ายมีอยู่ต่อผู้สั่งจ่ายได้¹³

ในกรณีที่ผู้ใช้เงินเป็นผู้ที่เป็นลูกหนี้ของผู้ทรง เช่น ผู้สละหลังตัวแลกเงิน และได้ตัวแลกเงินนั้นมาไว้ในความครอบครอง ย่อมมีสิทธิไต่เบี่ยบุคคลที่มีความผูกพันในตัวแลกเงินก่อนตนได้ ซึ่งเป็นสิทธิตามที่มาตรา 967 วรรคสาม ได้บัญญัติไว้ดังนี้

“สิทธิเช่นเดียวกันนี้ ย่อมมีแก่บุคคลทุกคนซึ่งได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินและเข้าถือเอาตัวเงินนั้น ในการที่จะใช้บังคับเอาแก่ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน”

“ผู้ที่มีความผูกพันอยู่แล้วก่อนตน” หมายความว่า บุคคลใด ๆ ที่อยู่ในฐานะที่มีความรับผิดชอบต่อผู้ที่ใช้เงินไป ซึ่งทำให้บุคคลนั้นสามารถไต่เบี่ยกับบุคคลดังกล่าวได้ เช่น ผู้สละหลังตัวแลกเงินลำดับที่ 3 ย่อมไต่เบี่ยเอาแก่ผู้สละหลังตัวแลกเงินลำดับที่ 2 ผู้ซึ่งสละหลังตัวแลกเงินนั้นให้แก่ตนได้ เนื่องจากผู้สละหลังตัวแลกเงินลำดับที่ 3 อยู่ในฐานะเจ้าหนี้ของผู้สละหลังตัวแลกเงินลำดับที่ 2

1.5 เหตุจำเป็นอันเป็นข้อยกเว้นทำให้ผู้ทรงไม่ต้องยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

ตามหลักกฎหมายนั้น ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน เนื่องจากกำหนดการยื่นตัวให้ใช้เงินนั้นถือเป็นสาระสำคัญในตัว หากผู้ทรงไม่ยื่นตัว

¹² โสภณ อรรถพิศาลโสภณ, คำอธิบายกฎหมายตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2506) น.93.

¹³ สหธน รัตนไพจิตร, อ่างแล้ว เริงอรรถที่ 2, น. 241.

ให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินนั้นยอมทำให้ผู้ทรงสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือคู่สัญญาผู้ต้องรับผิดชอบ ยกเว้นแต่ผู้รับรอง ตามมาตรา 967 วรรค 2 ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้น แต่หากเกิดเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ชัดขวางมิให้ผู้ทรงยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินได้ กฎหมายก็ได้บัญญัติทางแก้ที่ทำให้ไม่ถือว่าผู้ทรงละเว้นไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินไว้ในมาตรา 974 ดังต่อไปนี้

“การยื่นตัวแลกเงินก็ดี การทำคำคัดค้านก็ดี ถ้ามีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้มาชัดขวางมิให้ทำได้ภายในกำหนดเวลาจำกัดสำหรับการนั้นไซ้ ท่านให้ยึดกำหนดเวลาออกไปอีกได้

เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ดังกล่าวมานั้น ผู้ทรงจำต้องบอกกล่าวแก่ผู้สลักหลังคนถัดตนขึ้นไปโดยไม่ชักช้า และคำบอกกล่าวนั้นต้องเขียนระบุลงในตัวเงินหรือใบประจำต่อ ต้องลงวันและลงลายมือชื่อของผู้ทรง การอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวนี้ ท่านให้บังคับตามบทบัญญัติมาตรา 963

เมื่อเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้นสุดสิ้นลงแล้ว ผู้ทรงต้องยื่นตัวเงินให้เขารับรองหรือใช้เงินโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นก็ทำคำคัดค้านขึ้น

ถ้าเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้น ยังคงมีอยู่ต่อไปจนเป็นเวลากว่าสามสิบวันภายหลังจากตัวเงินถึงกำหนดไซ้ ท่านว่าจะใช้สิทธิไต่เบี่ยก็ได้ และถ้าเช่นนั้นการยื่นตัวเงินก็ดี การทำคำคัดค้านก็ดี เป็นอันไม่จำเป็นต้องทำ

ในส่วนตัวเงินชนิดที่ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือให้ใช้เงินในระยะเวลาอย่างหนึ่งอย่างใดภายหลังจากได้เห็นนั้น กำหนดสามสิบวันเช่นว่ามานี้ ท่านให้นับแต่วันที่ผู้ทรงได้ให้คำบอกกล่าวเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้นแก่ผู้สลักหลังถัดตนขึ้นไป และถึงแม้ว่าจะเป็นการก่อนล่วงกำหนดเวลายื่นตัวเงิน ก็ให้นับเช่นนั้น”

จากมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในกรณีที่เกิดเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้มาชัดขวางมิให้ผู้ทรงยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน กฎหมายบัญญัติให้สามารถยึดกำหนดเวลาดังกล่าวไปอีกได้

โดยบทมาตรานี้ใช้คำว่า “การยื่นตัวแลกเงิน” จึงหมายความว่ารวมถึงทั้งกรณียื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน และกรณีการยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองตัวด้วย

คำว่า “เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้” มีความหมายกว้างกว่าเหตุสุดวิสัย โดยน่าจะรวมถึงเหตุอื่นซึ่งมิได้เกิดจากความผิดของผู้ทรง เช่น การเกิดอุทกภัย จลาจล เป็นต้น¹⁴

¹⁴ เพิ่งอ้าง, น. 320-323.

โดยในการขอยึดกำหนดเวลาการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินนั้น ผู้ทรงจำต้องบอกกล่าวแก่ผู้สลักหลังคนถัดจากตนขึ้นไปโดยไม่ชักช้า และคำบอกกล่าวแก่ผู้สลักหลังนั้นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันการบอกกล่าวนั้น โดยต้องเขียนระบุลงในตัวเงินหรือในใบประจำต่อเท่านั้น ผู้ทรงจะเขียนบอกกล่าวลงในเอกสารอื่นมิได้ หากผู้ทรงเขียนบอกกล่าวลงในเอกสารอื่น จะมีใ้การขอยึดกำหนดเวลาตามมาตรา นี้ และจะถือได้ว่าผู้ทรงไม่ได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบี่ยเอาแก่ผู้เป็นลูกหนี้ตามตัวได้ แม้ว่าผู้ทรงจะได้ทำการบอกกล่าวถึงเหตุจำเป็นดังกล่าวก็ตาม และต้องลงวันและลายมือชื่อของผู้ทรงเพื่อใช้เป็นหลักฐานอีกด้วย

หากเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ดังกล่าวยังคงมีอยู่ภายหลังตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินเป็นเวลาสามสิบวัน กฎหมายก็ได้บัญญัติให้ผู้ทรงไม่จำต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน และไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน โดยผู้ทรงสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยได้โดยทันทีหลังจากได้ล่วงเลยวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินเป็นเวลาสามสิบวันแล้ว ส่วนในกรณี ตัวแลกเงินชนิดที่ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือให้ใช้เงินในระยะเวลาอย่างหนึ่งอย่างใดภายหลังได้เห็น กำหนดเวลาสามสิบวันให้เริ่มนับจากวันที่ผู้ทรงได้ให้คำบอกกล่าวเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้นั้นแก่ผู้สลักหลังถัดตน

2. หน้าที่ในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในกฎหมายต่างประเทศ

ตัวเงินได้กำเนิดเกิดขึ้นจากการปฏิบัติของพ่อค้าและนักการเงินในสมัยเมโสโปเตเมีย ซึ่งต่อมาได้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศอังกฤษและในทวีปยุโรป แต่ในยุคสมัยแรกนั้นไม่มีกฎหมายที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ได้บังคับกันตามธรรมเนียมปฏิบัติและประเพณีทางการค้า ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นกฎหมายจารีตประเพณีที่เรียกว่า กฎหมายพ่อค้า (Law Merchant)¹⁵

ต่อมาประเทศฝรั่งเศส ได้บัญญัติกฎหมายตัวเงิน ค.ศ. 1677 ขึ้น ซึ่งถือเป็นประเทศแรกที่ได้บัญญัติกฎหมายตัวเงินไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งต่อมาได้มีการนำไปบัญญัติรวมไว้ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ และต่อมาประเทศอื่น ๆ ในทวีปยุโรปก็ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับตัว

¹⁵ เสาวนีย์ อัครโรจน์. อ่างแล้ว เริงอรรถที่ 1, น.3-5.

เงินเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประเทศอังกฤษได้มีพระราชบัญญัติตั๋วแลกเงิน ค.ศ. 1882 ประเทศเยอรมันมีกฎหมายตั๋วเงินอยู่ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ เมื่อ ค.ศ. 1849

ต่อมาในการประชุมนานาชาติที่กรุงเฮก¹⁶ ในปี ค.ศ. 1910 และ 1912 ซึ่งเห็นวาระระบบกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินนั้นมีมากมายหลายหลายและไม่เป็นระบบเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ตั๋วแลกเงินในทางการค้าในโลก จึงได้มีความพยายามที่จะทำการรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วเงินให้เป็นระบบเดียวกันทั่วทั้งโลก จึงได้มีการทำอนุสัญญาว่าด้วยการจัดทำกฎหมายเอกรูปเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน หรืออนุสัญญากรุงเฮก (Convention on the Unification of the Law relating to Bills of Exchange and Promissory Notes) แต่ประเทศอังกฤษกลับมิได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้และอนุสัญญาฉบับดังกล่าวก็มิได้มีผลบังคับใช้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1930 และ 1931 ในการประชุมของสันนิบาตชาติ (The League of Nations) ณ กรุงเจนีวา ได้มีการบัญญัติอนุสัญญาขึ้นมา 6 ฉบับ ได้แก่

1. อนุสัญญาเกี่ยวกับตั๋วเงิน จำนวน 2 ฉบับ นั่นคือ Convention providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ฉบับหนึ่ง และ Convention providing a Uniform Law for Cheques หรือที่เรียกว่าอนุสัญญากรุงเจนีวา แม้ว่าจะมีประเทศมากมายได้ลงนามอนุสัญญาเจนีวาก็ตาม แต่ในกลุ่มประเทศคอมมอนเวลท์ เช่น ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกากลับมิได้ลงนามเห็นชอบกับอนุสัญญา และประเทศไทยก็ได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้เช่นกัน¹⁷

2. อนุสัญญาว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ Convention for the Settlement of Certain Conflicts of Laws in connection with Bills of Exchange and Promissory Notes และ Convention for the Settlement of Certain Conflicts of Laws in connection with Cheques ซึ่งประเทศอังกฤษก็ได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้

3. อนุสัญญาว่าด้วยแสตมป์ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ Convention on the Stamp Laws in connection with Bills of Exchange and Promissory Notes และ Convention on the Stamp Laws in connection with Cheques โดยประเทศอังกฤษได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาทั้งสองฉบับนี้ในปี ค.ศ. 1934 และ 1932 ตามลำดับ

---

¹⁶ Guest, A.G., Charlmers and Guest on Bills of Exchange, Cheques and Promissory Notes, Fifteenth Edition, (London: Sweet & Maxwell, 1998) p.7.

¹⁷ จิตติ ดิงศภักดิ์, อั่งแล้ว เริงอรรถที่ 2, น.31.

ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการร่าง Uniform Instrument Law ขึ้นใช้ในปี ค.ศ. 1896 ภายใต้การดำเนินการของ The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงและได้ประกาศใช้ The Uniform Commercial Code (UCC)

ต่อมาองค์การสหประชาชาติ (The United Nations) โดยคณะทำงานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ (The United Nations Commission on International Trade Law) ได้ทำการร่างอนุสัญญาขึ้นมาฉบับหนึ่ง เรียกว่า The United Nations Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes โดยอาศัยหลักการจาก อนุสัญญาเจนีวา 2 ฉบับ ได้แก่ Convention providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes และ Convention providing a Uniform Law for Cheques ประกอบกฎหมายอังกฤษ (Bills of Exchange Act 1882) และกฎหมายสหรัฐอเมริกา (The Uniform Commercial Code) โดยอนุสัญญาฉบับนี้ได้ประยุกต์ทั้งหลักการตามระบบซีวิลลอว์และระบบคอมมอนลอว์เข้าด้วยกัน แต่อนุสัญญาฉบับนี้มิได้นำไปใช้กับเช็ค

ในการร่างประมวลกฎหมายของไทยนั้น ผู้ร่างได้นำกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ขึ้นเป็นต้นแบบในการร่าง ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาในหัวข้อนี้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงหน้าที่ในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในกฎหมายต่างประเทศ ว่าในประเทศดังกล่าวได้กำหนดในเรื่องหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินไว้เช่นไรบ้าง โดยผู้เขียนได้ทำการศึกษาในกฎหมายของบางประเทศที่มีอิทธิพลต่อการร่างประมวลกฎหมายของไทย อันได้แก่ กฎหมายอังกฤษ และอนุสัญญากรุงเฮก และผู้เขียนได้ศึกษาหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในกฎหมายสหรัฐอเมริกาเพิ่มเติมอีกประเทศหนึ่ง

2.1 หลักกฎหมายอังกฤษ

ประเทศอังกฤษได้มีพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1882 (Bills of Exchange Act 1882) ในสมัยสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย กฎหมายฉบับนี้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรวบรวมและจัดหมวดหมู่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเงิน เช็คและตัวสัญญาใช้เงินให้เป็นลายลักษณ์อักษร

ตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ.1882 ได้บัญญัติไว้ว่า หากได้กล่าวถึงคำว่า "บิล" ในกฎหมายฉบับนี้ให้หมายความถึงตัวแลกเงิน และ "โน้ต" ให้หมายความถึงตัวสัญญาใช้เงิน

“มาตรา 2 กรณีไม่มีข้อความบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัติฉบับนี้

...

“บิล (Bill)” หมายความว่า ตั๋วแลกเงิน “โน้ต” หมายความว่า ตั๋วสัญญาใช้เงิน

...”

Section 2 “In this Act, unless the context otherwise requires---

...

“Bill” means bill of exchange’ and “note” means promissory note.

...”

เหตุที่พระราชบัญญัติฉบับนี้จำกัดบัญญัติว่า “บิล” หมายถึงตั๋วแลกเงิน และ “โน้ต” ให้หมายความว่า ตั๋วสัญญาใช้เงิน เนื่องจากตามกฎหมายของอังกฤษนั้นบางครั้งได้เรียกตั๋วแลกเงินว่า “ตราพท์” เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในความหมายที่ถูกต้องแท้จริงตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตั๋วแลกเงินต้องใช้คำว่า “บิล” เท่านั้น โดยได้นิยามความหมายของคำว่า “บิล” ไว้ว่าต้องมีลักษณะ รายละเอียดที่ต้องปรากฏในตั๋วแลกเงินและต้องมีรูปแบบของตราสารที่จะเป็นตั๋วแลกเงินไว้ในมาตรา 3 และได้นิยามความหมายของ “โน้ต” ไว้ในมาตรา 83 ดังจะกล่าวถึงต่อไป ดังนี้

มาตรา 3 บัญญัติว่า

“(1) ตั๋วแลกเงินคือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งมีคำสั่งโดยปราศจากเงื่อนไข ให้บุคคลอีกคนหนึ่งจ่ายเงินในจำนวนที่แน่นอนเมื่อทวงถามหรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอนหรือในเวลาที่กำหนดไว้ในอนาคต ให้แก่บุคคลอีกบุคคลหนึ่งที่ระบุไว้หรือแก่ผู้ถือ

(2) ตราสารที่มีรายการขาดตกบกพร่องจากที่กำหนดไว้ดังกล่าวมาแล้ว หรือมีคำสั่งให้กระทำการใด ๆ ในการให้ใช้เงิน ตราสารดังกล่าวย่อมไม่สมบูรณ์ในฐานะตั๋วแลกเงิน

(3) คำสั่งให้จ่ายเงินนอกบัญชีที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะมิใช่คำสั่งโดยปราศจากเงื่อนไข ตามความหมายแห่งมาตรานี้ แต่คำสั่งที่จะชำระเงินโดยไม่จ่ายเบี่ยงโดยที่ (a) ระบุบัญชีที่ผู้จ่ายเอาชดใช้ได้ หรือแจ้งบัญชีเงินที่ให้ขึ้นเงินจ่ายไว้เป็นหนี้ หรือ (b) แจ้งความสัมพันธ์อันเป็นเหตุให้ออกตัวเงิน เหล่านี้เป็นคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไข

(4) ตั๋วแลกเงินไม่เป็นอันเสียไปเพราะเหตุที่

(a) ไม่ระบุวันที่ออกตัว

(b) ไม่แสดงมูลค่าหรือไม่ลงข้อความไว้ว่ามีมูลค่า

(c) ไม่แสดงสถานที่ออกตัวหรือสถานที่ใช้เงิน”

Section 3

“(1) A bill of exchange is an unconditional order in writing, addressed by one person to another, signed by the person giving it, requiring the person to whom it is addressed to pay on demand or at a fixed or determinable future time a sum certain in money to or to the order of a specified person, or to bearer.

(2) An instrument which does not comply with these conditions, or which orders any act to be done in addition to the payment of money, is not a bill of exchange.

(3) An order to pay out of a particular fund is not unconditional within the meaning of this section; but an unqualified order to pay, coupled with (a) an indication of a particular fund out of which the drawee is to reimburse himself or a particular account to be debited with the amount, or (b) a statement of the transaction which gives rise to the bill, is unconditional.

(4) A bill is not invalid by reason---

(a) That it is not dated;

(b) That it does not specify the value given, or that any value has been given therefor;

(c) That it does not specify the place where it is drawn or the place where it is payable.”

จากบทนิยามความหมายของตั๋วแลกเงินตามมาตรา 3 (1) สามารถแบ่งประเภทของรายละเอียดที่กฎหมายกำหนดว่าจำเป็นต้องมีในตัวแลกเงินของประเทศอังกฤษไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นคำสั่งให้จ่ายเงิน

ตั๋วแลกเงินต้องเป็นคำสั่งให้จ่ายเงิน (Order) แต่ตัวสัญญาใช้เงินจะเป็นคำสั่งสัญญาว่าจะใช้เงิน (Promiss) โดยคำสั่งให้ใช้เงินจะต้องเป็นการสั่งให้ใช้เงิน โดยต้องมีลักษณะเชิงบังคับมิใช่การร้องขอหรือขอร้องให้จ่ายเงิน ดังเช่น ในคดี Little v. Slackford (1828) คดีนี้ Slackford ได้ระบุในตราสารว่า “มิสเตอร์ลิตเติล โปรดให้เงินแก่ผู้ถือตราสารนี้จำนวน 7 ปอนด์ ขอให้ท่านกรุณาช่วยเหลือ โดยให้หักจากบัญชีของผม จากผู้รับใช้ผู้ด้อยต่ำ ลงชื่อ อาร์. สแลกฟอร์ด” กรณีนี้มีใช้ตั๋วแลกเงิน เพราะมิได้เป็นการสั่งให้ใช้เงินโดยบุคคลที่มีสิทธิที่จะสั่งให้จ่ายเงิน แต่เป็นลักษณะของ

การร้องขอมากกว่า¹⁸ แต่คำสั่งให้ใช้เงินนั้นจะเป็นคำสั่งในลักษณะที่สุภาพก็ได้¹⁹ เช่น ได้โปรดจ่ายเงิน "You will please pay" และการมอบอำนาจให้จ่ายเงินแทน เช่นในคดี Hamilton v. Spottiswoode (1849) ได้ระบุว่า "ข้าพเจ้ามอบอำนาจให้ท่านจ่ายเงินจากบัญชีของข้าพเจ้าตามคำสั่งของ..." (We hereby authorise you to pay to our account to the order of G" ก็มีใช้คำสั่งให้จ่ายเงิน²⁰

จะเห็นได้ว่ากฎหมายอังกฤษมิได้กำหนดให้ต้องระบุคำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงินเหมือนดังเช่นที่กฎหมายไทยได้กำหนดไว้ ดังเช่น ในคดี Ellison v. Collingridge (1850) ได้ลงเพียงคำว่า "Credit Messrs P. & Co., or order..." โดยปราศจากคำว่า "Pay" ก็ใช้ได้ในฐานะเป็นตัวแลกเงินเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ไม่จำเป็นต้องระบุคำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงินแล้ว ตามกฎหมายอังกฤษยังไม่จำเป็นต้องลงว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือหรือแก่ผู้ระบุชื่ออีกด้วย ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายอเมริกา ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ (เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 3-104(a)²¹, 3-109) และเนื่องจากมีต้องระบุคำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงิน หากมีกรณีเป็นการคลุมเครือว่าเป็นตัวแลกเงินหรือเป็นตัวสัญญาใช้เงิน ผู้ทรงสามารถที่จะเลือกได้ว่าตัวเงินนั้นเป็นตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน²² ซึ่งตามกฎหมายอเมริกาได้กำหนดไว้ในมาตรา 3-104 (e)²³ ให้สิทธิผู้ทรงที่จะเลือกได้ว่าตัว

¹⁸ Guest, A.G., *supra* note 16, p.32.

¹⁹ Coningsby, Francis C., The Law of Bills of Exchange, (London: Stevens & Sons Limited, 1947) p.13.

²⁰ Guest, A.G., *supra* note 16, p.22.

²¹ Section 3-104 The Uniform Commercial Code

"Negotiable Instruments

(a) Except as provided in subsections (c) and (d) "Negotiable Instruments" means an unconditional promise or order to pay a fixed amount of money, with or without interest or other charges described in the promise or order, if it:"

²² คดี Edis v. Bury (1827)

²³ Section 3-104 (e) The Uniform Commercial Code

"(e) An instrument is a "note" if it is a promise and is a "draft" if it is an order. If an instrument falls within the definition of both "note" and "draft," a person entitled to enforce the instrument may treat it as either."

นั้นเป็นตัวสัญญาใช้เงินหรือตัวแลกเงินเช่นเดียวกันกับกฎหมายอังกฤษ แต่ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นได้กฎหมายไทย เหตุเพราะกฎหมายไทยถือว่าตราสารที่ไม่มีคำบอกชื่อระบุว่าเป็นตัวแลกเงินตามมาตรา 909 (1) ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงินตามมาตรา 910 หรือตราสารที่ไม่มีคำบอกชื่อระบุว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงิน ตามมาตรา 983 (1) ย่อมไม่สมบูรณ์ในฐานะเป็นตัวสัญญาใช้เงินตามมาตรา 984 หรือตราสารที่ไม่มีคำบอกชื่อระบุว่าเป็นเช็ค ตามมาตรา 988 ย่อมไม่สมบูรณ์ในฐานะเป็นเช็คตามมาตรา 989 ประกอบมาตรา 910

2. ต้องเป็นคำสั่งที่ปราศจากเงื่อนไข

หลักการสำคัญในเรื่องของตัวแลกเงินประการหนึ่งคือ ตัวแลกเงินจำต้องสามารถใช้จ่ายได้ในทุกเหตุการณ์ ไม่อาจจำกัดให้จ่ายเงินในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งได้เท่านั้น ถึงแม้ว่าในการรับรองตัว ในการสลักหลังและในการส่งมอบตัวจะสามารถมีเงื่อนไขได้ก็ตาม แต่คำสั่งที่ผู้สั่งจ่ายมีต่อผู้จ่ายนั้นต้องเป็นคำสั่งที่ปราศจากเงื่อนไขเท่านั้น

ศาลในคดี Ong Kim Lian v. Kwek Beng Choo (1914) ได้ตัดสินว่าในกรณีที่ผู้จ่ายได้ระบุในตัวแลกเงินว่าต้องการให้จ่ายเงินเมื่อผู้จ่ายได้พิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของผู้รับเงินได้ เป็นกรณีที่เป็นคำสั่งให้จ่ายเงินโดยมีเงื่อนไข ซึ่งเช่นเดียวกับคดี Bavins Inr & Sims v. London and South Western Bank Ltd. (1900) ซึ่งได้ตัดสินว่าในกรณีได้ระบุให้จ่ายเงินเมื่อผู้จ่ายได้พิสูจน์ถึงการสลักหลังที่ไม่ขาดสาย ว่าเป็นคำสั่งให้จ่ายเงินที่มีเงื่อนไขเช่นเดียวกัน

3. ต้องจ่ายเงินในจำนวนที่แน่นอน

กฎหมายอังกฤษได้บัญญัติอธิบายเรื่องความแน่นอนของจำนวนเงินไว้ในมาตรา 9 (1) ซึ่งจำนวนเงินจะถือว่าไม่แน่นอนหากมีการหักกลบลบหนี้กันได้ หรือหากขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคต หรือการเพิ่มหรือลดอันไม่แน่นอน ดังนี้ คำสั่งให้ใช้เงินจำนวนตามที่ระบุไว้ เช่น "และจำนวนเงินอื่นซึ่งอาจถึงกำหนดชำระ" เป็นต้น เหล่านี้ไม่ถือเป็นตัวแลกเงิน นอกจากนี้แม้ว่าจะมีการใช้เงินพร้อมส่วนลดหรือเงินเพิ่มหรือดอกเบี้ยตามอัตราที่ระบุไว้ เมื่อมีการใช้เงินก่อนหรือหลังจากวันที่กำหนดใช้เงิน กล่าวคือ ถ้ามีการใช้เงินก่อนวันถึงกำหนดใช้เงินก็จะได้รับส่วนลด แต่ถ้าใช้เงินหลังวันถึงกำหนดจะต้องเสียเงินเพิ่ม โดยได้มีการระบุอัตราส่วนลดและเงินเพิ่มหรือดอกเบี้ยไว้แล้วแน่นอน สามารถคำนวณออกมาได้ในเวลาที่ใช้เงินก็ถือว่าเป็นเงินจำนวนแน่นอน

หลักการสำคัญคือจำนวนเงินต้องสามารถทราบได้จากตัวตราสารนั่นเอง จากคดี Rosenhain v. Commonwealth Bank of Australia (1922) ตัดสินว่า ตราสารสั่งให้ใช้เงินในกำหนดเวลาใดเวลาหนึ่ง จำนวนเงินจะต้องแน่นอนในเวลานั้นแล้ว ด้วยเหตุนี้ตราสารที่กำหนดว่าให้ใช้เงินใน 60 วันนับแต่ได้เห็น โดยให้ใช้เงินตามจำนวนพร้อมดอกเบี้ยที่ระบุ "จนกระทั่งถึง

กำหนดการจ่ายเงินที่ลอนดอน" (until arrival of payment in London) ย่อมไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเรื่องความแน่นอน เพราะไม่แน่นอนว่าจะให้จ่ายเงินเมื่อครบระยะเวลา 60 วันนับแต่ได้เห็นหรือนับแต่ถึงกำหนดการจ่ายเงินที่ลอนดอน

4. มีกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอนหรือในเวลาที่กำหนดไว้ในอนาคต

แม้กฎหมายอังกฤษจะไม่ได้ระบุไว้ในมาตรา 2 (4) ว่าหากไม่ระบุวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินไว้จะไม่ทำให้ตัวแลกเงินนั้นเป็นอันเสียไป ดังเช่นได้กำหนดไว้ว่าตัวแลกเงินที่ไม่ระบุวันที่ออกตัว ไม่แสดงมูลค่าหรือไม่ลงข้อความไว้ว่ามีมูลค่า หรือไม่แสดงสถานที่ออกตัวหรือสถานที่ใช้เงินก็ตาม ตัวแลกเงินนั้นจะไม่เป็นอันเสียไป เนื่องจากกฎหมายได้ระบุไว้ในมาตรา 10 (b) ไว้ว่ากรณีที่ตัวแลกเงินมิได้ระบุวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินไว้ให้ถือเป็นตัวที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ดังนั้นแม้ตราสารจะมีได้ระบุวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ก็ไม่ทำให้ตราสารดังกล่าวเป็นอันไม่สมบูรณ์ในฐานะตัวแลกเงินตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 2 (2) ซึ่งกรณีนี้กฎหมายไทยก็ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกันกับกฎหมายของอังกฤษ โดยมาตรา 910 วรรคสอง ได้บัญญัติให้ตัวแลกเงินที่มีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน เป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น เช่นเดียวกับกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3-108 (a)(ii) ว่าตราสารที่มีได้ระบุวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ โดยเฉพาะให้ถือว่าเป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อ ทวงถาม²⁴

ตัวแลกเงินสามารถที่จะกำหนดระยะเวลาในการใช้เงินไว้ยาวนานเพียงใดก็ได้ ดังเช่นคดี Colehan v. Cooke (1742) โดยจำเลยในคดีนี้ได้ออกตัวแลกเงิน โดยสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้แก่มิสเตอร์ดีหรือตามคำสั่งของมิสเตอร์ดี จำนวน 150 เหรียญทอง ภายใน 10 วันนับแต่วันที่บิดาของจำเลยถึงแก่ความตาย มิสเตอร์ดีได้สลักหลังตัวแลกเงินต่อให้แก่โจทก์ เมื่อบิดาของจำเลยได้ถึงแก่ความตาย จำเลยจำต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงินดังกล่าว เนื่องจากการสั่งจ่ายโดยระบุว่า "10 นับแต่วันที่บิดาของจำเลยถึงแก่ความตาย" มิได้เป็นการสั่งจ่ายโดยขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน

²⁴ Section 3-108 (a) The Uniform Commercial Code

"(a) A Promise or order is "payable on demand" if it (i) states that it is payable on demand or sight, or otherwise indicates that it is payable at the will of the holder; or (ii) does not state any time for payment."

เพราะเหตุการณ์ที่กำหนดไว้จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพียงแต่ว่าจะเกิดเมื่อใดเท่านั้น ตัวเงินนั้น จึงมีผลใช้ได้ในฐานะตัวสัญญาใช้เงิน²⁵

กฎหมายอังกฤษได้บัญญัติเรื่องหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินไว้ดังต่อไปนี้

2.1.1 หน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1882 เป็นบทบัญญัติที่สำคัญที่สุดในเรื่องหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน โดยมาตราดังกล่าวได้บัญญัติถึงเรื่องหน้าที่ยื่นตัว สถานที่ยื่นตัว กำหนดเวลาในการยื่นตัว และผลของการไม่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน ไว้ดังนี้

มาตรา 45 “ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องนำตัวแลกเงินยื่นเพื่อให้ใช้เงิน หากมิได้ยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินแล้ว บรรดาผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังทั้งหลายย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตัว

การยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) กรณีตัวแลกเงินที่มีได้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ให้ใช้เงินในวันที่ตัวนั้นถึงกำหนดใช้เงิน

2) ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามต้องยื่นให้ใช้เงินภายในระยะเวลาอันเหมาะสมนับแต่วันที่ได้สลักหลังหรือวันที่ออกตัว เพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้สลักหลังตัวต้องรับผิดชอบ

การวินิจฉัยว่าเมื่อใดจึงจะถือเป็นระยะเวลาอันเหมาะสมนั้น ท่านให้พิจารณาถึงธรรมชาติแห่งตัวแลกเงิน ประเพณีทางการค้าที่เกี่ยวกับตัวแลกเงินที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และพฤติการณ์ทั้งหลายแห่งกรณีเฉพาะเรื่อง

3) ผู้ทรงหรือผู้รับมอบอำนาจโดยชอบจากผู้ทรงต้องทำการยื่นตัวให้ใช้เงินในเวลาทำการตามปกติ ในสถานที่อันควรตั้งได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้ และอาจยื่นต่อบุคคลผู้ต้องจ่ายเงินตามตัว หรือต่อบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจให้จ่ายหรือให้บอกปิดไม่จ่ายแทนผู้จ่าย หากพอจะหาตัวได้ด้วยการใช้ความพยายามตามสมควร

---

²⁵ Guest, A.G., *supra* note 16, p.70. and Frank R. Ryder and Antonio Bueno, Byles on Bills of Exchange : The Law of Bills of Exchange, Promissory Notes, Bank Notes and Cheques, (London: Sweet & Maxwell , 1988) p.18.

- 4) การยื่นตัวต้องยื่น ณ สถานที่อันควร ดังนี้
- (a) ถ้าตัวได้ระบุสถานที่จ่ายเงินไว้ และได้ยื่นตัวให้ใช้เงิน ณ ที่นั้น
  - (b) ถ้าตัวไม่ระบุสถานที่จ่ายเงิน แต่ลงที่อยู่ของผู้จ่ายหรือผู้รับรองไว้ และได้ยื่นตัวให้ใช้เงินที่นั้น
  - (c) ถ้าตัวไม่ระบุสถานที่จ่ายเงิน ทั้งที่อยู่ก็มีได้ลงไว้ ได้ยื่นตัวให้ใช้เงิน ณ ที่ทำการของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง หรือมิฉะนั้น ณ ที่อยู่ตามปกติของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง
  - (d) ในกรณีอื่น ได้ยื่นต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองตามแต่จะพบตัวที่ใด หรือยื่น ณ ที่ทำการหรือที่อยู่สุดท้ายของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง
- 5) เมื่อได้ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน ณ สถานที่อันควรแล้ว แต่ไม่สามารถหาตัวบุคคลผู้มีอำนาจจ่ายเงินหรือปฏิเสธการจ่ายเงินได้ โดยได้ใช้ความพยายามตามสมควรแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองทำการใช้เงินอีกครั้ง
- 6) เมื่อตัวแลกเงินได้ระบุให้บุคคลสองคนหรือหลายคนเป็นผู้จ่ายเงิน หรือมีผู้รับรองตัวนั้นสองคนหรือหลายคนโดยบุคคลเหล่านั้นมิใช่หุ้นส่วนกัน และมีได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวกับบุคคลเหล่านั้นทุกคน
- 7) หากผู้จ่ายหรือผู้รับรองตัวได้ถึงแก่ความตายและไม่ได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ การยื่นตัวนั้นจำต้องทำต่อบุคคลผู้เป็นตัวแทนของผู้จ่ายหรือผู้รับรองนั้น หากมี หรือพอจะหาตัวได้หากได้ใช้ความพยายามตามสมควร
- 8) เมื่อได้ให้อำนาจตามสัญญาหรือตามประเพณี การยื่นตัวให้ใช้เงินอาจทำโดยทางไปรษณีย์ก็ได้"

Rules as to presentment for payment

Section 45 "Subject to the provisions of this Act a bill must be duly presented for payment. If it be not so presented the drawer and indorsers shall be discharged.

1) Where the bill is not payable on demand, on the day it falls due.

2) Where the bill is payable on demand, then, subject to the provisions of this Act, presentment must be made within a reasonable time after its indorsement, in order to render the indorser liable.

In determining what is a reasonable time, regard shall be had to the nature of the bill, the usage of trade with regard to similar bills, and the facts of the particular case.

3) Presentment must be made by the holder or by some person authorised to receive payment on a business day, at the proper place as herein-after defined, either to the person designated by the as payer, or to some person authorised to pay or refuse payment on this behalf if with the exercise of reasonable diligence such person can there be found.

4) A bill is presented at the proper place----

(a) Where a place of payment is specified in the bill and the bill is there presented.

(b) Where no place of payment is specified, but the address of the drawee or acceptor is given in the bill, and the bill is there presented.

(c) Where no place of payment is specified and no address given, and the bill is presented at the drawee's or acceptor's place of business if not, at his ordinary residence if known.

(d) In any other case if presented to the drawee or acceptor wherever he can be found, or if presented at his last known place of business or residence.

5) Where the bill is presented at the proper place, and after the exercise of reasonable diligence no person authorised to pay or refuse payment can be found there, no further presentment to the drawee or acceptor is required.

6) Where the bill is drawn upon, or accepted by two or more persons who are not partners, and no place of payment is specified, presentment must be made to them all.

7) Where the drawee or acceptor of a bill is dead, and no place of payment is specified, presentment must be made to a personal representative, if such there be, and with the exercise of reasonable diligence he can be found.

8) Where authorised by agreement or usage a presentment through the post office is sufficient."

จากมาตรา 45 สามารถแยกอธิบายเป็นหัวข้อได้ดังนี้

(1) ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงินนั้น หรือบุคคลผู้ได้รับมอบอำนาจจากผู้ทรงให้รับการใช้เงินตามตัวในนามของผู้ทรง โดยมาตรา 2 ได้ให้ความหมายของคำว่า "ผู้ทรง"²⁶ ไว้ว่าหมายความว่า ผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน ซึ่งเป็นผู้มีตัวนั้นในความครอบครอง หรือบุคคลซึ่งเป็นผู้ถือตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน

ในการยื่นตัวนั้นไม่ได้เป็นการบังคับว่าผู้ทรงจำเป็นต้องเป็นผู้ต้องนำตัวแลกเงินไปยื่นด้วยตนเอง ซึ่งในคดี Griffin v. Weatherby (1868)²⁷ ได้มีการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินโดยการส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้พิพากษาในคดีนี้ได้ตัดสินว่า ในการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินจำเป็นต้องมีตัวตัวแลกเงินในการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องมีตัวผู้ทรงในการยื่นตัวด้วย เนื่องจากในการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินนั้นอาจทำได้โดยการส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ หรือผู้ทรงจะมอบอำนาจให้ผู้รับมอบอำนาจเป็นผู้นำตัวแลกเงินไปยื่นก็ได้²⁸

ตัวแทนผู้เรียกเก็บของผู้ทรง (Collecting Agent) ก็จำเป็นต้องทำการยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายเห็นตัวด้วยเช่นเดียวกัน หากธนาคารผู้เรียกเก็บของผู้ทรง (Collecting banker) ไม่ได้ใช้ความพยายามตามสมควร ในคดี Lubbock v. Tribe (1838) ได้ตัดสินว่าตัวแทนผู้เรียกเก็บของผู้ทรงมีความรับผิดชอบผู้ทรงในฐานะลูกค้าของธนาคารในความเสียหายที่เกิดจากการยื่นตัวให้ใช้เงินเนื่องข้าดังกล่าว

(2) ผู้ที่ต้องใช้เงินตามตัวแลกเงิน

บุคคลผู้ที่ผู้ทรงต้องนำตัวแลกเงินไปยื่นต่อให้แก่ บุคคลผู้ถูกระบุชื่อในตัวแลกเงินให้เป็นผู้จ่ายหรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าวให้มีอำนาจใช้เงินหรือปฏิเสธการใช้เงินตามตัวแลกเงินดังกล่าวในนามของผู้จ่ายได้ ซึ่งบุคคลผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวนั้นอาจเป็นทั้งผู้จ่ายหรือเป็นผู้รับรองตัวแลกเงินก็ได้ ซึ่งในกรณีตัวสัญญาใช้เงินให้แก่ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ซึ่งบุคคล

²⁶ Section 2, Bill of Exchange Act, 1882.

"Holder" means the payee or indorsee of the bill or note who is in possession of it, or the bearer thereof."

²⁷ Guest, A.G., *supra* note 16. p.365.

²⁸ คดี East India Co. V. Tritton (1824)

ดังกล่าวจะมีหน้าที่ต้องเตรียมเงินไว้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในตั๋วแลกเงินเพื่อใช้เงินในวันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดในสถานที่ที่ได้ระบุในตั๋วแลกเงิน

ในคดี Hine v. Allely (1833) ได้ระบุว่า "P.P., บ้านเลขที่ 6 Bridge Row ถนน Watling" และ P.P. ได้รับรองตั๋วแลกเงินแล้ว ต่อมาผู้ทรงได้ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงิน ณ สถานที่นั้น แต่บ้านนั้นได้ปิดเงียบ ศาลในคดีนี้ได้ตัดสินว่าเป็นการพอเพียงที่จะทำให้ผู้สั่งจ่ายเกิดความรับผิดชอบผู้ทรงแล้ว และในคดี Buxton v. Jones (1840) ซึ่งในตั๋วแลกเงินได้ระบุว่า "F.E., บ้านเลขที่ 38 ถนน Minto ถนน Baal-zephon , Bermondsey" โดย F.E. ได้รับรองตั๋วแลกเงิน ในวันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินผู้ทรงได้ส่งบุคคลไปทวงถามให้ F.E. ใช้เงิน ณ บ้านเลขที่ 6 Bridge Row ถนน Watling แต่ผู้หญิงที่อยู่ในบ้านหลังนั้นได้บอกว่า F.E. ได้ไปแล้ว ซึ่งศาลตัดสินว่าพอเพียงที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบกับผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังแล้ว เนื่องจากว่าไม่มีตัวผู้รับรองในเวลาที่ต้องใช้เงินตามตัว

ในกรณีที่มีผู้จ่ายหรือผู้รับรองหลายคนนั้น มาตรา 45 (6) และ (7) ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. ในกรณีที่มีผู้ต้องจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินหลายคน ซึ่งจะเกิดขึ้นในกรณีที่ ผู้สั่งจ่ายได้ระบุไว้ในตั๋วแลกเงินให้มีผู้จ่ายเงินตามตัวหลายคน หรือได้มีผู้ทำการรับรองตั๋วแลกเงินหลายคน โดยที่บุคคลดังกล่าวมิได้เป็นหุ้นส่วนกัน และหากไม่ได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้โดยเฉพาะผู้ทรงจำต้องยื่นตัวต่อบุคคลดังกล่าวทุกคน ซึ่งในกรณีที่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองคนใดคนหนึ่งได้ใช้เงินหรือปฏิเสธการใช้เงินในนามของผู้จ่ายหรือผู้รับรองคนอื่นก็ถือว่าผู้จ่ายหรือผู้รับรองผู้มอบอำนาจได้ใช้เงินหรือได้ปฏิเสธการใช้เงินเช่นเดียวกัน

ในกรณีที่ได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ในตั๋วแลกเงิน ตามมาตรา 45 (4)(a) ได้กำหนดให้ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองทำการใช้เงิน ณ สถานที่นั้น

2. ในกรณีผู้จ่ายหรือผู้รับรองตัวถึงแก่ความตาย และมีได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ โดยเฉพาะผู้ทรงจำต้องยื่นตัวต่อทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้นั้น หากผู้ทรงได้ใช้ความพยายามในการหาตัวบุคคลดังกล่าวและสามารถพบตัวบุคคลนั้น แต่หากได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ มาตรา 45(4)(a) ได้บัญญัติให้ต้องทำการยื่นตัว ณ สถานที่นั้น

ดังเช่นในคดี Philport v. Briant (1827) ซึ่งมีข้อเท็จจริงว่า ในการรับรองตั๋วแลกเงินได้ระบุว่า "ใช้เงิน ณ บ้านเลขที่ 18 ถนน Bishopsgate" ต่อมาแม้ผู้รับรองถึงแก่ความตาย ผู้ทรงก็จำต้องยื่นตัวแลกเงินนั้น ณ บ้านเลขที่ 18 ถนน Bishopsgate ดังที่ผู้รับรองได้ระบุไว้ และผู้ทรงไม่

จำต้องยื่นตัวเพื่อให้ผู้จัดการมรดกของผู้จ่ายใช้เงิน ซึ่งในกรณีนี้ทำให้ผู้สั่งจ่ายเกิดความรับผิดชอบต่อผู้ทรงหนี้ที่ผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ใช้เงิน ณ บ้านเลขที่ 18 ถนน Bishopsgate

(3) วันที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

ก. ประเภทวันถึงกำหนดใช้เงิน

วันที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินนั้นคือวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ซึ่งวันถึงกำหนดใช้เงินตามกฎหมายอังกฤษนั้นมีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่

1. เมื่อทวงถาม (on demand)
2. ในวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน (at a fixed)
3. ในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time)

วันถึงกำหนดใช้เงินประเภทเมื่อทวงถาม (on demand) และในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) ได้บัญญัติความหมายไว้ในมาตรา 10 และมาตรา 11 แต่วันถึงกำหนดใช้เงินประเภทในวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน (at a fixed date) กฎหมายอังกฤษมิได้บัญญัติไว้ว่าหมายความว่าอย่างไร จึงน่าจะมีความหมายตรงตามตัวอักษรว่าหมายถึงวันที่ได้กำหนดไว้โดยชัดเจนแน่นอน เช่น ให้จ่ายเงินในวันที่ 20 สิงหาคม 1997²⁹ วันที่ต้องมีการใช้เงินตามตัวแลกเงินดังกล่าวก็คือวันที่ได้ระบุไว้นั่นเอง ซึ่งตามกฎหมายไทยนั้นเป็นกรณีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ ตามมาตรา 913 (1)

ในกฎหมายอังกฤษนั้นไม่อาจลงวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวแลกเงินทั้ง 3 ประเภทในตัวแลกเงินฉบับเดียวกันได้ ดังเช่นในคดี Toronto-Dominion Bank v. Parkway Holdings Ltd. (1969) และในคดี Williamson v. Rider (1963) ศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาว่าตัวสัญญาใช้เงินที่ได้ระบุไว้ว่า "ในวันหรือก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 1956" (on or before 31st December 1956) เป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน (at a fixed date) หรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) หรือไม่ ซึ่งศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษาวินิจฉัยว่าในกรณีดังกล่าวไม่ใช่ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน (at a fixed) หรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) ซึ่งมีผลทำให้ตัวสัญญาใช้เงินนั้นไม่สมบูรณ์ในฐานะเป็นตัวแลกเงิน³⁰

²⁹ Guest, A.G., *supra* note 16, p.28.

³⁰ McLoughlin, James, Introduction to Negotiable Instruments, (London: Butterworths, 1975) p.42.

วันถึงกำหนดใช้เงินทั้ง 3 ประเภทในกฎหมายอังกฤษ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. วันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม (on demand)

มาตรา 10 บัญญัติว่า

"(1) ตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามเมื่อ

(a) เมื่อได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่าให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น หรือเมื่อได้ยื่นให้ใช้เงิน หรือ

(b) เมื่อมิได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน

(2) เมื่อได้มีการรับรองตัวแลกเงินหรือมีการสลักหลังตัวแลกเงินหลังจากตัวถึงกำหนดใช้เงินแล้ว ผู้รับรองหรือผู้สลักหลังย่อมมีความรับผิดชอบในการรับรองหรือทำการสลักหลังตัวนั้น ให้ถือว่าเป็นตัวที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม"

Section 10

"(1) A bill is payable on demand---

(a) Which is expressed to be payable on demand, or at sight, or on presentation; or

(b) In which no time for payment is expressed.

(2) Where a bill is accepted or indorsed when it is overdue, it shall, as regards the acceptor who so accepts, or any indorser who so indorses it, be deemed a bill payable on demand."

ตัวแลกเงินจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามได้ทั้งในกรณีที่ได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่าให้ถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น หรือเมื่อได้ยื่นให้ใช้เงิน และในกรณีที่มิได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินอย่างใดไว้ในตัว ซึ่งถือเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามโดยผลของกฎหมายโดยทันที ซึ่งมาตรา 10 (1) ทั้ง (a) และ (b) นี้ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกันกับกฎหมายของประเทศไทย ที่ตัวแลกเงินจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามได้ทั้งในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายระบุไว้ว่าให้มียวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 913 (3) และในกรณีที่มิได้ระบุกำหนดเวลาใช้เงินไว้ซึ่งกฎหมายถือว่าตัวดังกล่าวเป็นตัวที่มีกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 910 วรรคสอง

แต่คงมีปัญหากว่าหากตัวนั้นได้ระบุวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินไว้ แต่มิได้เป็นวันที่ระบุไว้ อย่างชัดเจนหรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต ตามมาตรา 3 (1) และมาตรา 11 แล้วตัวดังกล่าวจะถือเป็นตัวที่มีกำหนดเวลาใช้เงินเมื่อทวงถาม โดยอาศัยมาตรา 10 (1) (b) โดยจะถือ

เป็นกรณีที่มีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน เพราะข้อความที่ได้ระบุไว้เป็นอันใช้ไม่ได้หรือไม่³¹ ซึ่งจากคดี Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buing) Ltd. (1979) ได้มีคำวินิจฉัยว่า มาตรา 10 (1) (b) จะใช้ได้เฉพาะในกรณีที่ตัวแลกเงินนั้นไม่ได้แสดงถึงเจตนาว่าจะให้ใช้เงินในเวลาใด จึงไม่อาจอนุโลมไปใช้ในกรณีที่มีข้อความที่พยายามจะแสดงว่าให้ใช้เงินในเวลาใดได้ และคดี Whitlock v. Underwood (1823) ตัดสินว่าตราสารที่ไม่ได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ นั้น คู่สัญญาในตัวเงินไม่อาจทำข้อตกลงให้ตราสารนั้นมีวันถึงกำหนดใช้เงินในกรณีอื่นได้ และในคดี Polanuk v. Osterberg (1919) ตัดสินว่าข้อตกลงนั้นไม่อาจถือเป็นส่วนหนึ่งของตราสารได้

กรณีจะถือว่าตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามตามมาตรา 10 (2) ได้แก่

(1) การรับรองตัวแลกเงินเมื่อได้เกินกำหนดเวลาใช้เงินหรือขาดความเชื่อถือเพราะได้ถูกบอกปิดการรับรองมาก่อน หรือขาดความเชื่อถือเพราะการไม่ใช้เงินแล้ว ตามมาตรา 18 (2)³² ประกอบมาตรา 10 (2)

(2) กรณีมีการสลักหลังตัวแลกเงินหลังจากตัวถึงกำหนดใช้เงินแล้ว

2. ในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time)

มาตรา 11 "ภายใต้ความหมายแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอนในวันใดวันหนึ่งในอนาคต เมื่อตัวนั้นได้ระบุให้ใช้เงิน

(1) เมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้ระบุไว้หรือเมื่อได้เห็น

³¹ Guest, A.G., *supra* note 16, p.66.

³² มาตรา 18 พระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ.1882 บัญญัติว่า

"ตัวเงินนั้น ท่านถือว่าเป็นการรับรองแล้ว

...

(2) แม้ว่าจะเกินกำหนดเวลาจ่ายเงิน หรือขาดความเชื่อถือเพราะได้ถูกบอกปิดการรับรองมาก่อน หรือขาดความเชื่อถือเพราะการไม่ใช้เงิน"

Section 18

"A bill may be accepted.

...

(2) When it is overdue, or after it has dishonoured by a previous refusal to accept, or by non-payment:"

(2) เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว โดยเหตุการณ์นั้นต้องเป็นเหตุการณ์ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นเป็นการแน่นอน แม้จะไม่เป็นการแน่ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด

ตราสารที่ระบุให้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เกิดเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายหรือเหตุบังเอิญ ท่านว่ามีใช้ตัวแลกเงิน แม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะได้เกิดขึ้น ก็มีได้ทำให้ตราสารนั้นกลับสมบูรณ์ขึ้นในฐานะตัวแลกเงิน”

Section 11 “A bill is payable at a determinable future time within the meaning of this Act which is expressed to be payable---

(1) At a fixed period after date or sight.

(2) On or at a fixed period after the occurrence of a specified event which is certain to happen, though the time of happening may be uncertain.

An instrument expressed to be payable on a contingency is not a bill, and the happening of the event does not cure the defect.”

ตัวแลกเงินจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต โดยวันดังกล่าวนั้นต้องเป็นวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน โดยเฉพาะเจาะจง ศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินในคดี *Williamson v. Rider* (1963) ว่าการที่จำเลยได้ระบุข้อความในตราสารว่า “...ยินดีที่จะชดใช้เงินคืนให้แก่ G จำนวน 100 ปอนด์ ในวันหรือก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 1956 (on or before)” ว่าตราสารนี้มีใช้ตัวสัญญาใช้เงิน เนื่องจากการเลือกที่จะให้ใช้เงินในวันที่ได้ระบุไว้โดยชัดเจนหรือก่อนวันที่ได้ระบุนั้นเป็นการกำหนดให้ใช้เงินโดยอาศัยเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นและไม่อาจคาดหมายระยะเวลาในการใช้เงินได้ และไม่ใช้ตัวสัญญาใช้เงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต โดยต่อมาได้มีคดี *Claydon v. Bradley* (1987) ตัดสินตามคดี *Williamson v. Rider* (1963) โดยในคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าในตราสารนั้นได้ระบุให้ใช้เงินเมื่อ “by July 1, 1983” ซึ่งศาลได้วินิจฉัยว่าตราสารนี้ไม่ใช่ตัวสัญญาใช้เงินเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้พิพากษา *Ormerod L.J.* ได้มีความเห็นในคดี *Williamson v. Rider* (1963) ว่าการระบุวันถึงกำหนดใช้เงินในตราสารว่า “ในวันหรือก่อนวันที่... (on or before)” นั้นไม่เป็นการระบุวันถึงกำหนดใช้เงินโดยอาศัยความไม่แน่นอนแต่อย่างใด เนื่องจากผู้จ่ายเงินตามตัวนั้นไม่มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามตัวนั้นจนกว่าจะถึงวันที่ได้ระบุเอาไว้

ในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) ตามมาตรา 11 มี 2 กรณีดังนี้

(1) เมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้ระบุไว้หรือเมื่อได้เห็น

วันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้ในอนาคตนั้นจะเป็นการใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้กำหนดไว้ตามมาตรา 11 (1) ก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น "ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้ระบุไว้" หรือ "ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ได้ระบุไว้" แต่หากตราสารได้ระบุให้ใช้เงิน "หลังจากวันที่ได้ระบุไว้" (after date) หรือ "ในวันหรือหลังจากวันที่ได้ระบุไว้" (on or after) หรือ "หลังจาก 12 เดือนหลังจากวันที่ได้ระบุไว้" (after 12 months after date) ตราสารนั้นไม่มีผลเป็นตัวแลกเงิน³³

วันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้ในอนาคตอีกกรณีหนึ่งนั้นจะเป็นการใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้เห็นตามมาตรา 11 (1) ยกตัวอย่างเช่น "60 วันนับแต่วันที่ได้เห็นตัว" โดยคำว่า "เมื่อได้เห็นตัว" (Sight) หมายความว่า การเสนอตัวเพื่อให้รับรองการจ่ายเงินไม่ว่าผู้จ่ายจะรับรองตัวหรือไม่ก็ตาม³⁴ โดยตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้นจำเป็นต้องมีการรับรองตัว เนื่องจากต้องเริ่มนับวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้รับรองตัวนั้นเป็นต้นไป เช่นเดียวกับตัวที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้ระบุไว้ การระบุว่าจะให้ใช้เงินเมื่อ "หลังจากได้เห็น" (after sight) หรือ "หลังจาก 60 วันหลังจากได้เห็น" (after 12 months after sight) ถือเป็นตราสารที่ไม่มีผลเป็นตัวแลกเงินเช่นเดียวกัน และการระบุข้อความว่าให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้รับรองตัวนั้นไม่อาจใช้บังคับได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากการระบุดังกล่าวมิใช่เป็นการกำหนดให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น และเป็นการไม่แน่นอนอีกว่าผู้จ่ายจะทำการรับรองตัวหรือไม่ ดังเช่นที่ศาลอังกฤษได้วินิจฉัยยืนยันในคดี Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buying) Ltd. (1979) ซึ่งคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าตราสารได้ระบุข้อความว่า "...at 90 days D/A SIGHT OF THIS FIRST BILL OF EXCHANGE..." ซึ่งคำว่า "SIGHT" นั้นเป็นลักษณะเป็นตัวพิมพ์ในเอกสารนั้น คำตัวอักษร "D/A" ที่เป็นลักษณะตัวพิมพ์จากเครื่องพิมพ์ดีด และคำว่า "OF" ก็ได้มีการขีดฆ่าทิ้ง ศาลได้มีคำวินิจฉัยว่าเอกสารนี้มีใช้ตัวแลกเงิน เนื่องจากมิได้อาจทราบวันที่เอกสารดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินได้ มิใช่วันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะ

³³ คดี Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buying) Ltd. (1979)

³⁴ คดี Gaudet v. Comeau (1936)

และไม่ใช่วันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินในอนาคต (at a fixed or determinable future time) และไม่ใช่วันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น เนื่องจากศาลเห็นว่าคำว่า "SIGHT" ไม่อาจใช้ในเอกสารนี้ ดังนั้นข้อความที่ได้ระบุไว้ในตรานี้จึงเป็น "ใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับรองตัว" ซึ่งไม่อาจใช้ได้ เนื่องจากเป็นกรณีได้ระบุไว้ให้ใช้เงินหลังจากเมื่อสิ้นระยะเวลาภายหลังได้เห็น เพราะคำว่าได้เห็นนั้นหมายถึงการยื่นตัวให้รับรองด้วย และระบุให้ใช้เงินภายหลังสิ้นระยะเวลาเมื่อได้เกิดเหตุการณ์ที่ได้ระบุไว้ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่แน่นอนว่าจะต้องเกิดขึ้น ไม่ว่าผู้จ่ายนั้นจะรับรองตัวหรือไม่ก็ตาม และศาลได้ตัดสินในคดี Alexander v. Thomas (1851) ว่ากรณีการระบุข้อความว่าให้ใช้เงิน "90 วันหลังจากได้เห็นหรือเมื่อพร้อม" (90 days after sight or when relised) นั้นไม่อาจใช้ในฐานตัวแลกเงินได้เช่นกัน เนื่องจากการระบุว่า "หรือเมื่อพร้อม" (or when relised) นั้นมีความหมายว่าเมื่อผู้จ่ายมีเงินที่จะใช้ตามตัว ซึ่งเป็นการไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่

(2) เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

วันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวตามมาตรา 11 (2) นั้นอาจเป็นเหตุการณ์ที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน แม้ไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ เพราะจะต้องไม่ใช่เหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือต้องไม่ใช่เหตุบังเอิญซึ่งคาดหมายไม่ได้ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งหากเป็นเหตุการณ์เช่นนั้นตัวเงินดังกล่าวจะไม่อาจใช้ได้ แม้ว่าต่อมาจะเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นก็ตาม ทั้งนี้เป็นไปตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 11 (2) นั้นเอง โดย Per Ashhurst, J. ได้กล่าวในคดี Carlos v. Fancourt (1794) ว่าตัวแลกเงินที่ได้ระบุให้ใช้เงินเมื่อได้เกิดเหตุการณ์ที่มีอาจคาดหมายได้นั้นไม่ถือเป็นตราสาร เนื่องจากตัวแลกเงินดังกล่าวไม่อาจแสดงระยะเวลาที่จะต้องใช้เงินจากหน้าตราสารดังกล่าวได้³⁵

เช่นการระบุว่าให้ตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินในความตายของบุคคลคนหนึ่งหรือภายใน 12 เดือนนับแต่วันที่บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ดังเช่นในคดี Colehan v. Cooke (1742) จำเลยในคดีนี้ได้ออกตัวแลกเงิน โดยสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้แก่มิสเตอร์ดีหรือตามคำสั่งของมิสเตอร์ดี จำนวน 150 เหรียญทอง ภายใน 10 วันนับแต่วันที่บิดาของจำเลยถึงแก่ความตาย มิสเตอร์ดีได้สลับหลังตัวแลกเงินให้แก่โจทก์ เมื่อบิดาของจำเลยได้ถึงแก่ความตาย จำเลยจำต้อง

³⁵ Coningsby, Francis C., *supra* note 19, p.21. and Guest, A.G., *supra* note 16, pp.68-69.

จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินดังกล่าว เนื่องจากการสั่งจ่ายโดยระบุว่า “10 นับแต่วันที่บิดาของจำเลยถึงแก่ความตาย” มิได้เป็นการสั่งจ่ายโดยขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอน เพราะเหตุการณ์ที่กำหนดไว้จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เพียงแต่ว่าจะเกิดเมื่อใดเท่านั้น ตัวเงินนั้นมีผลใช้ได้ในฐานะตั๋วสัญญาใช้เงิน³⁶ หรือ “ภายในหนึ่งเดือนหลังจากวันที่ข้าพเจ้าได้ถึงแก่ความตาย (One month after my death) ภายใน 2 ปีหลังจากได้รับจดหมายบอกกล่าวนี้ (Two years after notice)³⁷ หรือตามที่ศาลได้มีคำวินิจฉัยในคดี *Goss v. Nelson* (1757)³⁸ ว่าการกำหนดในข้อความว่าให้ใช้เงินเมื่อ “ในวันที่ 12 มิถุนายน 1750 เมื่อถึงวันเกิดของ G” ก็ใช้ได้ในฐานะตั๋วสัญญาใช้เงินเช่นกัน แม้ว่าต่อมา G จะถึงแก่ความตายก่อนวันดังกล่าวก็ตาม หรือดังเช่นในคดี *Clayton v. Gosling* (1826) ซึ่งได้ระบุว่า “เมื่อได้รับหนังสือบอกกล่าวแล้ว 12 เดือน” (On having 12 months’ notice) ศาลก็วินิจฉัยเป็นข้อความที่ใช้ได้ เนื่องจากมิได้เป็นเหตุการณ์ที่มีอาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ และในคดี *Prince v. Taylor* (1826) ซึ่งกำหนดว่าให้ใช้เงิน “2 เดือนหลังจากได้เขียนจดหมายทวงถาม” (two months after demand in writing) เป็นข้อความที่แน่นอนเช่นเดียวกัน

เหตุการณ์ที่ถือว่าเป็นการไม่แน่นอนหรือไม่อาจคาดหมายได้ เช่น “เมื่อข้าพเจ้าแต่งงานกับเอ” (When I marry A.) หรือดังเช่นที่ศาลได้วินิจฉัยในคดี *Person v. Garret* (1689) ว่าการระบุข้อความว่าให้ใช้เงินเมื่อ “ภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่ข้าพเจ้าได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายกับ X” ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจใช้ได้ หรือ “เมื่อข้าพเจ้ารู้สึกดีขึ้น” (When I feel better) หรือ “ภายในหนึ่งเดือนนับแต่เมื่อเรือ *Oceangoer* ได้เดินทางถึงเมืองลิเวอร์พูล (One month after the arrival of s.s. *Oceangoer* at Liverpool)³⁹ หรือเช่นเดียวกับในคดี *palmer v. Pratt* (1824)⁴⁰ ซึ่งได้ระบุข้อความว่า “ภายใน 30 วันนับแต่การเดินทางมาถึงของเรือกัลกัตต้า” ซึ่งศาลวินิจฉัยว่ามีใช้ตั๋วแลกเงินเช่นเดียวกัน

ในกรณีที่ตั๋วแลกเงินได้ระบุตัวเลือกการใช้เงินไว้และมีตัวเลือกหนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีอาจคาดหมายได้ ตั้วดังกล่าวก็ไม่อาจใช้ได้เช่นกัน

³⁶ Guest, A.G., *supra* note 16, pp.68,70. and Frank R. Ryder and Antonio Bueno, *supra* note 25, p.18.

³⁷ Coningsby, Francis C., *supra* note 19, p.21.

³⁸ Guest, A.G., *supra* note 16, p.68.

³⁹ Coningsby, Francis C., *supra* note 19, p.21.

⁴⁰ Guest, A.G., *supra* note 16, pp.69-71.

ข. กำหนดเวลายื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

มาตรา 45 (1) และ (2) ได้กำหนดเวลาในการต้องยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินไว้เป็น 2 อย่าง ดังนี้

1. กรณีตัวแลกเงินที่มีได้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม มาตรา 45 (1) ได้บัญญัติให้ผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ใช้เงินในวันซึ่งเป็นวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ซึ่งได้นำไปใช้ในกรณีตัวสัญญาใช้เงินที่มีได้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามตามมาตรา 89 (1) ด้วย

ตัวแลกเงินที่มีใช้ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม คือตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินดังต่อไปนี้

1.1 ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน (at a fixed date)

1.2 ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) ซึ่งตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1882 ได้แบ่งวันถึงกำหนดใช้เงินในอย่างนี้ออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1.2.1 เมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้ระบุไว้หรือเมื่อได้เห็น

1.2.2 เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

ผู้ทรงตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินทั้ง 2 อย่างดังกล่าวข้างต้น จึงต้องมีหน้าที่นำตัวแลกเงินไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ซึ่งในตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน (at a fixed date) นั้น คงไม่มีปัญหาในการตีความว่าวันใดเป็นวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน เนื่องจากวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินคือวันที่ผู้สั่งจ่ายได้ระบุไว้โดยชัดเจนนั่นเอง แต่คงจะเกิดปัญหาในกรณีของตัวแลกเงินที่มี วันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) ว่าตัวแลกเงินอย่างนี้จะมิวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใด เนื่องจากมิได้ระบุไว้ในตัวแลกเงินไว้โดยชัดเจน กฎหมายอังกฤษจึงได้บัญญัติถึงหน้าที่สำคัญในการกำหนดวันที่ต้องใช้เงินตามตัว นั่นคือผู้ทรงต้องนำตัวแลกเงินดังกล่าวไปยื่นให้ผู้จ่ายรับรองเพื่อกำหนดวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ตามมาตรา 39 และผู้ทรงต้องนำตัวแลกเงินดังกล่าวไปยื่นภายในกำหนดเวลาอันสมควร มิเช่นนั้นจะมีอาชญากรรมกับผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังตัวแลกเงินก่อนหน้าตนได้ ตามที่มาตรา 40 ได้บัญญัติไว้ ซึ่งตามมาตราดังกล่าวได้ใช้คำว่า "a bill is payable after sight" ซึ่งหมายความว่าถึงตัวแลกเงินที่ต้องใช้เงินภายหลังได้เห็น มิใช่ตัวแลกเงินที่ต้องใช้เงินเมื่อได้เห็น (at sight) ดังนั้นจึงหมายความว่าถึงตัวแลก

เงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาที่ได้กำหนดไว้ในอนาคต (determinable future time) ซึ่งคือตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้ระบุไว้หรือเมื่อได้เห็น และตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้นหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

2. กรณีตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม มาตรา 45 (2) บัญญัติให้ผู้ทรงต้องยื่นตัวดังกล่าวเพื่อให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาอันเหมาะสม ซึ่งแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.1 ในกรณีจะใช้สิทธิไล่เบี้ยแก่ผู้ส่งจ่าย ผู้ทรงต้องยื่นเพื่อให้ใช้เงินในกำหนดเวลาอันเหมาะสมนับจากวันที่ตัวแลกเงินนั้นได้ตราขึ้น

2.2 ในกรณีที่ผู้ทรงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลัง ผู้ทรงต้องยื่นตัวนั้นภายในกำหนดเวลาอันเหมาะสมนับแต่วันที่ได้มีการสลักหลังตัวแลกเงินดังกล่าว ไม่เช่นนั้นแล้วจะไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลังตัวแลกเงินได้

คำว่า “ภายในกำหนดเวลาอันเหมาะสม” (Within a reasonable time) เป็นกรณีที่ต้องตีความตามข้อเท็จจริงในคดีว่ากรณีใดเป็นการยื่นตัวภายในกำหนดเวลาอันเหมาะสม ซึ่งแต่เดิมในเรื่องของตัวสัญญาใช้เงิน ดังเช่นในคดี *Chartered Mercantile Bank of India, London & China v. Dickson*⁴¹ จะเป็นปัญหาทั้งในเรื่องการตีความตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

มาตรา 45 (3) ถึง (8) เป็นเรื่องการยื่นตัวให้ใช้เงินอย่างถูกต้อง ซึ่งในการยื่นตัวให้ใช้เงินนั้น ซึ่งผู้ทรงจำต้องแสดงตัวแลกเงินให้กับผู้ใช้เงินตามตัว และเมื่อได้มีการใช้เงินแล้ว ผู้ทรงต้องส่งมอบตัวแลกเงินดังกล่าวให้แก่ผู้ใช้เงินด้วย หากตัวตัวแลกเงินนั้นได้หายไป ผู้ทรงอาจนำสำเนาของตัวแลกเงินนั้นมาเสนอเพื่อให้ใช้เงินได้

ค. เวลาที่ควรยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

เวลาที่ควรในการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน ได้แก่ วันทำการตามปกติ ซึ่งมีไซ่ “วันหยุดทำการ” (Non-business days) ซึ่งมาตรา 92 วรรค 2⁴² ได้ให้ความหมายว่าหมายความว่า

⁴¹ Guest, A.G., *supra note 16*, p.364. and Frank R. Ryder and Antonio Bueno. *supra note 25*. p.18.

⁴² Section 92, Bill of Exchange Act, 1882

“Non-business days” for the purposes of this Act mean :

(a) Sunday , Good Friday , Christmas Day;

“(ก) วันอาทิตย์ วันพระเยซูขึ้นสวรรค์ วันตรุษฝรั่ง

(ข) วันหยุดธนาคารตามพระราชบัญญัติวันหยุดธนาคาร ค.ศ. 1871 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

(ค) วันที่มีพระราชกฤษฎีกาประกาศให้เป็นวันหยุดอาหารหรือเป็นวันขอบคุณพระเจ้าเป็นการทั่วไป

นอกจากวันเหล่านี้ถือเป็นการทำผิด

และผู้ทรงจำต้องยื่นตัวในเวลาที่เหมาะสมด้วย (at a reasonable hour) ซึ่งเวลาดังกล่าวขึ้นอยู่กับว่าตัวแลกเงินดังกล่าวได้ยื่นให้ใช้เงิน ณ สถานที่ใด เป็นสถานที่ทำการทางธุรกิจหรือบ้านพัก หากเป็นสถานที่ทำการทางธุรกิจ ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวให้ใช้เงิน ณ เวลาทำการทางธุรกิจ⁴³ หากต้องใช้เงิน ณ ธนาคาร ในคดี Parker v. Gordon (1806) ตัดสินว่าผู้ทรงจำต้องยื่นตัวให้ใช้เงิน ณ เวลาทำการของธนาคาร และในคดี Eaglehill Ltd v. Needham (J.) Builders Ltd (1973) ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวต่อธนาคารโดยได้ส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งศาลตัดสินว่าได้ยื่นในเวลาทำการของธนาคาร และในคดี Garnett v. Woodcock (1817) ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวเพื่อให้ธนาคารใช้เงินนอกเวลาทำการของธนาคาร แต่ว่าธนาคารกลับได้ปฏิเสธการใช้เงินเนื่องจากเหตุอื่น ซึ่งผู้พิพากษาในคดีนี้ได้ตัดสินว่าผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ยเนื่องจากการไม่ใช้เงินเช่นเดียวกัน

หากสถานที่ต้องยื่นตัวให้ใช้เงินเป็นบ้านพัก คดี Wilkins v. Jadis (1831) ซึ่งผู้ทรงจำต้องยื่นตัวในเวลาช่วงเช้านอน ศาลในคดีได้ตัดสินว่าเป็นการยื่นในเวลาที่เหมาะสมแล้ว

(4) สถานที่ใช้เงิน

ในการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินนั้นผู้ทรงหรือผู้รับมอบอำนาจโดยชอบจากผู้ทรงต้องทำการยื่นตัวให้ ณ สถานที่อันควร จึงจะถือเป็นการยื่นตัวให้ใช้เงินโดยชอบ ซึ่งมาตรา 45 ได้บัญญัติถึงที่อันถือว่าเป็นสถานที่อันควรต้องยื่นตัวไว้ดังนี้

(b) A bank holiday under the Bank Holiday Act , 1871 , or acts amending it;

(c) A day appointed by Royal proclamation as a public fast or thanksgiving day.

Any other day is a business day."

⁴³ คดี Barclay v. Bailey (1810)

1. ในกรณีที่ตัวแลกเงินได้ระบุสถานที่จ่ายเงินไว้ในตัว ผู้ทรงต้องนำตัวแลกเงินนั้นไปยื่นเพื่อให้ใช้เงิน ณ สถานที่ที่ได้ระบุไว้
2. ในกรณีที่ตัวแลกเงินไม่ระบุสถานที่จ่ายเงิน แต่ลงที่อยู่ของผู้จ่ายหรือผู้รับรองไว้ ผู้ทรงต้องนำตัวแลกเงินนั้นไปยื่นเพื่อให้ใช้เงิน ณ ที่อยู่ของผู้จ่ายหรือผู้รับรองที่ได้ระบุไว้
3. ในกรณีที่ตัวไม่ระบุสถานที่ต้องจ่ายเงินไว้ และมีได้ลงที่อยู่ของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง ให้ผู้ทรงนำตัวดังกล่าวไปยื่นเพื่อให้ใช้เงิน ณ ที่ทำการของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง หรือให้นำตัวแลกเงินนั้นไปยื่น ณ ที่อยู่ตามปกติของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง
4. ในกรณีนอกจาก 3 ประการข้างต้น ให้ผู้ทรงยื่นตัวต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองตามแต่จะพบตัว ณ ที่ใด หรือยื่น ณ ที่ทำการหรือที่อยู่สุดท้ายของผู้จ่ายหรือผู้รับรอง

สำหรับสถานที่ใช้เงินในกฎหมายไทย หมายความว่า สถานที่ที่ผู้ทรงต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงิน ซึ่งสถานที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ที่ผู้ส่งจ่ายเงินได้ระบุไว้ตามมาตรา 909 (5) ดังต่อไปนี้

มาตรา 909 “อันตัวแลกเงินนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

(5) สถานที่ใช้เงิน”

จะเห็นได้ว่าสถานที่ใช้เงินเป็นรายการอันสำคัญอันจำเป็นจะต้องมีในตัวแลกเงินทุกฉบับตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 909 (5) แต่การที่ตราสารไม่มีรายละเอียดของสถานที่ใช้เงินไม่ทำให้ตราสารนั้นไม่สมบูรณ์ในฐานะตัวแลกเงิน เนื่องจากมาตรา 910 วรรคแรกประกอบวรรค 4 ได้บัญญัติว่า

มาตรา 910 “ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่ท่านระบุบังคับไว้ในมาตรา ก่อนนี้ ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

...

ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้แนลงไว้ในตัวแลกเงิน ท่านให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงิน”

การที่กฎหมายบัญญัติให้ตัวแลกเงินที่มีได้ระบุสถานที่ใช้เงินไว้ในตราสาร ให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงินนั้น เช่นเดียวกันกับที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ในเรื่องวันถึงกำหนดใช้เงินที่หากผู้จ่ายไม่ได้ระบุไว้ในตัวแลกเงินแล้วให้ถือเป็นตัวเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 910 วรรคแรกประกอบวรรคสอง ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้แตกต่างจากเรื่องสถานที่ชำระหนี้ ในเรื่องหนี้ตามบรรพ 2 หมวด 5 ความระงับแห่งหนี้ ส่วนที่ 1 เรื่องการชำระหนี้ มาตรา 324 ซึ่งบัญญัติให้ชำระหนี้กัน ณ ภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้

มาตรา 324 “เมื่อมิได้มีการแสดงเจตนาไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะพึงชำระหนี้ ณ สถานที่ใดไซ้ร หากจะต้องส่งมอบทรัพย์สิน ท่านว่าต้องส่งมอบกัน ณ สถานที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นได้อยู่ในเวลาเมื่อก่อให้เกิดหนี้นั้น ส่วนการชำระหนี้โดยประการอื่น ท่านว่าต้องชำระ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้”

เหตุที่กฎหมายตัวแลกเงินได้บัญญัติให้ตัวแลกเงินที่มีได้ลงสถานที่ไว้ให้ชำระหนี้ ณ ภูมิลำเนาของผู้จ่าย ซึ่งแตกต่างจากสถานที่ใช้เงินในเรื่องหนี้ซึ่งบัญญัติให้ชำระหนี้ ณ ภูมิลำเนาของเจ้าหนี้ นั้น เนื่องจากผู้จ่ายนั้นมิได้เข้ามาเป็นคู่สัญญาในตัวแลกเงิน จึงยังไม่อยู่ในฐานะของคู่สัญญาตามตัวแลกเงิน⁴⁴ ผู้จ่ายจึงยังไม่อาจทราบได้ว่าตนเองมีหน้าที่จ่ายเงินตามตัวนั้น เว้นเสียแต่จะได้อำนาจการรับรองตัวแลกเงินนั้นแล้ว ดังนั้นผู้ทรงตัวแลกเงินซึ่งอยู่ในฐานะเจ้าหนี้ตามตัวจึงต้องนำตัวดังกล่าวไปยื่นให้กับผู้จ่าย เพื่อให้ผู้จ่ายทราบว่าตนเองมีหน้าที่จ่ายเงินตามตัว ตามคำสั่งที่ผู้จ่ายได้ระบุไว้ในตัวนั้น และให้ผู้จ่ายจ่ายเงินตามตัว หากกฎหมายกำหนดให้สถานที่ใช้เงินตามตัวคือภูมิลำเนาของผู้ทรง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามตัวเหมือนดังเช่นเรื่องหนี้แล้วคงก่อให้เกิดความวุ่นวาย เนื่องจากการที่ผู้จ่ายยังไม่ทราบถึงหน้าที่ในการจ่ายเงินตามตัว และผู้จ่ายยังมีไขลุกลี้ตามตัวนั้น ผู้จ่ายจึงยังไม่อาจทราบได้ว่าตนเองมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามตัว และไม่อาจทราบได้ว่าตนเองต้องจ่ายเงิน ณ ภูมิลำเนาของผู้ทรงตัว และการที่ตัวแลกเงินนั้นโดยสภาพแล้วสามารถโอนเปลี่ยนมือได้ด้วยวิธีการสลักหลังและส่งมอบ หรือการส่งมอบกันในตัวผู้ถือ เว้นแต่ผู้จ่ายสลักหลังห้ามโอนไว้ในตัวนั้น ดังนั้นผู้จ่ายเงินตามตัวย่อมไม่อาจทราบได้ว่าผู้ทรงตัว ผู้ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามตัวนั้นคือใคร และตนเองต้องชำระหนี้ตามตัวในสถานที่แห่งใด ในขณะที่ผู้จ่ายเงินตามตัวนั้นย่อมไม่อาจเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลได้ดังเช่นการเปลี่ยนตัวผู้ทรงตัว ดังนั้น การที่กฎหมายบัญญัติให้ภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงินนั้นย่อมทำให้เกิดความแน่นอนว่าสถานที่ใช้เงินนั้นคือที่ใดมากกว่าการกำหนดให้เอาภูมิลำเนาของผู้ทรงเป็นสถานที่ใช้เงิน และเป็นการเหมาะสมกับสภาพของตัวที่มีการโอนเปลี่ยนกันได้โดยง่ายอีกด้วย และในกรณีที่ผู้จ่ายได้ทำการรับรองตัวแลกเงิน ซึ่งทำให้ผู้จ่ายเป็นผู้รับรองตัวแลกเงิน ซึ่งถือว่าเป็นคู่สัญญาในตัวแลกเงินนั้น ทำให้ผู้จ่ายรับทราบแล้วว่าตนเองมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามคำสั่งของผู้สั่งจ่ายแล้ว แต่ตัวแลกเงินที่ผู้จ่ายได้ทำการรับรองแล้วนั้นก็ย่อมโอนเปลี่ยนมือต่อไปได้ ดังนั้นผู้รับรองจึงไม่อาจทราบได้ว่าตนต้องชำระหนี้ให้แก่บุคคลใดเช่นเดียวกัน การที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องชำระหนี้ ณ ภูมิลำเนาของผู้จ่ายจึงชอบด้วยเหตุและผลแล้ว

⁴⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2, น.51.

ภูมิลำเนาของผู้จ่าย กรณีที่ผู้จ่ายเป็นบุคคลธรรมดา นั้น เป็นไปตามบทบัญญัติในบรรพ 1 หลักทั่วไป ส่วนที่ 3 เรื่องภูมิลำเนา ซึ่งกรณีทั่วไปนั้นที่ผู้จ่ายเป็นบุคคลธรรมดา นั้น ภูมิลำเนาของผู้จ่ายได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ ซึ่งตามที่มาตรา 37 ได้บัญญัติว่า

มาตรา 37 "ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ"

ในกรณีที่ผู้จ่ายเป็นนิติบุคคลนั้น สถานที่ใช้เงินตามตัวได้แก่ถิ่นอันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการ หรือถิ่นที่ได้เลือกเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 68 ไว้ว่า

มาตรา 68 "ภูมิลำเนาของนิติบุคคลได้แก่ถิ่นอันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการ หรือถิ่นที่ได้เลือกเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง"

ความสำคัญของวันถึงกำหนดใช้เงินนั้นปรากฏในมาตรา 962 (2) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

"(2) มูล หรือเหตุที่ต้องทำคำคัดค้านตัวเงิน การทวงถามและคำตอบ ถ้ามี หรือข้อที่ว่าหาตัวผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่พบ"

นั่นคือ หากผู้ทรงได้ยื่นได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน ณ สถานที่ใช้เงินแล้ว หากปรากฏว่าหาตัวผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่พบ จะมีผลเหมือนผู้จ่ายหรือผู้รับรองบอกปิดไม่ยอมใช้เงิน ซึ่งผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านและทำให้ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยลูกหนี้ทั้งหลายให้รับผิดชอบตามเนื้อความในตัวเงินได้⁴⁵

(5) การนับกำหนดเวลาที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

กฎหมายอังกฤษได้กำหนดวิธีการนับกำหนดเวลาวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินไว้ในมาตรา 14 ดังต่อไปนี้

มาตรา 14 "ถ้ามิใช่ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม วันถึงกำหนดใช้เงินให้เป็นไปดังนี้

(1) ตัวแลกเงินจะถึงกำหนดใช้เงินในวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน หากวันดังกล่าวมิใช่วันทำการตามปกติแล้ว ให้ถือเอาวันทำการถัดมาเป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน

(2) กรณีตัวแลกเงินได้ที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ระบุไว้ หรือนับแต่ได้เห็น หรือเมื่อได้เกิดเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น การนับระยะเวลาดังกล่าวมิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้น แต่ให้นับรวมวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินด้วย

⁴⁵ เสาวนีย์ อัครวโรจน์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น.187.

(3) กรณีตั๋วแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้น การนับระยะเวลาให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้รับรองตั๋ว หรือวันที่ได้ทำคำคัดค้านหรือบอกกล่าวการไม่รับรองหรือการไม่ส่งมอบ

(4) คำว่า “เดือน” ในตั๋วแลกเงินนั้นหมายความถึงเดือนตามปฏิทิน”

Section 14 “Where a bill is not payable on demand the day on which it falls due is determined as follows:

(1) The bill is due and payable in all cases on the last day of the time of payment as fixed by the bill or, if that is a non-business day, on the succeeding business day.

(2) Where a bill is payable at a fixed after date, after sight, or after the happening of specified event, the time of payment is determined by excluding the day from which the time is to begin to run and by including the day of payment.

(3) Where a bill is payable at a fixed after sight, the time begin to run from the date of the acceptance if the bill be accepted, and from the date of noting or protest if the bill be noted or protested for non-acceptance, or for non-delivery.

(4) The term “month” in a bill means calendar month.”

การที่มาตรา 14 ได้บัญญัติให้ใช้เฉพาะในตั๋วแลกเงินที่มีได้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม เนื่องจากวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามนั้นจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อผู้ทรงได้ยื่นตั๋วเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในระยะเวลาอันเหมาะสม จึงไม่จำเป็นต้องมีการนับระยะเวลาที่จำต้องใช้เงินตามตั๋วแลกเงินนั้นแต่อย่างใด

การนับกำหนดเวลาตามมาตรา 14 ได้บัญญัติวิธีการนับกำหนดระยะเวลาไว้ โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีตามมาตรา 14 (1)

1.1 การนับกำหนดระยะเวลาที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ต้องนับวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ว่าเป็นวันที่ตั๋วแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน เป็นวันที่ตั๋วแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงิน ยกตัวอย่างเช่น ให้ใช้เงินภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ 1 มกราคม วันที่ตั๋วแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินคือวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาดังกล่าว นั่นคือวันที่ 1 กุมภาพันธ์

1.2 หากวันสุดท้ายตาม 1.1 มิใช่วันทำการตามปกติแล้ว ให้ถือเอาวันทำการถัดมาเป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน เช่น หากวันสุดท้ายเป็นที่ 5 ธันวาคม อันเป็นวันหยุดราชการ ต้องเริ่มนับวันที่ 6 อันเป็นวันทำการตามปกติเป็นวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน

2. กรณีตัวแลกเงินได้ที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ระบุไว้ หรือนับแต่ได้เห็น หรือเมื่อได้เกิดเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น การนับระยะเวลาดังกล่าวมิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้น แต่ให้นับรวมวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินด้วย เช่น ให้ใช้เงินภายใน 10 วันนับแต่วันที่ผู้จ่ายเห็นตัว ผู้ทรงได้ยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองในวันที 1 มีนาคม การนับระยะเวลานั้นมิให้นับวันที่ 1 มีนาคม อันเป็นวันแรกแห่งระยะเวลาดังกล่าว จึงต้องเริ่มต้นนับในวันที่ 2 มีนาคม และจะครบกำหนดใช้เงินในวันที่ 11 มีนาคม ซึ่งในการคำนวณต้องนับวันที่ 11 มีนาคม รวมด้วย

3. กรณีตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้น การนับระยะเวลาให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ได้รับรองตัว หรือวันที่ได้ทำคำคัดค้านหรือบอกกล่าวการไม่รับรองหรือการไม่ส่งมอบ

การที่กฎหมายให้เริ่มนับวันที่ได้รับรองตัว หรือวันที่ได้ทำคำคัดค้าน หรือบอกกล่าวการไม่รับรองหรือไม่ส่งมอบ เป็นวันที่แลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น เนื่องจากตัวแลกเงินดังกล่าวจะไม่มีวันที่ต้องให้เงินตามตัวแลกเงินระบุเอาไว้โดยชัดเจน ซึ่งกฎหมายอังกฤษได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ทรงที่ต้องนำตัวยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายรับรอง เพื่อทำการกำหนดวันที่ตัวแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงิน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 39 (1) ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

2.1.2 ผลของการไม่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

ผลของการไม่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินได้บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ดังต่อไปนี้

มาตรา 45 “ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องนำตัวแลกเงินยื่นเพื่อให้ใช้เงิน หากมิได้ยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินแล้ว บรรดาผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังทั้งหลายย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัว”

Section 45 “Subject to the provisions of this Act a bill must be duly presented for present. If it be not so presented the drawer and indorsers shall be discharged.”

จากมาตราดังกล่าวได้บัญญัติผลที่เป็นการเด็ดขาดไว้ว่าหากผู้ทรงมิได้ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินแล้ว ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัวแลกเงินดังกล่าว นั่นคือผู้ทรงไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงินได้

การยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินเป็นเรื่องที่สำคัญ ตัวแลกเงิน เช็คหรือตัวสัญญาใช้เงินก็จำเป็นต้องยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินเช่นเดียวกัน แต่ผลของการไม่ยื่นตัวให้ใช้เงินในตัวเงินทั้ง 3 อย่างนั้นจะมีผลแตกต่างกันดังนี้

(1) ตัวแลกเงิน หากตัวแลกเงินไม่ได้ทำการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลา จะทำให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สละหลังหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ผู้สละหลังได้จ่ายเงินไปโดยไม่รู้ว่าตัวดังกล่าวมิได้ยื่นให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลา⁴⁶ แต่การไม่ยื่นตัวให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลานั้นไม่กระทบถึงความรับผิดของผู้รับรองตัว เนื่องจากความรับผิดของผู้รับรองเป็นความรับผิดในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นของตัวแลกเงิน ในกรณีที่เป็นการรับรองตลอดไปตามมาตรา 52 (1) การยื่นตัวให้ใช้เงินไม่จำเป็นต่อการใช้สิทธิไล่เบี้ยต่อผู้รับรอง แต่หากเป็นกรณีเป็นการรับรองแบบเบี่ยงบ่าย ตามมาตรา 19 (1) (2) ผู้รับรองสามารถกำหนดได้ว่าจำเป็นต้องมีการยื่นตัวให้ใช้เงิน ยกตัวอย่างเช่น ในการรับรองผู้รับรองได้กำหนดว่าจะใช้เงินต่อเมื่อได้มีการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินในสถานที่ที่ผู้รับรองกำหนดไว้เท่านั้น

(2) เช็ค ในกรณีไม่ได้นำเช็คไปยื่นให้ใช้เงิน จะทำให้ผู้สละหลังเช็คนั้นหลุดพ้นความรับผิด แต่ไม่ทำให้ผู้สั่งจ่ายเช็คนหลุดพ้นความรับผิดตามมาตรา 74

(3) ตัวสัญญาใช้เงิน หากไม่ได้ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายใช้เงินในเวลาตามที่กำหนด จะทำให้ผู้สละหลังตัวดังกล่าวหลุดพ้นจากความรับผิดตามมาตรา 87 (2) แต่ไม่ทำให้ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินหลุดพ้นจากความรับผิด เนื่องจากผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินมีความรับผิดในฐานะลูกหนี้ชั้นต้น ซึ่งจำต้องรับผิดแม้จะไม่มีมีการยื่นตัวสัญญาใช้เงินให้ผู้จ่ายใช้เงินในเวลาที่กำหนดก็ตาม

2.1.3 ผลของการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

เมื่อได้มีการยื่นตัวและมีการใช้เงินตามตัวแลกเงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินแล้วยอมทำให้มูลหนี้ตามตัวแลกเงินนั้นหมดสิ้นไป และทำให้สิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ได้ใช้เงินนั้น ดังที่มาตรา 59 ได้บัญญัติไว้ในเรื่องการใช้เงินเมื่อตัวถึงกำหนดใช้เงิน ไว้ดังนี้

มาตรา 59

“(1) ตัวแลกเงินเป็นอันปลดจากพันธะ เมื่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองหรือตัวแทนได้ใช้เงินเมื่อตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

⁴⁶ คดี Milnes v. Duncan (1827)

"การใช้เงินเมื่อตัวถึงกำหนดใช้เงิน" หมายความว่า การใช้เงินได้ทำในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน หรือหากได้ใช้หลังจากตัวแลกเงินถึงกำหนดต้องเป็นการใช้ให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงิน ด้วยเจตนาสุจริตและไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของบุคคลนั้น

(2) ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติต่อไปนี้ เมื่อมีการใช้เงินตามตัวแลกเงินโดยผู้สั่งจ่าย หรือผู้สลักหลัง ย่อมทำให้สิ้นสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่บุคคลดังกล่าวเช่นกัน เว้นเสียแต่"

Payment in due course

Section 59

"(1) A bill is discharge by payment in due course by or on behalf of the drawee or acceptor.

"Payment in due course" means payment made at or after the maturity of the bill to the holder thereof in good faith and without notice that his title to the bill is defective.

(2) Subject to the provisions herein-after contained, when a bill is paid by the drawer or an indorser it is not discharged; but"

มาตรา 59 (1) การหมดพันธะสิ้นภาระผูกพันตามตัวเมื่อได้ใช้เงินโดยชอบ

ตัวแลกเงินหรือเช็คจะหมดพันธะสิ้นภาระผูกพันตามตัวเมื่อได้มีการใช้เงินโดยชอบ โดยการใช้เงินโดยชอบนั้นได้เกิดขึ้นเมื่อได้มีการใช้เงินตามตราสารเมื่อได้ใช้เงินในขณะที่หรือหลังจากที่ตราสารถึงกำหนดใช้เงิน โดยผู้จ่ายหรือผู้รับรองหรือโดยตัวแทนของบุคคลนั้น ให้แก่ ผู้ทรงตัวแลกเงิน ซึ่งในการใช้นั้นต้องได้ทำโดยเจตนาสุจริตและไม่ได้รับหนังสือแจ้งเตือนถึงความด้อยสิทธิของผู้มีชื่อเป็นผู้ทรงเช็ค ในกรณีตัวแลกเงินนั้นจากคดี Bartrum v. Caddy (1838) วินิจฉัยว่ากรณีจะถือเป็นว่าตัวสัญญาใช้เงินได้หมดพันธะสิ้นภาระผูกพันเมื่อได้มีการใช้เงินโดยผู้จ่ายหรือผู้รับรอง หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากบุคคลดังกล่าว

ผลของการที่ตัวแลกเงินสิ้นพันธะหรือภาระผูกพัน ตามมาตรา 36 (1) แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ตัวแลกเงินนั้นต้องสามารถโอนเปลี่ยนมือกันได้ "จนกว่า...(b) สิ้นภาระผูกพันโดยการใช้เงินหรือโดยประการอื่น"⁴⁷

⁴⁷ Section 36 (1) , Bill of Exchange Act, 1882.

"until it has been...

(b) discharged by payment or otherwise"

จากมาตราดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่าเมื่อได้มีการชำระเงินโดยชอบแล้วจะทำให้ตราสารนั้นหมดสิ้นภาระความผูกพันและทำให้ไม่อาจโอนเปลี่ยนมือตราสารดังกล่าวอีกต่อไปได้

"การชำระเงิน" (payment) มีความหมายถึง ในกรณีที่ได้สัญญาหรือมีคำสั่งให้ชำระเงินในตัวสัญญาชำระเงินหรือในตัวแลกเงินเพื่อให้ชำระเงิน ผู้ทรงสามารถยอมรับการชำระหนี้เป็นตัวเงิน และจากคดี London Banking Corp. Ltd v. Horsnail (1898) ได้ตัดสินว่าผู้ทรงอาจยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนก็ได้ ซึ่งการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนก็ทำให้ตัวแลกเงินหมดภาระผูกพันเช่นเดียวกัน และในคดี Re Harmony and Montague Tin and Copper Mining Co. (1873) ได้ตัดสินว่าและการชำระเงินตามตัวแลกเงินอาจทำได้ด้วยการตกลงกันเพื่อหักลบกลบหนี้ก็ได้ และในคดี Callandar v. Howard (1850) ตัดสินว่าในการหักลบกลบหนี้ไม่จำเป็นต้องทำเป็นข้อตกลงกันก่อนก็ได้ หรือในคดี Hands v. Burton (1808) ตัดสินว่าจะเป็นการชำระเงินด้วยการยอมรับสินค้าแทนก็ได้ หรือในคดี Schroder's Case (1870) ตัดสินว่าเป็นการชำระเงินด้วยพันธบัตรแทนก็ได้ หรือในคดี Meyer & Co. Ltd. V. Sze Hai Tong Banking and Insurance Co. Ltd. (1913) ได้ตัดสินว่าการชำระเงินเป็นเช็คหรือตราพท์ของผู้ต้องชำระเงินในตัวแทนก็ได้ หรือในคดี Belahaw v. Bush (1851) ตัดสินว่าการชำระเงินเป็นเช็คหรือตราพท์ของบุคคลที่สามซึ่งมิได้เป็นคู่สัญญาในตัวแลกเงินแทนก็ได้ หรือจากคดี Bodenham v. Purchas (1818) ตัดสินว่าการชำระเงินจะทำได้โดยการหักจากบัญชีธนาคารจากบัญชีหนึ่งสู่อีกบัญชีหนึ่งก็ได้ ซึ่งในคดี Beaver Lumber co. V. Gellner (1945) ตัดสินว่าหน้าที่นำสืบว่าได้มีการชำระเงินตามตัวแลกเงินโดยวิธีดังกล่าวมาแล้วนั้นจำต้องกระทำโดยบุคคลผู้กล่าวว่าได้ชำระเงินแล้ว

2.1.4 ผลของการยื่นตัวก่อนหรือหลังวันถึงกำหนดชำระเงิน

หากผู้ทรงได้ยื่นตัวเพื่อให้ชำระเงินก่อนวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดชำระเงินหรือวันหลังจากวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดชำระเงิน จะไม่เป็นกรณียื่นให้ชำระเงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนด ซึ่งหากได้ยื่นตัวเพื่อให้ชำระเงินในวันก่อนที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดและได้มีการปฏิเสธการชำระเงินนั้นแล้ว ผู้ทรงไม่จำเป็นต้องยื่นตัวเพื่อให้ชำระเงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดชำระเงินอีกครั้ง

กรณียื่นตัวเพื่อให้ชำระเงินในวันก่อนหรือหลังจากตัวแลกเงินถึงกำหนดชำระเงินมีตัวอย่างจากคดีดังต่อไปนี้⁴⁸

⁴⁸ Guest, A.G., *supra* note 16, pp.364,372.

กรณีคดี Yeoman Credit v. Gregory (1963) ซึ่งในคดีนี้มีข้อเท็จจริงว่าโจทก์ได้ออกตั๋วแลกเงิน 2 ฉบับ โดยมี บริษัท E.C. เป็นผู้รับรอง และให้ยื่นตั๋วให้ใช้เงินที่ธนาคาร National Provincial โดยมีกรรมการของบริษัท E.C. 2 คนเป็นผู้ประกันการใช้เงิน โดยตั๋วแลกเงินฉบับแรกเป็นตั๋วที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ 9 ธันวาคม แต่ตั๋วแลกเงินฉบับที่สองเป็นตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ในวันที่ 8 ธันวาคม จำเลยได้ส่งตั๋วแลกเงินดังกล่าวให้ธนาคารเพื่อให้เรียกเก็บเงิน โดยระบุว่าให้ทวงถามกับธนาคาร Midland ธนาคารดังกล่าวได้เรียกเก็บเงินกับธนาคาร Midland ในวันที่ 9 ธันวาคม ซึ่งธนาคาร Midland ได้ปฏิเสธการใช้เงิน จำเลยจึงได้ทำการยื่นให้ใช้เงินกับธนาคาร National Provincial อีกครั้งในวันที่ 11 ธันวาคม ซึ่งธนาคารดังกล่าวก็ได้ปฏิเสธการใช้เงินเช่นเดียวกัน

โจทก์ในคดีนี้ไม่อาจใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่จำเลยสำหรับตั๋วแลกเงินฉบับแรกได้ เนื่องจากตั๋วแลกเงินฉบับแรกเป็นตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอน ซึ่งในการยื่นตั๋วให้ใช้เงินนั้นจำต้องกระทำในสถานที่ที่ถูกต้อง ในกรณีนี้ผู้ส่งจ่ายได้ระบุให้ผู้ทรงต้องยื่นตั๋วที่ธนาคาร National Provincial แต่ผู้ทรงกลับยื่นตั๋วที่ธนาคาร Midland ดังนั้นโจทก์ในคดีนี้จึงหลุดพ้นจากความรับผิดตามตั๋วแลกเงินฉบับแรก แต่สำหรับตั๋วแลกเงินฉบับที่สองซึ่งมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ซึ่งไม่มีกำหนดเวลาที่กำหนดไว้สำหรับให้ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินการที่โจทก์ได้ปฏิเสธการใช้เงินในวันที่ 11 ธันวาคม ทำให้จำเลยสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ต้องรับผิดตามตั๋วแลกเงินดังกล่าวได้

และในคดี Hamilton Finance Co. Ltd v. Coverley Westray Walbaum & Tostti Ltd (1969) จำเลยที่ 1 ได้ส่งจ่ายตั๋วแลกเงิน 2 ฉบับ โดยมีบริษัท N เป็นผู้รับรองการใช้เงิน โดยกำหนดให้ยื่นเพื่อใช้เงินกับธนาคาร Westminster โดยจำเลยที่ 1 ได้กำหนดให้ใช้เงินภายใน 90 วันนับแต่วันที่ลงในตั๋ว ซึ่งเป็นวันที่ 1 มกราคม 1966 จำเลยที่ 1 ได้สลักหลังตั๋วแลกเงินให้แก่จำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 2 ได้สลักหลังให้แก่โจทก์ โจทก์ได้นำตั๋วแลกเงินฉบับแรกให้แก่ธนาคารของโจทก์เพื่อเรียกเก็บเงินกับธนาคาร Westminster ในวันที่ 31 ธันวาคม แต่ธนาคาร Westminster ได้รับการเรียกเก็บเงินดังกล่าวในวันที่ 4 มกราคม และได้ปฏิเสธการใช้เงินตามตั๋วแลกเงินฉบับแรกในวันเดียวกัน ส่วนตั๋วแลกเงินฉบับที่ 2 โจทก์ได้ยื่นให้ธนาคารของโจทก์ในวันที่ 29 ธันวาคม ซึ่งธนาคาร Westminster ได้รับตั๋วแลกเงินดังกล่าวในวันที่ 31 ธันวาคม และได้ปฏิเสธการใช้เงินดังกล่าวเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าตั๋วแลกเงินฉบับแรกได้ทำการยื่นเพื่อใช้เงินในวันหลังจากวันที่ตั๋วแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินและตั๋วแลกเงินฉบับที่สองได้ยื่นเพื่อใช้เงินในวันก่อนวันที่ตั๋วแลก

เงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ดังนั้นทั้ง 2 กรณีจึงเป็นกรณีที่ไม่ได้ยื่นให้ใช้เงินโดยถูกต้องตามมาตรา 45 (1) จึงทำให้ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัวแลกเงินดังกล่าว

2.2 หลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการศึกษาและทำการร่างประมวลกฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงินขึ้นในปี ค.ศ. 1895 โดย The American Bar Association และ The American Banker Association ได้ตั้งคณะกรรมการดังกล่าวขึ้นเพื่อตรวจแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการค้าและการธนาคาร โดยคณะกรรมการได้นำ The Bills of Exchange Act, 1882 ของประเทศอังกฤษมาเป็นแบบอย่างในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับตัวเงินและตราสารเปลี่ยนมืออื่น และได้ยกร่าง Uniform Instrument Law (NIL) ขึ้นในปี ค.ศ. 1896 และได้มีการประกาศใช้โดยอาศัยความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติในแต่ละมลรัฐ⁴⁹

ซึ่งในปี ค.ศ. 1952 ภายใต้การนำของ The American Bar Association ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายพาณิชย์ขึ้นโดยมุ่งหมายให้กฎหมายพาณิชย์ในแต่ละมลรัฐมีความคล้ายคลึงกัน และเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในเรื่องตราสารที่ใช้ในทางการค้าให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการยกร่าง The Uniform Commercial Code (UCC) ขึ้น โดยในกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มีการจัดแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ กฎหมายลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instruments) ได้บัญญัติไว้ใน Article 3 โดยแต่เดิมนั้น Article 3 จะเป็นกฎหมายเรื่อง Commercial Paper ซึ่งได้บัญญัติให้ครอบคลุมถึงตราสารเปลี่ยนมือทุกประเภท ต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น กฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instruments)⁵⁰

ต่อมาได้มีการแก้ไขเมื่อปี ค.ศ. 2001 และได้แก้ไขครั้งล่าสุดในปี 2003 โดย Article 3 เป็นบทบัญญัติที่ครอบคลุมถึงเรื่องของตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instruments) ไม่ว่าตราสารเปลี่ยนมือดังกล่าวจะได้ระบุว่าสัญญาว่าจะใช้เงินหรือเป็นคำสั่งให้ใช้เงินให้แก่ผู้ถือตัวหรือ

⁴⁹ ไพฑูรย์ คงสมบุญ, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) น.3.

⁵⁰ Danil V. Davidson, Brenda E. Knoeles, and Lynn M. Forsythe, Business Law Principles and Cases in the Legal Environment, 8th Edition, (West Legal Studies in Business 9 division of Thomson Learning, 2004) p.472.

บุคคลผู้ได้ระบุชื่อไว้ตามตราสารก็ตาม โดยได้มีการนิยามคำว่าตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instruments) ไว้ในมาตรา 3-104 ไว้ดังนี้

มาตรา 3-104 “นอกจากที่ได้กำหนดไว้ในอนุมาตรา (c) และ (d) ตราสารเปลี่ยนมือ มีความหมายว่า คำสัญญาหรือคำสั่งโดยปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินในจำนวนที่แน่นอน ไม่ว่าจะมีการดอกเบี้ยหรือค่าใช้จ่ายอื่นใดระบุไว้ในคำสัญญาหรือคำสั่งดังกล่าว หากว่าคำสัญญาหรือคำสั่งนั้น

...

(2) ให้จ่ายเงินเมื่อทวงถามหรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้ และ

...

(e) ตราสารที่ถือเป็น “โน้ต” เมื่อตราสารนั้นเป็นคำสัญญา และจะถือเป็น “ดราฟท์” (ตั๋วแลกเงิน) เมื่อตราสารนั้นเป็นคำสั่ง หากตราสารนั้นมีสภาพเป็นทั้ง “โน้ต” และ “ดราฟท์” แล้ว บุคคลผู้มีสิทธิในตราสารนั้นสามารถเลือกให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งได้

(f) “เช็ค” หมายถึง (i) ดราฟท์ (ตั๋วแลกเงิน) หรือเอกสารอื่นนอกจาก a documentary draft ซึ่งให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นและจ่ายเงินโดยธนาคาร หรือ (ii) แคชเชียร์เช็ค หรือ teller's check และตราสารใดที่ได้ระบุข้อกำหนดที่แตกต่างไป เช่น คำสั่งให้ใช้เงิน ก็ถือว่าเป็นเช็ค”

Section 3-104 “Negotiable Instruments

(a) Except as provided in subsections (c) and (d) “Negotiable Instruments” means an unconditional promise or order to pay a fixed amount of money, with or without interest or other charges described in the promise or order, if it:

...

2) is payable on demand or at a definition time; and

...

(e) An instrument is a “note” if it is a promise and is a “draft” if it is an order. If an instrument falls within the definition of both “note” and “draft,” a person entitled to enforce the instrument may treat it as either.

(f) “Check” means (i) a draft, other than a documentary draft, payable on demand and drawn on a bank or (ii) a cashier's check or teller's check. An instrument may be a check even though it is described on its face by another term, such as “money order”

...”

จากมาตรา 3-104 จะเห็นได้ว่าตราสารเปลี่ยนมือตามความหมายแห่งกฎหมายสหรัฐอเมริกา หมายความว่าตราสารที่ได้ระบุคำสั่งให้ใช้เงินหรือคำสั่งสัญญาว่าจะใช้เงิน และจะต้องระบุถึงวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวด้วย และวันถึงกำหนดใช้เงินตามกฎหมายสหรัฐอเมริกานั้นมี 2 ประเภท อันได้แก่ เมื่อทวงถามและในเวลาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้มีการบัญญัติรายละเอียดของวันถึงกำหนดใช้เงินไว้เป็นอีกมาตราหนึ่งคือตามมาตรา 3-108 และตัวแลกเปลี่ยนในกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้เรียกว่า "draft" (ตราพท์) โดยได้ถือว่าตราพท์เป็นตราสารที่เป็นคำสั่งให้ใช้เงิน ซึ่งแตกต่างกับโน้ตตรงที่ โน้ตเป็นคำสั่งสัญญาว่าจะใช้เงิน และตัวแลกเปลี่ยนและเช็คเป็นตราสารที่ประกอบไปด้วยบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่ผู้ออกตัวและผู้สั่งจ่าย ผู้จ่ายและผู้รับเงิน แต่โน้ตมีบุคคลตามตัวอยู่ 2 ฝ่าย ได้แก่ผู้ออกตัวและผู้รับเงิน ซึ่งเป็นการแบ่งเช่นเดียวกันกับตามกฎหมายไทย แต่แตกต่างกันที่โน้ตในกฎหมายสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วยตัวสัญญาใช้เงินและบัตรเงินฝาก (certificate of deposit หรือ CDs) ซึ่งตามกฎหมายไทยไม่ถือว่าบัตรเงินฝากเป็นตัวเงินชนิดใดชนิดหนึ่ง

2.2.1 หน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเปลี่ยนถึงกำหนดใช้เงิน

สหรัฐอเมริกาได้บัญญัติถึงหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินไว้ในมาตรา 3-501 ดังต่อไปนี้
มาตรา 3-501 การยื่นตัวให้ใช้เงิน

"a) การยื่นตัวหมายความว่าเมื่อได้ทวงถามโดยหรือเมื่อได้ตั้งตัวแทนให้ทำบังคับตามตราสาร (i) ให้ผู้จ่ายหรือลูกหนี้ตามตราสาร ใช้เงินตามตราสารหรือตามตัวสัญญาใช้เงิน หรือให้รับรองตัวแลกเปลี่ยนที่ต้องใช้เงินที่ธนาคารหรือต่อธนาคาร (ii) ให้ผู้จ่ายรับรองตัวแลกเปลี่ยน

b) ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 4 ความตกลงของคู่สัญญาทุกฝ่าย และข้อตกลงของหน่วยงานแลกเปลี่ยนเอกสารทางการเงินหรือหักบัญชีกัน โดยรวมทั้งอย่างเดียวกันนี้

(1) การยื่นตัวอาจยื่นที่สถานที่ที่ใช้เงินตามตราสาร หรือจะต้องยื่นที่สถานที่ใช้เงินในกรณีที่เป็นตราสารที่ได้กำหนดให้ใช้เงินที่ธนาคารในประเทศสหรัฐอเมริกา และต้องทำการยื่นโดยต้องเป็นไปตามความเหมาะสมทางการค้า และหมายความรวมถึงการบอกทางวาจาหรือการติดต่อสื่อสารทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะมีผลต่อเมื่อผู้ต้องรับการยื่นตัวดังกล่าวได้รับ และจะมีผลหากได้ทำต่อผู้ออกตัวทั้งสองหรือมากกว่า ต่อผู้รับรอง ผู้จ่ายหรือต่อผู้รับเงินทั้งหลาย

(2) ภายใต้ความประสงค์ของบุคคลผู้ยื่นตัว ผู้ทำการยื่นตราสารต้อง (i) ให้แสดงตราสาร (ii) ในกรณีที่ตั้งตัวแทนในการยื่นตัวนั้น ตัวแทนต้องพิสูจน์ว่าได้รับมอบอำนาจใน

การดังก้าว และหากได้รับใช้เงินเต็มตามตราสารแล้วให้ลงว่าได้รับการใช้เงินเรียบร้อยแล้วหรือทำการมอบตราสารให้

(3) โดยปราศจากการไม่ใช้เงินตามตราสารหรือการขาดความเชื่อถือ (dishonoring) ผู้รับการยื่นตัวอาจ (i) คืนตราสารดังก้าวไปโดยปราศจากความจำเป็นในการสลักหลังตราสาร (ii) ปฏิเสธที่จะใช้เงินหรือการรับรองตราสาร เมื่อไม่ได้ทำการยื่นตัวภายในระยะเวลาตามตราสาร หรือตามข้อตกลงของคู่สัญญาตามตัว หรือตามข้อกำหนดอื่นๆ ตามกฎหมาย

(4) ถ้าผู้ถูกยื่นตัวได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นตัวไว้ว่าห้ามทำการยื่นตัวหลังจาก 14.00 น. แต่ผู้ยื่นตัวได้ยื่นหลังจากเวลาดังกล่าว ผู้ถูกยื่นตัวสามารถถือว่าตัวดังก้าวได้ทำการยื่นในวันทำการในวันรุ่งขึ้นได้"

Section 3-501. Presentment

(a) "Presentment" means a demand made by or on behalf of a person entitled to enforce an instrument (i) to pay the instrument made to the drawee or a party obliged to pay the instrument or, in the case of a note or accepted draft payable at a bank, to the bank, or (ii) to accept a draft made to the drawee.

(b) The following rules are subject to Article 4, agreement of the parties, and clearinghouse rules and the like:

(1) Presentment may be made at the place of payment of the instrument and must be made at the place of payment if the instrument is payable at a bank in the United States; may be made by any commercially reasonable means; including an oral written, or electronic communication; is effective when received by the person to whom presentment is made; and is effective if made to any two or more makers. Acceptors, drawees, or other payees.

(2) Upon demand of the person to whom presentment is made, the person making presentment must (i) exhibit the instrument; (ii) give reasonable identification and, if presentment is made on behalf of another person, reasonable evidence of authority to do so, and ... sign a receipt on the instrument for any payment made or surrender the instrument if full payment is made.

(3) Without dishonoring the instrument, the party to whom presentment is made may (i) return the instrument for lack of a necessary indorsement, or (ii) refuse payment or acceptance for failure of the presentment to comply with the terms of the instrument, an agreement of the parties, or other applicable rules of law.

(4) the party to whom presentment is made may treat presentment as occurring on the next business day after the day of presentment if the party to whom presentment is made established a cut-off hour not earlier than 2 P.M. for the receipt and processing of instrument presented for payment or acceptance and presentment is made after the cut-off hour.

มาตราดังกล่าวมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้⁵¹

1. มาตรา 3-501 (a) ผู้ทรงตัวที่วันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม (demand payment) และ/หรือผู้จ่ายที่ได้รับรองตัวประเภทเป็นคำสั่งให้ใช้เงิน (order paper) หรือผู้ออกตัวที่สัญญาว่าจะใช้เงิน (promise paper) ถ้าตราสารดังกล่าวเป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ต้องใช้เงินโดยธนาคารหรือเป็น accept draft ผู้ทรงตัวต้องทำการทวงถามให้ชำระเงินจากธนาคารเท่านั้น

2. มาตรา 3-501 (b)(1) ผู้ทรงตัวต้องทำการยื่นตัวในสถานที่ถูกต้อง หมายความว่า จะต้องเป็นสถานที่ที่จะทำการใช้เงินตามตราสารดังกล่าว ถ้าสถานที่นั้นเป็นธนาคารสหรัฐอเมริกา การยื่นตัวต้องทำที่ธนาคารดังกล่าว

3. มาตรา 3-501 (b)(2) ฝ่ายทำการยื่นตัวนั้นต้องทำตามความประสงค์หรือตามความต้องการที่มีเหตุผลของลูกหนี้ชั้นต้นว่าตนเองมีสิทธิที่จะทำการยื่นตัว และยังหมายความรวมถึง การแสดงตัวตราสารดังกล่าว และการพิสูจน์ถึงการตั้งตัวแทนในการยื่นตัว และการลงลายมือชื่อ ว่าได้รับการใช้เงินตามตราสารลงในตราสารดังกล่าว

4. มาตรา 3-501 (b)(3) หากตราสารดังกล่าวผู้จ่ายไม่ยอมสลักหลังเพื่อรับรองตัวแล้ว ลูกหนี้ชั้นต้นสามารถปฏิเสธที่จะยอมรับตราสารดังกล่าวได้ และการปฏิเสธตัวนั้นไม่ใช่การไม่ยอมใช้เงิน (dishonor) และหากเป็นกรณีที่ลูกหนี้ชั้นต้นปฏิเสธเพราะเป็นการยื่นที่ไม่ถูกต้องเนื่องจากเหตุผลอื่น เช่น ไม่ได้ยื่นภายในระยะเวลาตามที่ตราสารได้กำหนดไว้ ตามข้อตกลงของบุคคลตามตราสาร หรือตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในเรื่องการยื่นตัว ก็จะไม่มีความแตกต่างกับการไม่ยอมรับตัว

---

⁵¹ Danirl V. Davidson, Brenda E. Knoeles and Lynn M. Forsythe, *supra* note 48, p.472.

5. มาตรา 3-501 (b)(4) อนุमतรานี้อนุญาตให้ลูกหนี้ขึ้นต้น โดยเฉพาะธนาคารหรือสถาบันทางการเงินสามารถจัดข้อความว่าเวลา“ในวันสุดท้ายของวันทำการ” และต้องปฏิบัติการใดๆ หลังจากเวลาดังกล่าวปรากฏในวันถัดจากวันทำการนั้น อย่างเช่นได้เสนอตัวในเวลาบ่ายสามโมงของวันอังคาร ตัวดังกล่าวจะถูกจัดการเหมือนกับได้เสนอในวันพุธ จนกว่าลูกหนี้ขึ้นต้นจะมีกำหนดวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาที่จะทำการเสนอตัวได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่จะต้องรู้ว่า จะทำการยื่นตัวได้ในวันใด

มาตรา 3 ฉบับก่อนที่จะมีการแก้ไขนั้นได้กำหนดให้การยื่นตัวต้องกระทำโดยจดหมายหรือโดยผ่านหน่วยงานแลกเปลี่ยนเอกสารทางการเงินหรือการหักบัญชีกัน หรือที่สถานที่ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะในตราสาร ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นที่เข้าใจกันว่าผู้ทรงต้องยื่นตัวดังกล่าวโดยต้องปรากฏตัวพร้อมกับตราสารในสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ แต่มาตรา 3 ฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าวโดยสิ้นเชิง เพราะปัจจุบันได้กำหนดให้การยื่นตัวนั้นเป็นไปตาม “ประเพณีปฏิบัติ” มากกว่าการใช้จดหมายหรือการใช้หน่วยงานแลกเปลี่ยนเอกสารทางการเงินหรือการหักบัญชีระหว่างกันหรือการปรากฏกายในสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ในตราสาร แต่การยื่นตัวสามารถทำได้ทั้งทางวาจาหรือผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ นั้นหมายความว่าไม่จำเป็นต้องนำตัวไปด้วยในการยื่นตัวทั้งจากการเสนอทางวาจาหรือการผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยความยินยอมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำยื่นตัวด้วย แต่หากบุคคลดังกล่าวเป็นลูกหนี้ขึ้นต้นตามตราสารแล้วจะถูกบังคับตามมาตรา 3-501 (b)(2)(i) คือสามารถเรียกให้ผู้ยื่นตัวดังกล่าวต้องนำตัวมาแสดงในการนำยื่นตัวด้วย แต่หากเป็นบุคคลอื่นนอกเหนือจากลูกหนี้ขึ้นต้นแล้วไม่จำเป็นต้องนำตัวมายื่นด้วย

ถ้าการนำยื่นตัวได้ทำโดยผ่านทางจดหมาย จะถือว่าได้มีการยื่นตัวเมื่อได้มีการรับจดหมายดังกล่าวแล้ว (ซึ่งจะมีกรณีที่เป็นอันตรายหากไปรษณีย์ได้ส่งจดหมายดังกล่าวล่าช้า) ถ้าหากการนำยื่นตัวนั้นต้องกระทำในสถานที่ที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะและบุคคลที่ต้องยื่นตัวไม่ได้รับจดหมายดังกล่าวภายในเวลาที่ควรยื่นตัว จะถือว่าการยื่นดังกล่าวไม่อาจใช้ได้ ทำให้ผู้ใช้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินมีความรับผิดชอบที่จะต้องอยู่ในสถานที่และเวลาที่ถูกต้อง และหากผู้จ่ายตามตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินไม่ใส่ใจในกรณีดังกล่าวทั้งที่มีหน้าที่นั้น จะถือว่าได้มีการยื่นตัวต่อผู้จ่ายแล้ว หากเป็นตัวสัญญาใช้เงินที่ต้องใช้ในธนาคารในอเมริกา หรือเป็นตัวแลกเงินที่ธนาคารที่อเมริกาต้องทำการรับรองแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินและตัวแลกเงินดังกล่าวต้องทำการยื่นตัวที่ธนาคาร

ข้อกำหนดในการนำยื่นตัวนั้นมีความสำคัญเพราะการยื่นตัวนั้นต้องทำขึ้นอย่างถูกต้องและเหมาะสมก่อนที่จะตัวดังกล่าวจะขาดความเชื่อถือหรือไม่ใช้เงิน (dishonor) การไม่ใช้เงินหรือ

การขาดความเชื่อถือจะต้องเกิดขึ้นก่อนที่ลูกหนี้ชั้นสอง (ยกเว้นผู้ส่งจ่าย) จะมีความรับผิดชอบตามตัว แต่ช้อยกเว้นในกรณีนี้จะเกิดขึ้นเมื่อไม่มีการยื่นตัวดังกล่าว

UCC ได้บัญญัติให้การยื่นตัวเป็นไปอย่างยุติธรรมจากทั้งสองฝ่าย ผู้ทรงตัวต้องยื่นตัวภายในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งภายในเวลาที่เหมาะสมนั้นจะต้องประกอบไปด้วยภายในเวลาตามนาฬิกาและต้องเป็นวันตามปฏิทินด้วย หมายความว่า จะต้องยื่นตัว ในเวลาทำงานตามปกติ มาตรา 3 ที่แก้ไขใหม่ไม่ได้กำหนดเวลาที่ต้องนำยื่นตัว แต่ให้การยื่นตัวเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่กำหนดไว้บนตราสารและขึ้นอยู่กับข้อกำหนดอื่นตามประมวลกฎหมาย

ตราสารที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาที่ได้กำหนดไว้ นั้นต้องยื่นตัวภายในเวลาดังกล่าว หรือต้องก่อนที่จะถึงเวลาที่ได้กำหนดไว้ แต่ตัวเงินที่ถึงกำหนดเมื่อทวงถามจะมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างออกไป โดยผู้ทรงเช็คดังกล่าวต้องทำการยื่นตัวต่อธนาคารผู้ต้องจ่ายเงินตามเช็คภายใน 90 วันนับแต่วันที่ตัวนั้นถึงกำหนดหรือวันที่ออกตัว แต่ไม่ว่าจะเป็นวันไหนก็ตามผู้ส่งจ่ายก็ยังคงมีความรับผิดชอบตามเช็ค การยื่นตัวล่าช้ากว่า 90 วันนั้นไม่เป็นการทำให้ผู้ส่งจ่ายหมดสิ้นความรับผิดชอบ เพราะผู้ส่งจ่ายยังคงมีความรับผิดชอบตามมูลหนี้เดิมอยู่ แต่จะเป็นการปลดเปลื้องผู้ส่งจ่ายและลูกหนี้ชั้นสองทั้งหลายจากความรับผิดชอบตามเช็ค แต่ผู้ส่งจ่ายสามารถจะชำระหนี้ตามเช็คดังกล่าวเป็นเงินสดหรือเป็นการออกเช็คฉบับใหม่แทนเช็คฉบับเดิมก็ได้ ผู้สลักหลังก็มีส่วนได้เสียจากการเสนอตัวที่ถูกต้องเช่นเดียวกัน โดยผู้สลักหลังเช็คนั้นจะหมดความรับผิดชอบตามสัญญาในฐานะผู้สลักหลังเช็คหากไม่มีการยื่นตัวดังกล่าวภายใน 30 วันนับแต่วันได้สลักหลังตัวนั้น แต่ถ้าในตราสารที่ให้ใช้เงินเมื่อทวงถามนั้นต้องยื่นตัวภายในเวลาที่เหมาะสมนับแต่วันที่ได้สลักหลังตัวดังกล่าว แต่ถ้าเป็นตราสารที่มีวันถึงกำหนดให้ใช้เงินที่ได้กำหนดไว้โดยแน่นอนนั้นการยื่นตัวต้องทำภายในเวลาดังกล่าว

ถ้าได้มีการยื่นตัวให้ทำการรับรองตัวเพียงอย่างเดียว (เช่นเมื่อผู้ยื่นตัวได้สอบถามให้ธนาคารทำการรับรองเช็ค) ผู้ใช้เงิน (ซึ่งคือธนาคารในกรณีนี้) มีระยะเวลาในรับรองตัวดังกล่าวในวันทำการของธนาคารในวันถัดไป (ถ้าผู้ทรงตัวดังกล่าวตกลง และต้องทำโดยความสุจริต และผู้จ่ายมีสิทธิที่จะกำหนดว่าจะรับรองตัวดังกล่าวในวันใดจึงจะเป็นวันทำการวันถัดไป) ถ้าเป็นกรณียื่นตัวให้ทำการรับรองตัวและให้ใช้เงินตามตัวด้วย (หรือถ้าให้ใช้เงินตามตัวเพียงอย่างเดียวก็จะต้องมีการรับรองตัวดังกล่าวก่อน) การชำระเงินตามตัวต้องเกิดขึ้นก่อนวันที่จะเป็นวันปิดทำการ/ การทำธุรกิจ (คือต้องเป็นวันทำการตามปกติ) (การยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินที่ล่าช้ากว่าวันที่ถึงกำหนดนั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้จ่าย ผู้รับรองหรือผู้ออกตัวดังกล่าวที่ต้องสืบสวนว่าเมื่อไหร่ถึงจะ

เป็นวันที่ถูกต้องที่จะต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน) การยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินล่าช้าานั้นจะมีผล เช่นเดียวกับการไม่ยอมชำระเงินตามตัวหรือการไม่ยอมรับตัวดังกล่าว

(1) ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินตามตัวแลกเงินได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3-501 ได้แก่ a person entitled to enforce an instrument ซึ่งตามมาตรา 3-301⁵² หมายถึง ผู้ทรงตัวแลกเงินนั้น (holder) หรือผู้ที่มีตัวแลกเงินในความครอบครองของตนแต่มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ทรง ตัวแลกเงินนั้น หรือบุคคลที่มีตัวแลกเงินไว้ในความครอบครองแต่สามารถบังคับตามตราสารได้โดยอาศัยสิทธิตามมาตรา 3-309 หรือมาตรา 3-418 (d) ซึ่งบุคคลต่างๆ เหล่านั้นต้องเป็นเจ้าของตราสารนั้นหรือต้องมิได้ครอบครองตัวแลกเงินนั้นโดยผิดกฎหมาย หรือบุคคลดังกล่าวมานั้นจะตั้งตัวแทนให้ไปยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินก็ได้

(2) ผู้ต้องชำระเงินตามตัวแลกเงิน

ตามกฎหมายสหรัฐนั้น บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินได้แก่ผู้ที่ได้ลงลายมือชื่อในตราสารดังกล่าว อันเป็นไปตามหลักในมาตรา 3-110 ยกเว้นแต่ผู้สลักหลังตัวแลกเงินแบบมีเงื่อนไข (qualified indorser) ผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวแลกเงินนั้นถือว่าเป็นผู้ที่มีความผูกพันที่จะต้องชำระเงินเมื่อตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน แต่ก็ได้แบ่งความรับผิดชอบตามตัวแลกเงินไว้ 2 ประเภท ได้แก่ความรับผิดในฐานะลูกหนี้ขั้นต้น (primary liability) และความรับผิดในฐานะลูกหนี้ขั้นสอง (secondary liability)

ผู้ต้องรับผิดในฐานะลูกหนี้ขั้นต้นได้แก่ ผู้ที่ต้องผูกพันต้องชำระเงินตามตราสารดังกล่าวในตัวแลกเงินได้แก่ผู้รับรอง ซึ่งได้แก่ผู้จ่ายที่ได้ทำการรับรองว่าจะใช้เงินเมื่อได้มีการยื่นตัวเพื่อให้

---

⁵² Article 3 Section 3-301 (Person Entitled to Enforce Instrument), Uniform Commercial Code (UCC).

"Person entitled to enforce" an instrument means (i) the holder of the instrument, (ii) a nonholder in possession of the instrument who has the rights of a holder, or (iii) a person not in possession of the instrument who is entitled to enforce the instrument pursuant to Section 3-309 or 3-418(d). A person may be a person entitled to enforce the instrument even though the person is not the owner of the instrument or is in wrongful possession of the instrument.

ใช้เงิน ในตั๋วสัญญาใช้เงินได้แก่ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น⁵³ ทั้งนี้ กฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนว่าผู้จ่ายในตั๋วแลกเงินไม่มีความรับผิดชอบที่จะต้องจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินดังกล่าวจนกว่าจะได้มีการรับรองตั๋วแลกเงิน⁵⁴

เมื่อผู้จ่ายตัดสินใจที่จะทำการรับรองตราสาร ผู้จ่ายต้องลงนามในตราสารดังกล่าว และการลงนามในตั๋วแลกเงินหรือเช็คคนั้นหมายถึงผู้จ่ายตกลงที่จะใช้เงินตามตราสารที่ได้มีการนำมายื่น การรับรองตั๋วตามมาตรานี้ทำให้ผู้จ่ายกลายเป็นลูกหนี้ชั้นต้นตามตัว เพราะในตราสารที่สั่งให้ใช้เงินนั้น (order instrument) จะยังไม่มีลูกหนี้ชั้นต้นจนกว่าผู้จ่ายจะได้รับรองตัว

ผู้จ่ายจะรับรองตราสารดังกล่าวได้แม้ตราสารดังกล่าวจะไม่สมบูรณ์ก็ตาม ในกรณีที่ผู้จ่ายต้องการจะเปลี่ยนเงื่อนไขใดๆ ในตั๋วแลกเงินนั้น ผู้ทำการยื่นตัวจะถือว่าเป็นกรณีการไม่ใช้เงินตามตัวหรือเป็นการที่ตัวขาดความเชื่อถือหรือจะยอมตกลงในการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในตัวก็ได้ แต่หากผู้ยื่นตัวยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังคนก่อนๆ หลุดพ้นความรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นสองในตั๋วแลกเงินดังกล่าว

ถ้าธนาคารเป็นผู้รับรองตั๋วแลกเงินผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังก่อนๆ ในตั๋วแลกเงินนั้นจะหลุดพ้นความรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นสองเช่นเดียวกัน

ผู้ต้องรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นสอง ได้แก่ ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลัง ความรับผิดชอบของลูกหนี้ชั้นสองเป็นความรับผิดชอบที่คล้ายกับความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน อันได้แก่เป็นความรับผิดชอบต่อเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในอนาคต (contingent liability) นั่นคือผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังจะมีความรับผิดชอบเมื่อได้มีการยื่นตัวให้ผู้ต้องรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นใช้เงินตามตั๋วแลกเงินดังกล่าวแล้ว แต่ได้มีการปฏิเสธการใช้เงินดังกล่าว โดยการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินนั้นต้องเป็นการทำ

⁵³ Miller, Roger Leroy and Jentz, Gaylord A. Business Law Today : Comprehensive Edition : text & case--legal, ethical, regulatory and international environment, Fifth Edition, (Minnissota: West, 2000) p.524.

⁵⁴ Article 3 Section 3-408 (Drawee not Liable on Unaccepted Draft), Uniform Commercial Code (UCC)

"A check or other draft does not of itself operate as an assignment of funds in the hands of the drawee available for its payment, and the drawee is not liable on the instrument until the drawee accepts it."

โดยถูกต้องทั้งถูกสถานที่และถูกเวลา และต้องมีการส่งจดหมายแจ้งการไม่ใช้เงินตามตราสารนั้นแก่ผู้ต้องรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ชั้นสองด้วย

มาตรา 3-501 (i) ได้บัญญัติไว้ว่าผู้ที่จะต้องจ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินนั้นได้แก่ผู้จ่ายและคู่สัญญาตามตั๋วแลกเงินผู้มีความผูกพันต้องรับผิดชอบตามตั๋วแลกเงินนั้น

บุคคลผู้ได้รับการยื่นตราสารนั้นมีมาตราป้องกันบางประการ ดังนี้⁵⁵

1. เรียกให้ผู้ยื่นตราสารทำการพิสูจน์ถึงสิทธิในการนำเช็คมายื่นได้ โดยที่การเรียกให้พิสูจน์ถึงสิทธิดังกล่าวนี้มิใช่การไม่เชื่อถือหรือการปฏิเสธไม่ใช้เงินตามตัวดังกล่าว (dishonor)

2. เรียกให้ผู้ยื่นตัวต้องแสดงตราสารดังกล่าวในการยื่นตัว

3. เรียกให้ตรวจสอบว่าผู้นำตัวมายื่นเป็นผู้ทรงตัวโดยชอบหรือไม่

4. เรียกให้แสดงถึงอำนาจที่นำตัวมายื่นได้

5. เรียกให้ผู้ทรงตัวสละตัวดังกล่าวเมื่อมีการใช้เงินตามตัวจนหมดแล้ว

ถ้าผู้ยื่นตัวปฏิเสธหรือไม่สามารถปฏิบัติตามความต้องการดังกล่าวได้ถือว่าการยื่นตัวได้ทำโดยในประการที่ไม่เหมาะสม/ไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามผู้ยื่นตัวดังกล่าวได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติหรือยินยอมตามความประสงค์ดังกล่าวภายในระยะเวลาที่เหมาะสมได้

(3) วันที่ต้องยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงิน

กฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ว่าการยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินในตัวแลกเงินนั้นขึ้นอยู่กับตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินประเภทใด โดยกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ในมาตรา 3-108 ดังต่อไปนี้

“(a) สัญญาหรือคำสั่งว่าจะใช้เงิน “เมื่อทวงถาม” เมื่อ (i) กำหนดไว้ว่าจะใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น หรือสิ่งอื่นใดที่จะชี้ชัดได้ว่าจะใช้เงินตามความประสงค์ของผู้ทรง หรือ (ii) เมื่อไม่ได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน

(b) สัญญาหรือคำสั่งว่าจะใช้เงิน “ภายในเวลาที่กำหนดไว้” ซึ่งจะใช้เงินเมื่อล่วงพ้นกำหนดเวลาเมื่อได้เห็นหรือได้รับรอง หรือวันที่ได้กำหนดไว้ หรือวันที่ หรือในเวลาหรือระยะเวลาซึ่งได้กำหนดเวลาดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน และอยู่ภายใต้สิทธิดังนี้ (i) การชำระเงินล่วงหน้า (ii) การเร่งวันชำระเงิน (iii) การยืดเวลาการชำระเงินซึ่งเป็นสิทธิของผู้ทรง หรือ (iv) การยืดเวลาการชำระ

⁵⁵ Danirl V. Davidson, Brenda E. Knoeles and Lynn M. Forsythe, *supra note* 48, p.472.

เงินจากวันที่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ออกตั๋วหรือผู้รับรอง หรือเป็นสิทธิโดยอัตโนมัติเหนือ หรือหลังจากเกิดเหตุการณ์หรือการกระทำที่กำหนดไว้

(c) ถ้าตราสารที่ให้ชำระเงินเมื่อวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ และได้กำหนดให้ใช้เงินเมื่อทวงถามด้วย ตัวดังกล่าวจะเป็นตราสารที่ให้ชำระเงินเมื่อทวงถามจนกว่าจะได้ถึงเวลาที่กำหนดไว้ แต่หากยังไม่ได้ทวงถามก่อนที่จะถึงวันที่ได้กำหนดไว้ในตั๋ว ให้ชำระเงินตามตั๋วเมื่อได้ถึงเวลาที่กำหนดไว้”

Section 3-108

“(a) A Promise or order is “payable on demand” if it (i) states that it is payable on demand or sight, or otherwise indicates that it is payable at the will of the holder; or (ii) does not state any time for payment.

(b) A promise or order is “payable at a definite time” if it is payable on elapse of a definite period of time after sight or acceptance or at a fixed date or dates or at a time or times readily ascertainable at the time the promise or order is issued, subject to rights of (i) prepayment, (ii) acceleration, (iii) extension at the option of the holder, or (iv) extension to a further definite time at the option of the maker or acceptor or automatically upon or after a specified act or event.

(c) If an instrument, payable at a fixed date, is also payable upon demand made before the fixed date, the instrument is payable on demand until the fixed date and, if demand for payment is not made before that date, becomes payable at a definite time on the fixed date.”

จากมาตรา 3-108 จะเห็นได้ว่าวันถึงกำหนดใช้เงินของสหรัฐอเมริกา นั้นได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เมื่อทวงถามและในเวลาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. ในกรณีเมื่อทวงถาม กฎหมายได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เมื่อผู้สั่งจ่ายได้ระบุว่าให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็น หรือตามความประสงค์ของผู้ทรง ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้สั่งจ่ายได้ระบุไว้โดยชัดแจ้ง

1.2 ในกรณีที่ตราสารดังกล่าวไม่ได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ ก็จะถือว่าเป็นตั๋วแลกเงินที่ถึงกำหนดเมื่อทวงถามหรือได้เห็นหรือตามความประสงค์ของผู้ทรง

2. ในกรณีวันถึงกำหนดใช้เงินประเภทในเวลาที่ได้กำหนดไว้ (payable at a definite time) จะแบ่งเป็น กรณีภายในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น หรือได้มีการรับรองตั๋ว หรือในเวลาใด

เวลาหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ หรือภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับจากวันที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งต้องกำหนดไว้โดยชัดเจนแน่นอน และเป็นเวลาในอนาคต แต่กำหนดเวลาในการใช้เงินดังกล่าวอยู่ภายใต้สิทธิของผู้ทรงหรือผู้ออกตั๋วหรือผู้รับรองในการที่จะชำระเงินล่วงหน้า การเร่งวันถึงกำหนดการใช้เงิน การยืดเวลาการชำระเงิน

สำหรับตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ นั้น ตามมาตรา 3-502 (3) ได้กำหนดว่า กรณีจะเป็นการไม่ใช้เงินตามตั๋วแลกเงินนั้น ต้องเกิดขึ้นเมื่อได้มีการยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตั๋วแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินหรือในวันที่ได้ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงิน ดังนั้นกำหนดเวลาสำหรับการยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินในตัวแลกเงินเช่นนี้จึงต้องทำการยื่นในวันที่ตั๋วแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินนั่นเอง

โดยในหลักการในกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นั้นเห็นว่าผู้ทรงตั๋วจำเป็นต้องรู้ว่าตราสารที่ตนครอบครองจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อใด ซึ่งจะต้องดูได้จากตราสารดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งตราสารนั้นจะระบุว่าให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตที่ได้กำหนดไว้โดยชัดเจน หรือจะระบุว่าให้ใช้เงินเมื่อทวงถามก็ได้ ซึ่งจะเป็นกรณีที่ผู้ทรงได้นำตั๋วไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินหรือเมื่อผู้จ่ายได้เห็นตั๋วก็ได้ และหากเป็นกรณีที่ตราสารไม่ได้ระบุเวลาใช้เงินไว้ โดยหลักแล้วกฎหมายจะให้ถือว่ามีการกำหนดเวลาใช้เงินเมื่อทวงถาม แต่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับประเภทของตราสารแต่ละชนิดด้วย ดังเช่นตั๋วสัญญาใช้เงินและบัตรเงินฝาก (certificate of deposit หรือ CDs) โดยปกติแล้วจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินตามตราสารประเภทในเวลาที่ได้กำหนดไว้ (payable at a definite time) โดยจะไม่มีวันถึงกำหนดใช้เงินประเภทเมื่อทวงถาม ส่วนเช็คนั้นจากคำนิยามตามมาตรา 3-104 (f) ได้กำหนดให้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามเพียงประเภทเดียวเท่านั้น แต่ในตัวแลกเงินจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินทั้งประเภทเมื่อทวงถามหรือในเวลาที่ได้กำหนดไว้ก็ได้

ในกรณีที่ตราสารได้กำหนดวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาที่ได้กำหนดไว้ นั้นต้องเป็นการระบุไว้โดยชัดแจ้งในตราสารดังกล่าว โดยกำหนดเวลาที่ระบุจะต้องเป็นกำหนดเวลาในอนาคตและโดยชัดแจ้ง อย่างเช่นในวันที่ 24 สิงหาคม 2005 หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้กำหนดไว้ เช่น 90 วันหลังจากวันที่ 3 มีนาคม 2005

ในกรณีตราสารที่ได้กำหนดไว้ว่าให้ใช้เมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นกฎหมายสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นตราสารที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาที่ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน แต่จะต้องมีการยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายทำการรับรองตราสารดังกล่าวแล้วจึงจะถือว่าตราสารดังกล่าวมีวันถึงกำหนดใช้เงินที่ชัดแจ้งแล้ว

แต่ในกรณีที่ตราสารมีกำหนดเวลาให้ใช้เงินที่ยังไม่ชัดเจนจนกว่าจะเกิดเหตุการณ์หรือมีการกระทำใดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์หรือการกระทำนั้นยังไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใดนั้น เช่น ตราสารที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินภายใน 30 วันนับแต่ลงชาสีได้ถึงแก่กรรม กฎหมายสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นตราสารที่ไม่อาจเปลี่ยนมือได้จนกว่าผู้ทรงจะได้กำหนดวันที่เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการตกลงกันนอกตราสารก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์หรือการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้น⁵⁶

ตราสารจะมีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ถ้าได้กำหนดวันใช้เงินโดยต้องเห็นได้จากเอกสารดังกล่าว กำหนดเวลาที่กำหนดไว้นั้นต้องเป็นการกำหนดเวลาในอนาคตไว้โดยชัดแจ้ง อย่างเช่นในวันที่ 24 สิงหาคม 2005 หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่วันที่ได้กำหนดไว้ เช่น 90 วันหลังจากวันที่ 3 มีนาคม 2005

อย่างไรก็ดีมีประการหนึ่งที่จำต้องระมัดระวังคือ กรณีการกำหนดการใช้เงินที่ยังไม่ชัดเจนจนกว่าจะได้ปรากฏเหตุการณ์หรือการกระทำใดขึ้น ซึ่งจะต้องเป็นเหตุการณ์หรือการกระทำที่ไม่ชัดเจนว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด ยกตัวอย่างเช่นตราสารที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินภายใน 30 วันนับแต่ลงชาสีได้ถึงแก่กรรม จะเป็นตราสารที่ไม่อาจเปลี่ยนมือกันได้จนกว่าผู้ทรงจะได้กำหนดวันที่เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นนอกตราสารดังกล่าวก่อนที่วันถึงกำหนดใช้เงินใน ตราสารดังกล่าวจะได้เจาะจงไว้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกรณีความว่าคำว่า readily ascertainable at the time the promise or order is issued นั้นมีความหมายกว้างหรือแคบเช่นใด จึงยังต้องรอการตีความเพื่ออธิบายคำดังกล่าวจากศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง

2.2.2 ผลของการที่ผู้จ่ายไม่ใช้เงินเมื่อผู้ทรงยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

กรณีที่จะถือว่าผู้จ่ายปฏิเสธไม่ใช้เงินตามตัวนั้น กฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 3-502 ไว้ดังนี้

มาตรา 3-502 การไม่ใช้เงินตามตัว

"...

(b) การไม่ใช้เงินในตัวแลกเงินที่ไม่ต้องทำการรับรอง ยกเว้นแต่กรณี documentary draft เป็นกรณีดังต่อไปนี้

...

⁵⁶ Ibid, p.507.

(3) ถ้าตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ จะถือว่ามี การไม่ใช้เงินเมื่อ (i) เมื่อได้ยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายใช้เงินโดยชอบ แต่ผู้จ่ายมิได้ทำการใช้เงินตามตัวนั้นใน วันที่ตั๋วแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงิน หรือในวันที่ได้ยื่นตั๋วให้ใช้เงิน ไม่ว่าจะกรณีใดจะเกิดขึ้นที่ หลัง หรือ (ii) การยื่นตั๋วเพื่อให้รับรองการใช้เงินได้เกิดขึ้นโดยชอบก่อนวันที่ตัวดังกล่าวถึงกำหนดใช้ เงิน และมีได้มีการรับรองตัวนั้นในวันดังกล่าว

...

(c) ให้นำอนุมาตรา (b)(2), (3), และ (4) มาใช้บังคับกับการไม่ใช้เงินใน documentary draft ที่มีต้องทำการรับรอง ยกเว้นแต่ในกรณีที่การใช้เงินหรือการรับรองตัวได้เกิดขึ้นล่าช้าโดยมิได้ ถือว่าเป็นการปฏิเสธการรับรอง จนกระทั่งเมื่อได้ผ่านพ้นกำหนด 3 วันทำการไปแล้ว

(d) การไม่ใช้เงินในตัวแลกเงินที่ต้องทำการรับรอง เป็นกรณีดังต่อไปนี้

...

(2) ตั๋วแลกเงินที่มีได้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น จะถือว่ามี ปฏิเสธการใช้เงินเมื่อได้มีการยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบแก่ผู้รับรองแล้ว แต่มิได้มีการใช้เงินใน วันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินหรือภายในวันที่ได้ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงิน ไม่ว่าจะในกรณีใดได้เกิดขึ้นภายหลัง

(e) ในกรณีอื่นนอกจากการยื่นตั๋วให้ใช้เงินไม่ถือเป็นการไม่ใช้เงินภายใต้มาตรานี้ และการ ยื่นตัวนั้นได้ถูกปลดเปลื้องตามมาตรา 3-504 การไม่ใช้เงินจะเกิดขึ้นโดยมิต้องมีการยื่นตั๋วให้ ใช้เงิน เมื่อมิได้มีการรับรองหรือมีการใช้เงินในตัวแลกเงินดังกล่าวโดยชอบ

..."

Section 3-502. Dishonor

"...

(b) Dishonor of an unaccepted draft other than a documentary draft is governed by the following rules:

...

(3) If a draft is payable on a date stated in the draft, the draft is dishonored if (i) presentment for payment is duly made to the drawee and payment is not made on the day the draft becomes payable or the day of presentment, whichever is later, or (ii) presentment for acceptance is duly made before the day the draft becomes payable and the draft is not accepted on the day of presentment.

...

(c) Dishonor of an unaccepted documentary draft occurs according to the rules stated in subsection (b)(2), (3), and (4), except that payment or acceptance may be delayed without dishonor until no later than the close of the third business day of the drawee following the day on which payment or acceptance is required by those paragraphs.

(d) Dishonor of an accepted draft is governed by the following rules:

...

(2) If the draft is not payable on demand, the draft is dishonored if presentment for payment is duly made to the acceptor and payment is not made on the day it becomes payable or the day of presentment, whichever is later.

(e) In any case in which presentment is otherwise required for dishonor under this section and presentment is excused under Section 3-504, dishonor occurs without presentment if the instrument is not duly accepted or paid.

..."

กรณีที่จะถือว่าตราสารถูกปฏิเสธการชำระเงินหรือการขาดความเชื่อถือได้นั้นจะต้องมีการยื่นตัวอย่างถูกต้องและมีการปฏิเสธที่จะรับรองตัวหรือมีการปฏิเสธการชำระเงิน การปฏิเสธการชำระเงินหรือการขาดความเชื่อถือนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อปราศจากการยื่นตัวและตราสารไม่ได้รับรองหรือไม่มีการชำระเงิน ภายใต้ UCC มาตรา 3-501 (b)(3)(i) การคืนตราสารดังกล่าวเพราะการขาดการสลักหลังที่ถูกต้องนั้นไม่ถือเป็นการปฏิเสธไม่ชำระเงินหรือการปฏิเสธไม่รับรองตัว แต่การที่ลูกหนี้ชั้นต้นในตัวไม่ยอมรับรองตัวภายในเวลาที่เหมาะสมจะถือเป็นการปฏิเสธไม่รับรองตัวดังกล่าว การคืนเช็คเพราะมีเงินในบัญชีไม่พอจ่ายหรือเพราะคำสั่งห้ามชำระเงินจะถือเป็นการไม่ยอมชำระเงินตามตัวและการที่ลูกหนี้ชั้นต้นปฏิเสธที่จะรับรองตราสารก็ถือเป็นการปฏิเสธที่จะชำระเงินหรือปฏิเสธที่จะรับรองตัวแล้ว ซึ่งกรณีดังกล่าวจะเป็นสาเหตุของการฟ้องร้องคดีตามมาตรา 3-501 (b)(3) การที่ลูกหนี้ชั้นต้นปฏิเสธที่จะชำระเงินหรือการรับรองตัวนั้นจะส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบของผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่าย⁵⁷

---

⁵⁷ *Ibid*, p.472.

ผู้ทรงตัวที่ปราศจากการใช้เงินหรือการรับรองมีหน้าที่ต้องส่งหนังสือบอกกล่าวถึงคู่สัญญาตามตัวคนก่อนๆ เพื่อให้ทำการรับผิดชอบตามตัวในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นสอง โดยจะส่งหนังสือดังกล่าวถึงลูกหนี้ทุกคนหรือจะส่งเพียงคนใดคนหนึ่งก็ได้ ซึ่งจะส่งผลถึงเฉพาะลูกหนี้คนที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวเท่านั้น แต่หากผู้ทรงได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถามให้แก่ผู้สลับหลังคนที่ 2 ตามตัว ผู้สลับหลังคนนั้นจะส่งหนังสือบอกกล่าวให้กับผู้สลับหลังคนแรกก็ได้ ในการส่งหนังสือบอกกล่าวจะส่งโดยอาศัยตามประเพณีทางการค้าก็ได้ ซึ่งจะรวมถึงการบอกทางวาจา ทางหนังสือหรือทางการติดต่อสื่อสารทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ซึ่งการบอกกล่าวนั้นจะทำโดยมีเงื่อนไขหรือมีรูปแบบใดก็ได้ที่ราบเท่าที่หนังสือดังกล่าวได้แสดงเหตุผลอธิบายว่าตราสารดังกล่าวได้ถูกปฏิเสธการใช้เงินหรือปฏิเสธการรับรอง

2.2.3 ผลของการใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

กฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติถึงเรื่องการหลุดพ้นความรับผิดจากหนี้ตามตัวแลกเงินและการใช้เงินไว้ในส่วนที่ 6 (Part 6. Discharge and payment) ดังต่อไปนี้

มาตรา 3-601 การหลุดพ้นความรับผิดและผลของการหลุดพ้นความรับผิด

"(a) บุคคลผู้ต้องผูกพันในการใช้เงินตามตราสาร จะหลุดพ้นจากความรับผิดดังกล่าวได้ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรานี้ หรือภายใต้พระราชบัญญัติหรือข้อสัญญาใดๆ ที่ผู้นั้นได้ใช้เงินตามที่ตนได้ผูกพันภายใต้ข้อสัญญาทั่วไป

(b) การหลุดพ้นความรับผิดจากหนี้ตามตัวของคู่สัญญาตามตัว มิได้มีผลร้ายต่อบุคคลที่ได้เข้าครอบครองสิทธิของผู้ทรงตราสาร ที่มีได้รับแจ้งการสิ้นภาระผูกพันนั้น"

Section 3-601. Discharge and Effect of Discharge

"(a) The obligation of a party to pay the instrument is discharged as stated in this Article or by an act or agreement with the party which would discharge an obligation to pay money under a simple contract.

(b) Discharge of the obligation of a party is not effective against a person acquiring rights of a holder in due course of the instrument without notice of the discharge."

การหลุดพ้นความรับผิดจากตราสารตามกฎหมายสหรัฐอเมริกานั้น อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ อันได้แก่ การใช้เงินตามตราสาร หรือการหลุดพ้นความรับผิดโดยการบอกเลิกหรือ

การยกเลิกเพิกถอน (cancellation or renunciation) ซึ่งการหลุดพ้นจากความรับผิดตามตัวแลกเงินโดยการชำระเงินได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3-601 เรื่องการชำระเงิน ดังต่อไปนี้

"(a) ภายใต้บังคับแห่งอนุมาตรา (b) เมื่อมีการชำระเงินทั้งหมดตามตราสารดังกล่าว (i) เมื่อผู้ที่ผูกพันต้องชำระเงินตามตราสารหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้นั้น ได้ชำระเงินตามตราสารดังกล่าว และ (ii) โดยผู้ต้องถูกบังคับตามตราสารนั้น การชำระเงินทั้งหมดของตราสาร ทำให้คู่สัญญาตามตัวผู้ชำระเงินตามตราสารนั้นหลุดพ้นจากหนี้ตามตราสารดังกล่าว แม้ว่าผู้ที่ใช้เงินตามตัวจะเป็นบุคคลอื่นผู้ชำระเงินเนื่องจากการฟ้องคดีตามมาตรา 3-306 ก็ตาม

...

(c) ภายใต้บังคับแห่งอนุมาตรา (e) การชำระเงินตามอนุมาตรา (a) และ (b) ทำให้คู่สัญญาผู้ต้องรับผิดตามตราสาร หลุดพ้นจากความรับผิดดังกล่าวได้ แม้ว่าการใช้เงินนั้นจะเกิดขึ้นโดยบุคคลอื่น อันเนื่องมาจากการฟ้องคดีตามมาตรา 3-306 ก็ตาม

....

(e) คู่สัญญาผู้ต้องรับผิดตามตราสารไม่สิ้นภาระผูกพันตามตราสารตามอนุมาตรา (a) ถึง (d) ถ้า

(1) การฟ้องคดีตามตราสารภายใต้มาตรา 3-306 มีผลบังคับผูกพันต่อบุคคลผู้รับชำระเงิน และ (i) การชำระเงินได้เกิดขึ้นด้วยความรู้ของผู้ใช้เงินว่าการชำระเงินเป็นการชดเชยวงการค้ามีผลของคำสั่งศาลหรือกระบวนการอันคล้ายคลึงกันของอำนาจในการตัดสินคดีของศาล (ii) ตราสารชนิดอื่นนอกจาก cashier's check, teller's check หรือ certified check คู่สัญญาตามตัวผู้ทำการชำระเงิน ให้แก่ผู้ฟ้องคดีตามตราสารนั้น เพื่อเป็นการทำให้ไม่ต้องใช้ค่าเสียหายจากการที่ไม่ชำระเงินตามตราสารดังกล่าว

(2) ผู้ใช้เงินตามตราสารรู้ว่าตราสารดังกล่าวได้ถูกขโมยมาและได้ชำระเงินให้แก่บุคคลผู้ที่ตนรู้ว่าอยู่ในสถานะที่ไม่ชอบจากการดังกล่าว"

Section 3-601. payment

"(a) Subject to subsection (b), an instrument is paid to the extent payment is made (i) by or on behalf of a party obliged to pay the instrument, and (ii) to a person entitled to enforce the instrument. To the extent of the payment, the obligation of the party obliged to pay the instrument is discharged even though payment is made with knowledge of a claim to the instrument under Section 3-306 by another person.

...

(c) Subject to subsection (e), to the extent of a payment under subsections (a) and (b), the obligation of the party obliged to pay the instrument is discharged even though payment is made with knowledge of a claim to the instrument under Section 3-306 by another person.

....

(e) The obligation of a party to pay the instrument is not discharged under subsections (a) through (d) if:

(1) a claim to the instrument under Section 3-306 is enforceable against the party receiving payment and (i) payment is made with knowledge by the payor that payment is prohibited by injunction or similar process of a court of competent jurisdiction, or (ii) in the case of an instrument other than a cashier's check, teller's check, or certified check, the party making payment accepted, from the person having a claim to the instrument, indemnity against loss resulting from refusal to pay the person entitled to enforce the instrument; or

(2) the person making payment knows that the instrument is a stolen instrument and pays a person it knows is in wrongful possession of the instrument."

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการหลุดพ้นจากความรับผิดโดยการชำระเงินตามตั๋วแลกเงินนั้นเกิดขึ้นได้โดยการใช้เงินตามตราสารนั้นในจำนวนที่ได้ระบุไว้ทั้งหมด มิใช่เพียงการใช้เงินเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยการใช้เงินนั้นต้องเกิดขึ้นโดยคู่สัญญาผู้ที่ต้องผูกพันตามหนี้ในตั๋วแลกเงิน แต่การใช้เงินอาจไม่ทำให้บุคคลผู้ชำระเงินหลุดพ้นจากความรับผิดตามตั๋วแลกเงินนั้นหากเป็นการชำระเงินโดยไม่สุจริตตามบทบัญญัติของมาตรา 3-601 (e)

2.3 อนุสัญญาว่าด้วยการจัดทำกฎหมายเอก रूपเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน (อนุสัญญากรุงเฮก)

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดทำกฎหมายเอก रूपเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน หรืออนุสัญญากรุงเฮก (Convention on the Unification of the Law relating to Bills of

Exchange and Promissory Notes) ได้มีการจัดทำขึ้นในการประชุมนานาชาติที่กรุงเฮก⁵⁸ ในปี ค.ศ. 1910 และ 1912 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เหตุที่มีการจัดทำอนุสัญญากรุงเฮกขึ้น เนื่องจากระบบกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วแลกเงินนั้นมีมากมายหลายหลายและไม่เป็นระบบเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ตั๋วแลกเงินในทางการค้าในโลก จึงได้มีความพยายามที่จะทำการรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับตั๋วเงินให้เป็นระบบเดียว โดยอนุสัญญาดังกล่าวนี้ได้พัฒนาจากระบบกฎหมายฝรั่งเศส เยอรมันและแองโกล-อเมริกัน โดยมีความมุ่งหมายที่จะเป็นรูปแบบกลางทางกฎหมายของตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งมีประเทศต่าง ๆ ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญา ยกตัวอย่าง เช่น ออสเตรเลีย, อาร์เจนตินา, เบลเยียม, บราซิล, เยอรมัน เป็นต้น แต่ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาไม่ได้ลงนามในอนุสัญญาดังกล่าว⁵⁹

อนุสัญญากรุงเฮกได้กำหนดรูปแบบของตั๋วแลกเงินไว้ในมาตรา 1 ดังนี้

มาตรา 1 "ตั๋วแลกเงินต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. ตั๋วแลกเงินต้องทำเป็นตราสาร โดยตราสารดังกล่าวอาจทำขึ้นโดยใช้ภาษาของประเทศหนึ่งประเทศใดก็ได้
2. เป็นคำสั่งโดยปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินจำนวนหนึ่ง
3. ชื่อผู้จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงิน
4. วันถึงกำหนดใช้เงิน
5. สถานที่ใช้เงิน
6. ชื่อผู้รับเงิน
7. วันและสถานที่ที่ออกตั๋วแลกเงิน
8. ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย"

Chapter 1. The issue and Form of Bills of exchange.

Article 1 "A bill of exchange must contain:

1. The designation as a bill of exchange inserted in the body of the instrument itself and expressed in the language used in the execution of such instrument ;
2. An uncondition order to pay a certain sum ;

⁵⁸ Guest, A.G., *supra* note 16, p.7.

⁵⁹ Ernest G. Lorenzo, The Conflict of Law Relating to Bills and Notes, (London: Yale University Press, 1919) pp.17-19.

3. The name of the party who is to pay (drawee) ;
4. An indication of the day of maturity ;
5. An indication of the place where payment is to be made ;
6. The name of the party to whom ;
7. An indication of the date and of the place where the bill is issued ;
8. The signature of the party who issues the bill (drawer)."

โดยรายการตามที่อนุสัญญากรุงเฮกได้กำหนดไว้ นั่นถือเป็นรายการอันสำคัญของตัวแลกเงิน หากขาดรายการใดไปย่อมทำให้ไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน แต่มีข้อยกเว้นรายการตามมาตรา 2 ที่แม้ตัวแลกเงินขาดไปก็ไม่ทำให้ตัวแลกเงินนั้นไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 2 ดังนี้

มาตรา 2 "ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่ได้ระบุบังคับไว้ในมาตราก่อนนี้ ย่อมไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน เว้นแต่ในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้

ตัวแลกเงินที่ไม่ระบุเวลาใช้เงิน ให้ถือว่าใช้เงินเมื่อได้เห็น

ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้กำหนดไว้ในตัวแลกเงิน ให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงิน

ถ้าตัวแลกเงินมิได้ระบุสถานที่ออกตัว ให้ถือว่าตัวแลกเงินนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้สั่งจ่าย"

Article 2 "An instrument in which any one of requirements indicated in the preceding article is wanting, is not valid as a bill of exchange, except in the cases mentioned in the following paragraphs:

A bill of exchange in which the time of payment is not indicated is deemed payable at sight.

In the absence of a special indication, the place designated beside the name of the drawee is deemed the place of payment and at the same time the place of the drawee's domicile.

A bill of exchange which does not indicate the place of its issue is deemed drawn in the place designated beside the name of the drawer."

จากบทมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่า อนุสัญญากรุงเฮกได้กำหนดรายการสำคัญที่จะกระทบถึงความสมบูรณ์ในฐานะของตัวแลกเงินไว้ดังนี้

1. ตัวแลกเงินต้องเป็นตราสาร
2. เป็นคำสั่งโดยปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินจำนวนหนึ่ง
3. ชื่อผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงิน
4. ชื่อผู้รับเงิน
5. ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

ซึ่งกฎหมายไทยก็ได้กำหนดรายการอันกระทบถึงความสมบูรณ์ของความเป็นตัวแลกเงินไว้ในมาตรา 909 ประกอบมาตรา 910 เช่นเดียวกับที่อนุสัญญากรุงเฮกได้กำหนดไว้ นั่นคือตัวแลกเงินต้องเป็นตราสารที่มีคำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินจำนวนแน่นอน โดยต้องระบุชื่อผู้จ่ายเงินและชื่อผู้รับเงิน และต้องลงลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย แต่ไม่จำเป็นต้องระบุไว้ว่าตราสารดังกล่าวเป็นตัวแลกเงิน ดังที่กฎหมายไทยได้ระบุในมาตรา 909 (1) ให้เป็นรายการอันขาดเสียไม่ได้ แต่อนุสัญญากรุงเฮกได้ระบุไว้เพียงให้ทำในรูปตราสารโดยมีคำสั่งให้ใช้เงินที่ปราศจากเงื่อนไขเพียงเท่านั้นก็สมบูรณ์ในฐานะตัวแลกเงินแล้ว

อนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติว่าในกรณีที่ตัวแลกเงินมิได้ระบุวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ตามมาตรา 1 (4) ก็มีได้เป็นการไม่สมบูรณ์ในฐานะตัวแลกเงิน แต่ให้ถือว่ามิวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 2 วรรค 2 ซึ่งกฎหมายไทยก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 909 (4) ประกอบมาตรา 910 วรรค 2 ว่าในกรณีที่ตัวแลกเงินมิได้ระบุวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ก็ให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น เช่นเดียวกัน ซึ่งตามกฎหมายอังกฤษได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 (1) (b) ให้ถือว่ากรณีดังกล่าวเป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามโดยผลของกฎหมาย แต่แม้ว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษจะได้ใช้คำว่าเป็นตัวเมื่อทวงถามก็ตาม แต่ในประเทศอังกฤษนั้นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามและตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นเป็นตัวที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินประเภทเดียวกันตามมาตรา 10 (1) (a) นั่นคือเป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามเช่นเดียวกัน

2.3.1 หน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

อนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติถึงหน้าที่ยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินไว้ในมาตรา 37 ใน Chapter 6 เรื่องการใช้เงิน ดังต่อไปนี้

"ผู้ทรงตัวแลกเงินจำต้องยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินหรือในหนึ่งหรือสองวันทำการตามปกติ

การให้ยื่นตัวโดยการหักบัญชีกันนั้นมีผลเสมือนเป็นการยื่นตัวให้ใช้เงิน"

Chapter 6. Payment

Article 37 "The holder must present the bill of exchange for payment either on the day when it is payable or on one of the two succeeding business days.

Presentment at a clearing house is equivalent to presentment for payment."

(1) ผู้มีหน้าที่ยื่นตัวเพื่อใช้เงิน

อนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้ทรงตัวแลกเงินที่จำต้องนำยื่นตัวเพื่อใช้เงิน ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 37 ดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น

(2) ผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงิน

ผู้ต้องจ่ายเงินตามตัวแลกเงินในอนุสัญญากรุงเฮกนั้นได้แก่ ผู้จ่าย หรือผู้รับรองตัวแลกเงินนั้น

(3) วันที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

อนุสัญญากรุงเฮกได้กำหนดเรื่องวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ในบทที่ 5 ในมาตรา 32-36 ดังนี้

มาตรา 32 "ตัวแลกเงินอาจถูกระบุให้มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ หรือ เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัว หรือ เมื่อได้เห็น หรือ เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็น

ตัวแลกเงินไม่อาจกำหนดให้มีวันถึงกำหนดใช้เงินในประเภทอื่นนอกจากตามที่ได้กำหนดไว้ในวรรคแรกหรือกำหนดให้มีการใช้เงินเป็นงวด ๆ"

Chapter 5. Maturity,

Article 32 "A bill of exchange may be drawn payable on a fixed date ; at a certain time after date ; at sight ; at a certain time after sight.

Bills of exchange whose times of payment are fixed in any other way, or which are payable in installments, are void."

นั่นคือ อนุสัญญากรุงเฮกได้กำหนดให้ตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้
2. เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว
3. เมื่อได้เห็น
4. เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น

และกฎหมายได้บัญญัติเป็นบทบังคับไว้ว่าตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในประเภทอื่นนอกจากที่ได้ระบุไว้ใน 4 ประเภทดังกล่าวแล้วจะถือว่าเป็นอันโมฆะ ดังนั้น วันถึงกำหนดใช้เงินตามอนุสัญญากรุงเฮกจึงมีได้เพียง 4 ประเภทนี้เท่านั้น

ในกรณีตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้จะไม่มีปัญหาในเรื่องวันที่ต้องยื่นตัว เนื่องจากหากตัวแลกเงินนั้นได้ระบุให้ถึงกำหนดในวันใด ผู้ทรงก็ต้องยื่นตัวแลกเงินในวันนั้น หรือภายในสองวันทำการนับจากวันดังกล่าว (day of grace) ซึ่งในกฎหมายอังกฤษ ตามมาตรา 14 ก็ได้ให้วันผ่อนไว้ 3 วันทำการ แต่ต่อมาวันผ่อนนี้ได้ถูกยกเลิกโดย The Banking and Financial Dealings Act 1971 แล้ว ดังนั้นในกฎหมายอังกฤษจึงมีได้อนุญาตให้มีวันผ่อนในการใช้เงินอีกต่อไป และกรณีตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวนั้น วันที่ต้องยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินคือวันที่สิ้นสุดระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ เช่น กำหนดให้ใช้เงินภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ 1 มกราคม วันที่ต้องยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินคือวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นกรณีที่ทราบเป็นการแน่นอนว่าต้องให้เงินในวันใด

อนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติในเรื่องการนับกำหนดระยะเวลาของตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็นไว้เป็นพิเศษไว้ในมาตรา 35 ดังนี้

"การถึงกำหนดใช้เงินของตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ในกรณีที่ได้กำหนดระยะดังกล่าวไว้เป็นเดือนหรือหลายเดือนก็ตามแต่ ให้ถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ครบรอบวันที่ได้กำหนดไว้ของแต่ละเดือน (ดังเช่น ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ 30 พฤศจิกายน 2548 จะครบกำหนดใช้เงินในวันที่ 30 ธันวาคม 2548) หากไม่มีวันที่ครบรอบวันที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละเดือน ให้ถือเอาวันท้ายแห่งเดือนนั้นเป็นวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน (ดังเช่น ภายใน 1 เดือนนับแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2548 จะครบกำหนดใช้เงินในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 เนื่องจากในเดือนมิถุนายนไม่มีวันที่ 31 จึงให้ถือเอาวันสุดท้ายของเดือนเป็นวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน นั่นคือวันที่ 30 มิถุนายน นั่นเอง)

หากตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ได้กำหนดระยะไว้เป็นเดือนหรือหลายเดือน และส่วนของเดือน ให้นับจำนวนเดือนเต็มก่อนเป็นลำดับแรก

หากได้ลงกำหนดวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ว่า ในวันเริ่มต้น , กลางเดือน (the middle) (เช่น กลางเดือนมกราคม , กลางเดือนกุมภาพันธ์) หรือ ในวันที่สิ้นสุดของเดือน , ในวันแรก , วันที่ 15 หรือ ในวันสุดท้ายของเดือน ให้เป็นที่เข้าใจว่าได้หมายถึงวันใด

หากได้ระบุไว้ว่า "8 วัน" หรือ "15 วัน" มิให้นับเป็น 1 อาทิตย์หรือ 2 อาทิตย์ แต่ให้ตามวันที่ได้ระบุไว้ดังนั้น เช่น 8 วัน หรือ 15 วัน

หากได้ระบุว่า "ครึ่งเดือน" ให้หมายความถึงในช่วงเวลาตามที่ได้ระบุไว้หรือใน 15 วัน"

Article 35 "The maturity of a bill of exchange drawn at one or more months after date or after sight shall occur on the corresponding date of the month in which payment is to be made. In the absence of a corresponding date, maturity shall occur on the last day of such month.

When a bill of exchange is drawn at one or several months and a half after date or after sight, the entire months shall be counted first.

If the maturity is fixed at the beginning, the middle ("middle of January, middle of February, etc."), or at the end of a month, the first, the fifteenth, or the last day of the month are to be understood.

The expression "eight days" or "fifteen days" shall be understood not as one or two weeks but a period of eight or fifteen actual days.

The expression "half month" signifies a period of fifteen days."

มาตราดังกล่าวได้บัญญัติถึงการนับกำหนดระยะเวลาของตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตั๋วหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็นไว้โดยละเอียด ซึ่งเป็นหลักการเช่นเดียวกันกับที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 193/3 วรรคสอง , 193/5 และมาตรา 193/6 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยบัญญัติว่า

มาตรา 193/3 วรรคสอง "ถ้ากำหนดระยะเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือนหรือปี มิให้นับวันแรกแห่งระยเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน..."

มาตรา 193/5 "ถ้ากำหนดระยะเวลาเป็นสัปดาห์ เดือน หรือปี ให้คำนวณตามปีปฏิทิน

ถ้าระยะเวลามิได้กำหนดนับแต่วันต้นแห่งสัปดาห์ วันต้นแห่งเดือนหรือปี ระยะเวลาย่อมสิ้นสุดลงในวันก่อนหน้าจะถึงวันแห่งสัปดาห์ เดือนหรือปีสุดท้ายอันเป็นวันตรงกับวันเริ่มระยเวลานั้น ถ้าในระยเวลานับเป็นเดือนหรือปีนั้นไม่มีวันตรงกันในเดือนสุดท้าย ให้ถือเอาวันสุดท้ายแห่งเดือนนั้นเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลา"

มาตรา 193/6 "ถ้าระยะเวลาที่กำหนดเป็นเดือนและวัน หรือกำหนดเป็นเดือนและส่วนของเดือน ให้นับจำนวนเดือนเต็มก่อนแล้วจึงนับจำนวนวันหรือส่วนของเดือนเป็นวัน

ถ้าระยะเวลาที่กำหนดเป็นส่วนของปี ให้นับจำนวนส่วนของปีเป็นเดือนก่อน หากมีส่วนของเดือนให้นับส่วนของเดือนเป็นวัน

การคำนวณส่วนของเดือนตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ถือว่าเดือนหนึ่งมีสามสิบวัน"

ดังนั้น หากมีการคิดคำนวณวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินตามอนุสัญญากรุงเฮก และตามกฎหมายไทย วันดังกล่าวจะต้องเป็นวันเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น หากให้ใช้เงินใน 1 เดือน นับแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2548 ตามอนุสัญญากรุงเฮกจะถือว่าตัวดังกล่าวจะครบกำหนดใช้เงิน ในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 เนื่องจากในเดือนมิถุนายนไม่มีวันที่ 31 จึงให้ถือเอาวันสุดท้ายของเดือนเป็นวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน นั่นคือวันที่ 30 มิถุนายน และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก็จะเป็นวันที่ 30 มิถุนายน เช่นเดียวกัน และหากให้ใช้เงินใน 1 เดือนกับอีก 10 วันนับจากวันที่ 1 กรกฎาคม ตามอนุสัญญากรุงเฮกจะถือว่าตัวดังกล่าวจะครบกำหนดใช้เงิน ในวันที่ 10 กันยายน ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับตามกฎหมายไทย

(4) วิธีการใช้เงิน

อนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติถึงเรื่องวิธีการใช้เงินในมาตรา 38 วรรคแรก ไว้ดังนี้

"ในการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินนั้น ผู้จ่ายจะเรียกให้ผู้ทรงยอมสละตัวแลกเงินนั้นให้แก่ผู้จ่ายก็ได้"

Article 38 "The drawee may request, on paying the bill of exchange, that it shall be surrendered to him receipted by the holder."

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงวิธีการใช้เงินในมาตรา 945⁶⁰ ซึ่งได้ให้ผู้ทรงจำต้องเวนคืนตัวให้แก่ผู้จ่าย และผู้จ่ายจะเรียกให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินในตัวแลกเงินนั้นก็ได้ แต่อนุสัญญากรุงเฮกมิได้บัญญัติว่าผู้จ่ายจะเรียกให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินในตัว ผู้จ่ายคงมีสิทธิเพียงเรียกให้ผู้ทรงสละตัวดังกล่าวให้ตนเท่านั้น

⁶⁰ มาตรา 945 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ได้บัญญัติว่า

"การใช้เงินจะเรียกเอาได้ต่อเมื่อได้เวนตัวแลกเงินให้ ผู้ใช้เงินจะให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อในตัวเงินนั้นก็ได้"

วิธีการใช้เงินตามมาตรา 38 วรรคแรก นี้ใช้กับเฉพาะกรณีใช้เงินตามจำนวนที่ได้ระบุไว้ในตั๋วแลกเงินเช่นเดียวกันกับมาตรา 935 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย เนื่องจากในกรณีที่มีการใช้เงินบางส่วนต้องบังคับตามมาตรา 38 วรรคสองและวรรคสาม

(5) การใช้เงินเพียงบางส่วน

ในอนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติเรื่องการชำระเงินเพียงบางส่วนไว้ว่าหากผู้จ่ายหรือผู้รับรองชำระเงินเพียงบางส่วน ผู้ทรงจำต้องรับการชำระเงินเพียงบางส่วนนั้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นประโยชน์กับคู่สัญญาทุกฝ่ายในตั๋วแลกเงิน โดยมาตรา 38 วรรคสองและวรรคสาม ได้บัญญัติไว้ดังนี้

“ผู้ทรงไม่อาจปฏิเสธการชำระเงินบางส่วนได้

ในการชำระเงินเพียงบางส่วนนั้น ผู้จ่ายอาจเรียกให้ทำการบันทึกการชำระเงินเพียงบางส่วนในตั๋วแลกเงินและส่งมอบใบรับให้แก่ผู้จ่ายเงิน”

“The holder cannot refuse partial payment.

In case of partial payment the drawee may require that such payment be indicated on the bill and that a receipt therefor be given to him.”

แต่สำหรับในกฎหมายอังกฤษกลับให้เป็นสิทธิของผู้ทรงที่จะยอมรับการชำระเงินบางส่วนหรือไม่ก็ได้ ซึ่งตรงกับในกฎหมายไทยที่บัญญัติไว้ในมาตรา 946 ว่าเป็นสิทธิของผู้ทรงที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการชำระเงินบางส่วนหรือไม่ก็ได้ แต่กฎหมายไทยได้บัญญัติไว้ตรงกับอนุสัญญากรุงเฮกในวรรคสอง ในกรณีที่ผู้ทรงยอมรับการชำระเงินบางส่วน ผู้ทรงต้องบันทึกข้อความการชำระเงินบางส่วนลงในตั๋วเงิน และส่งมอบใบรับเงินให้แก่ผู้ใช้เงิน โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบตั๋วแลกเงินทั้งฉบับคืนให้แก่ผู้ใช้เงิน เนื่องจากมิใช่การเวนคืนตั๋วในกรณีการชำระเงินตั๋วแลกเงินหมดทั้งจำนวน ตามมาตรา 945

2.3.2 ผลของการไม่ยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายใช้เงิน

มาตรา 41 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีได้ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 37 ลูกหนี้ทั้งหลายต้องรับผิดชอบในหนี้ตามตั๋วในความเสี่ยงภัยและความเสี่ยงเคราะห์ของผู้ทรงตั๋วแลกเงิน”

Article 41 “In default of presentment of a bill of exchange for payment within the time fixed by article 37 , any debtor shall have the placing the amount on deposit with the proper authorities at the risk and peril of the holder.”

ในกรณีที่มีได้มีการยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินนั้น ในอนุสัญญากรุงเฮกได้เปิดโอกาสให้บรรดาลูกหนี้ตามตัวสามารถจ่ายเงินตามตัวแลกเงินในศาลได้ ซึ่งในกฎหมายแองโกล-อเมริกา ลูกหนี้จะไม่สามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้

2.3.3 ผลของการที่ผู้จ่ายไม่ใช้เงินเมื่อผู้ทรงยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

หากผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินแล้วผู้จ่ายปฏิเสธไม่ใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น ย่อมก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ทรงดังต่อไปนี้

หมวด 7 สิทธิไล่เบี้ยเพราะเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

มาตรา 42 บัญญัติว่า

“ผู้ทรงตัวแลกเงินจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่ายและบุคคลอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวนั้นได้ ดังนี้

เมื่อไม่มีการใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

ไล่เบี้ยได้เมื่อตัวแลกเงินยังไม่ถึงกำหนดใช้เงินในกรณีดังนี้...”

Chapter 7. Recourse for Non-acceptance and Non-payment

Article 42 “The holder may exercise recourse against the indorsers, the drawer, and the other parties liable :

At maturity, if payment has not been made ;

Even before maturity...”

สิทธิไล่เบี้ยตามมาตรา 42 นี้เป็นสิทธิเช่นเดียวกับที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 959 (ก)⁶¹ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย นั่นคือ เมื่อตัวแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินแล้ว และผู้ทรงได้นำตัวดังกล่าวยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินแล้ว แต่ได้มีการปฏิเสธการใช้เงินตามตัว ถือว่าผู้ทรงได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข คือได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินแล้ว เมื่อไม่มี

⁶¹ มาตรา 959 (ก) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

“ผู้ทรงตัวแลกเงินจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่ายและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้นก็ได้ คือ

(ก) ไล่เบี้ยได้เมื่อตัวเงินถึงกำหนดในกรณีไม่ใช้เงิน”

การใช้เงิน ผู้ทรงจึงใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้เป็นลูกหนี้ตามตัวแลกเงินนั้นได้ ไม่ว่าจะบุคคลดังกล่าวจะเป็นลูกหนี้ชั้นสอง คือ ผู้สลักหลัง ผู้สั่งจ่าย ผู้อาวัล ฯ หรือจะเป็นลูกหนี้ชั้นต้น อันได้แก่ ผู้รับรองตัวก็ตาม

2.3.4 ผลของการใช้เงินก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

เนื่องจากการใช้เงินตามตัวแลกเงินต้องทำในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 37 ดังนั้นอนุสัญญากรุงเฮกจึงได้บัญญัติถึงการชำระเงินในวันก่อนที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินไว้ในมาตรา 39 ดังต่อไปนี้

"ผู้ทรงตัวแลกเงินไม่อาจถูกบังคับให้จำต้องรับชำระเงินก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

ผู้จ่ายคนใดที่ได้ชำระเงินไปก่อนเวลาที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนด อาจต้องถูกไล่เบี้ยจากการนั้นได้ นอกจากว่ามีได้ชำระเงินไปโดยความหลอกลวง (ฉ้อฉล) หรือได้ชำระเงินไปโดยปราศจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งบุคคลดังกล่าวนี้จำต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำต้องพิสูจน์ลายมือชื่อของผู้สลักหลัง"

Article 39 "The holder of a bill of exchange cannot be compelled to receive payment thereof before maturity.

The drawee who pays before maturity shall be validly discharged unless he has been guilty of fraud or gross negligence. He is bound to verify the regularity of the series of indorsements but not the signatures of the indorsers."

นั่นคือ ผู้ทรงไม่อาจถูกบังคับให้ต้องรับการชำระเงินก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน หากแต่ผู้ทรงอาจยอมรับการชำระเงินดังกล่าวนั้นได้ หลักการนี้เป็นเช่นเดียวกันกับที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 942 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ที่ได้บัญญัติห้ามมิให้ผู้ทรงต้องถูกบังคับให้ต้องรับการชำระเงินก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน แต่กฎหมายไทยได้บัญญัติให้ผู้จ่ายที่ชำระเงินไปก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดต้องเสี่ยงเคราะห์รับผลแห่งการชำระเงินนั้น ซึ่งยังเกิดปัญหาว่า "ด้วยความเสี่ยงเคราะห์ของตนเอง" มีความหมายเช่นใด และในกรณีใดที่ผู้จ่ายจะต้องรับผลแห่งความเสี่ยงเคราะห์ดังกล่าว ซึ่งในอนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติไว้โดยชัดเจนกว่า ในกรณีที่ผู้จ่ายได้ชำระเงินไปก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินนั้น

1. ผู้จ่ายอาจจะต้องถูกไล่เบี้ยจากการชำระเงินก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินนั้นได้

2. ผู้จ่ายอาจจะไม่ต้องถูกไล่เบียด ในกรณีที่ไม่ได้ใช้เงินไปโดยความหลอกลวง (ฉ้อฉล) หรือได้ใช้เงินไปโดยปราศจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ดังนั้น หากผู้จ่ายได้ใช้เงินไปโดยฉ้อฉลหรือได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้จ่ายต้องรับผิดชอบในการใช้เงินไปก่อน หากเกิดความเสียหายขึ้น

3. ในการใช้เงิน ผู้จ่ายจำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของลายมือชื่อของผู้สลักหลัง

ความในมาตรา 39 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ของการที่ผู้จ่ายต้องใช้เงินไว้ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 949⁶² นั่นคือ ผู้ต้องใช้เงินในวันที่ตัวถึงกำหนดใช้เงิน และการใช้เงินต้องทำโดยปราศจากการฉ้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และต้องพิสูจน์ให้เห็นว่ามีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงของลายมือชื่อของผู้สลักหลัง จึงจะถือว่าผู้ทรงได้ใช้เงินไปโดยชอบและจะเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบจากการใช้เงินดังกล่าว

---

⁶² มาตรา 949 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า

“ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1009 บุคคลผู้ใช้เงินในเวลาถึงกำหนดย่อมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ตนจะได้ทำการฉ้อฉลหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อนึ่งบุคคลซึ่งกล่าวนี้จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นจริงว่าได้มีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ลายมือชื่อของเหล่าผู้สลักหลัง”